

แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ
เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

โดย

นายรินทร์ ประทวนชัย
รองอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2565-2566

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้เอกสารวิจัย เรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน” ลักษณะ วิชา “การเศรษฐกิจ” ของ นายนรินทร์ ประทวนชัย เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการ ป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65 ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2565 – 2566

พลโท

(ชาติชาย ชัยเกษม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

ผู้วิจัย นายนรินทร์ ประทวนชัย **หลักสูตร** วปอ. **รุ่นที่** 65

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย 3 ประการ คือ ประการแรก เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ความจำเป็นในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ และแนวโน้มการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในอนาคต ประการที่สอง เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ และประการที่สาม เพื่อวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี และนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดเป็นนโยบาย แผนงาน และโครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ให้ประเทศไทยเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ในอนาคต

ผลการวิจัยพบว่า นับตั้งแต่รัฐบาลมีนโยบายยกเลิกสัมปทานป่าไม้ในปี พ.ศ. 2532 จนถึงปัจจุบัน ทำให้เกิดความขาดแคลนไม้ใช้สอยอยู่มาก จึงจำเป็นต้องนำเข้าไม้จากต่างประเทศ จึงมีความจำเป็นที่ภาครัฐต้องหันมาให้ความสำคัญในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจขึ้น เพื่อลดการนำเข้าไม้จากต่างประเทศและลดการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าลง จากการศึกษาพบว่าเกษตรกรที่ให้ความสนใจในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพธุรกิจเอกชน มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสนใจเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ คือ ความคุ้มค่าและผลตอบแทนที่ได้รับจากการปลูก การประชาสัมพันธ์จากภาครัฐ ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ข้อมูลสารสนเทศที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ความยุ่งยากของกฎ ระเบียบ และกฎหมาย การมีเครือข่ายหรือสถาบันที่สนับสนุนและส่งเสริม และการสนับสนุนจากสมาชิกในครัวเรือน ยิ่งเกษตรกรมีสารสนเทศในด้านนี้มากและเป็นระบบเท่าใด การตัดสินใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะในปัจจัยที่เกี่ยวกับความคุ้มค่าและผลตอบแทนที่ได้รับ หากรัฐชี้ให้เกษตรกรเห็นพ้องด้วยว่าการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ จะนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ทั้งของตัวของเกษตรกร ครอบครัวของเกษตรกร และประเทศชาติด้วยแล้ว ก็จะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการจูงใจให้เกษตรกรตัดสินใจหันมาปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

Abstract

Topic Guidelines for promoting the plantation of economic tree species for stability, prosperity and sustainability in Kanchanaburi province.
Field Economics
Name Mr. Narin Pratuanchai **Course** : NDC **Class** : 65

The research on Promoting the planting of economic trees species for stability, wealth and sustainability in the area of Kanchanaburi Province. There are three research objectives: firstly, to analyze the current situation, the need to promote planting and the trend of promoting of economic tree species planting; secondly, to analyze ways to promote economic tree species planting. And third, to analyze the factors that affect the success in promoting the planting of economic trees to achieve stability, prosperity and sustainability in Kanchanaburi Province and applied in formulating policies, work plans, and projects to promote the planting of economically valuable trees for Thailand to be stable, prosperous and sustainable in the future.

The results showed that since the government has a policy to ban forest concessions in the year B.E. 1989 until now causing a very shortage of usable wood. Therefore, it is necessary to import timber from abroad. In this regard, it is necessary for the government to focus on promoting the planting of economic tree species, to reduce timber imports from abroad and also reduce illegal logging. The study showed that farmers who are interested in promoting planting of economic trees have bachelor or higher degree and above, most of them are engaged in private business. Furthermore, that the factors affecting interest were arranged in descending order as follows: cost and benefits return received from planting economic species tree, public relations from the government, Farmers' knowledge and understanding about planting economic tree species , reliable and useful information promotion, support and promote from the government, the difficulty of rules, regulations and laws; the presence of networks or institutions that support and promote, support from household members. However, information accessibility and system are available and easy to access, it leads to increase the number of interested 's farmer for making decision in planting economic tree species, especially in the factors related to value and benefits returns if the government/state crate a mutual understanding with farmers to agree that planting trees has economic value, will lead to stability, wealth, sustainability for farmers, families and the country as well. As per said, it will be an important incentive to convince farmers to decide to plant more economic tree species as well.

คำนำ

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี” เป็นส่วนหนึ่งของลักษณะวิชา “เศรษฐศาสตร์สิ่งแวดล้อม” ของหลักสูตรป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65 ของวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นสถาบันระดับสูงที่สำคัญของผู้บริหารระดับสูง

จากการศึกษายุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2551-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) แผนรองลงมาในระดับต่าง ๆ จนถึงหน่วยงานระดับกรมของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนองค์ความรู้จากการศึกษาในหลักสูตรป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65 อีกทั้งในฐานะของผู้ที่มีวิชาชีพด้านการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำให้ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้ ที่จะเป็นส่วนสำคัญในการเพิ่มความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ให้กับประเทศไทยในอนาคตอันใกล้นี้ได้ โดยการส่งเสริมให้เกิดการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจขึ้นอย่างเป็นระบบในประเทศไทย เพื่อลดการนำเข้าไม้จากต่างประเทศ และประเทศไทยก็จะมีไม้ใช้สอยในประเทศอย่างเพียงพอ รวมทั้งสามารถส่งไปขายยังต่างประเทศเพื่อเป็นรายได้ที่สำคัญของประเทศได้ ซึ่งการจะดำเนินการให้เป็นไปตามนี้ได้ จำเป็นต้องศึกษาเชิงวิชาการตามหลักวิชาการให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ก่อน แล้วจึงขยายผลการศึกษาออกไป และท้ายที่สุดจึงนำมากำหนดเป็นนโยบายของรัฐขึ้นมา โดยหวังว่าไม้มีค่าทางเศรษฐกิจจะกลายเป็น “เศรษฐกิจสีเขียว” (Green Economy) ที่สำคัญของประเทศไทยต่อไป

ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานผลการวิจัยชิ้นนี้ จะเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดแนวคิดการสร้างเศรษฐกิจสีเขียวให้เกิดแก่ประเทศไทยเพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ได้ตลอดไป

(นายณรินทร์ ประทวนชัย)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก พลโทหนักรับ บุญบัวทอง พลโทอำนาจ เลิศหิรัญย์ พันเอกหญิงฐานีย์ บุญสิลา และ พันเอกหญิงรัชฎา แดงปุ่น อาจารย์ที่ปรึกษา งานวิจัย ที่กรุณาให้ คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ อย่างดียิ่ง ผู้วิจัย ตระหนักถึงความตั้งใจจริง และความทุ่มเทของท่านอาจารย์ และขอกราบขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ นายสุรชัย อจลบุญ อธิบดีกรมป่าไม้ นายสุทธิรัตน์ จันทร์เจริญ ผู้อำนวยการสำนักเศรษฐกิจการป่าไม้ กรมป่าไม้ นายประทีป เหมพิยัคฆ์ ผู้อำนวยการสำนักจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) และนายเชษฐ์ พวงจิตร ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด กาญจนบุรี รวมตลอดถึงเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง ผู้ประกอบการ และเกษตรกรที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ รวมทั้งให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถามด้วยความเต็มใจ จนทำให้งานวิจัย ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อนึ่ง ผู้วิจัยหวังว่า งานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์อยู่ไม่น้อย จึงขอมอบ ส่วนดีทั้งหมดนี้ให้แก่เหล่าคณาจารย์ทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาจนทำให้ผลงานวิจัยเป็น ประโยชน์ ต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง และขอมอบความกตัญญูทเวทิตาคุณ แต่บิดา มารดา และผู้มีพระคุณทุกท่าน สำหรับ ข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขอน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำ จากทุกท่าน ที่ได้เข้ามาศึกษาเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

(นายนรินทร์ ประทวนชัย)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
คำนำ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	2
สมมติฐานการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	
ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ	7
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสมัยใหม่	8
ตัวแบบ พันธะกรณี และกรอบความร่วมมือการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	13
นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง	23
กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	46
ความสอดคล้องกับนโยบายและแผน	56
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	56
กรอบแนวคิดของการวิจัย	57
สรุป	58
บทที่ 3 การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	
ตลาดไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของไทย	60
ผลตอบแทนจากการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	60
แนวทางในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	65
การปลูกและการจัดการไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	68
ปัจจัยในการพิจารณาเลือกปลูกพันธุ์ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	71

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
การขึ้นทะเบียนสวนป่าไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ	74
การตัดไม้ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์	76
การใช้งานธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ด้วย RFD Single Windows	77
การรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้	78
ระบบประกันความถูกต้องตามกฎหมายของไม้	80
สรุป	80
บทที่ 4 แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	
การวิเคราะห์สถานการณ์การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน	82
การวิเคราะห์แนวโน้มการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในอนาคต	86
การวิเคราะห์ความจำเป็นในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	87
การวิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	90
การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน	97
การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	99
การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	100
การวิเคราะห์ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง	101
การทดสอบสมมติฐานการวิจัย	101
สรุป	104
บทที่ 5 สรุปและเสนอแนะ	
สรุป	106
ข้อเสนอแนะ	107
บรรณานุกรม	113
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ	119
ภาคผนวก ข แบบสัมภาษณ์	120
ภาคผนวก ค แบบสอบถาม	121
ประวัติย่อผู้วิจัย	125

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	การเปรียบเทียบองค์การแบบ A และแบบ J	13
3-1	การประเมินมูลค่ากลุ่มไม้โตเร็วที่มีรอบตัดฟันสั้นและมูลค่าของเนื้อไม้ต่ำ โดยใช้ไม้กระถินเทพณรงค์เป็นตัวอย่าง	61
3-2	การประเมินมูลค่ากลุ่มไม้โตปานกลางที่มีรอบตัดฟันยาวและมูลค่าของเนื้อไม้ค่อนข้างสูง โดยใช้ไม้ประดู่เป็นตัวอย่าง	62
3-3	การประเมินมูลค่ากลุ่มไม้โตปานกลางที่มีรอบตัดฟันยาวและมูลค่าของเนื้อไม้สูง โดยใช้ไม้สักเป็นตัวอย่าง	63
3-4	การประเมินมูลค่ากลุ่มไม้โตปานกลางที่มีรอบตัดฟันยาวและมูลค่าของเนื้อไม้สูง โดยใช้ไม้พะยุงเป็นตัวอย่าง	64
3-5	เขตสมรรถนะที่ดินที่เหมาะสมในการปลูกพันธุ์ไม้เศรษฐกิจแต่ละชนิด	73
4-1	ผลการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่เอกชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 – 2565	84
4-2	พื้นที่เป้าหมายการเพิ่มป่าเศรษฐกิจ พ.ศ. 2560 - 2579	88
4-3	แผนปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้ พ.ศ. 2560 – 2579	88
4-4	ความต้องการไม้ในอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2548 – 2579	89
4-5	ความต้องการไม้ในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี	97
4-6	ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของประชากรที่ศึกษา	98
4-7	ร้อยละของความรู้ความเข้าใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัย	99
4-8	ร้อยละของความสนใจจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทาง เศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี	100
4-9	ร้อยละของความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจจำแนกตามอาชีพ	102
4-10	ร้อยละของความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจจำแนกตามระดับการศึกษาสูงสุด	103
4-11	ร้อยละของความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจจำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	104
5-1	แนวทางการขับเคลื่อนการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2566 – 2570	111

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
2-1	ตัวแบบทฤษฎีระบบ (System Theory Model)	10
2-2	ตัวแบบเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Model)	14
2-3	ตัวแบบการพัฒนาเศรษฐกิจแบบ BCG (BCG Economic Model)	15
2-4	ตัวแบบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SCGs Model)	18
2-5	กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)	58
3-1	ปริมาณการใช้ไม้ในอุตสาหกรรมไม้ของไทยในปี พ.ศ. 2559	60
3-2	ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในแต่ละภูมิภาค	74
3-3	ขั้นตอนการดำเนินการขึ้นทะเบียนสวนป่าไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ	76
3-4	การใช้งานธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ด้วย RFD Single Window	77
4-1	มติและหมุดหมายการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13	87
4-2	พื้นที่เขตสมรรถนะที่ดินที่จำแนกโดยปัจจัยสภาพพื้นที่ของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2560 – 2561	91
4-3	การจำแนกเขตสมรรถนะที่ดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกพรรณไม้สัก ยุคาลิปตัส กระถินเทพา กระถินณรงค์ กระถินยักษ์ ยางพารา กลุ่มที่ 1 พะยูง ประดู่ป่า และ มะค่าโมง และกลุ่มที่ 2 ยางนา และตะเคียนทอง	92

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มุ่งมั่นให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างความสามารถในการล้มแล้วลุกไว เป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) และพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ตามตัวแบบ BCG (BCG Model) โดยมีเป้าหมายหลักของการพัฒนา 5 ประการ คือ การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม การเปลี่ยนแปลงผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน และการเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่

สำหรับแนวทางในการผลักดันให้การขับเคลื่อนแผนเป็นไปตามเป้าหมายนั้น คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) กำหนดหมุดแนวทางการพัฒนาไว้ทั้งหมด 13 หมุดหมาย ซึ่งในมิติด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 2 หมุดหมาย คือ หมุดหมายแรก ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ สามารถลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และหมุดหมายที่สอง ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

การส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Tree Species) นับได้ว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่มุ่งเน้นในการส่งเสริม ผลักดัน สนับสนุน และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้นำไม้เศรษฐกิจมาใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานชีวภาพที่เรียกว่า “เศรษฐกิจสีเขียว” (Green Economy) เพื่อสร้างโอกาสให้เกษตรกรผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจ และเอกชนหันมาให้ความสนใจปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้ ขจัดปัญหาความยากไร้ของเกษตรกรผู้ยากจน อีกทั้งยังช่วยสร้างความมั่นคงในอาชีพให้กับเกษตรกรผู้ยากจน เพิ่มทางเลือกในการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ผลิตภาพที่ได้มีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับฐานะรายได้ของประชากรของประเทศไทยให้หลุดพ้นจากระดับรายได้ปานกลางสู่รายได้สูง นอกจากนี้ ยังช่วยเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจของประเทศให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

รวมทั้งยังเชื่อมโยงกับมิติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การลดภาวะโลกร้อน (Global Warming) และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก โดยใช้บทบาทของภาคป่าไม้ในการดูดซับก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งการอนุรักษ์ดินและน้ำ (Soil and Water Conservation) ภายใต้การบริหารจัดการสวนป่าเศรษฐกิจอย่างมีมาตรฐานและได้รับการยอมรับในระดับชาติและระดับสากล

เพื่อให้บรรลุซึ่งเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – พ.ศ.2580) ในอันที่จะก้าวข้ามจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงในปี พ.ศ.2580 กอปรกับการบรรลุมิติด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ของชาติ โดยกำหนดจังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่นำร่อง (Pilot Area) เนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการส่งเสริมเกษตรกรให้มีการปลูกป่าเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ ซึ่งหากประสบความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ ก็จะมีการขยายผลไปยังพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเดียวกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความต้องการการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ความจำเป็นในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในอนาคต และแนวโน้มการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืนของไทยในอนาคต
3. เพื่อเสนอให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ในการกำหนดเป็นนโยบาย แผนงาน และโครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ให้ประเทศไทยเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีขอบเขตในการศึกษา มีขอบเขตในการดำเนินการ คือ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา : จะดำเนินการในเนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อเป็นอาชีพ แก้ไขปัญหาความยากจน และให้เกิดการออมเงิน ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเท่านั้น
2. ขอบเขตด้านประชากร : จะดำเนินการศึกษาเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมให้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีและรอบอาณาบริเวณที่เกษตรกรขายไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้มีค่าทางเศรษฐกิจให้เท่านั้น
3. ขอบเขตด้านเวลา : จะดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 เท่านั้น

สมมติฐานการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ภายใต้การดำเนินงานของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล (ด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้) แตกต่างกันอย่างจะมีความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (การประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร การสนับสนุนของสมาชิกในครัวเรือน ข้อมูลสารสนเทศที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ ความคุ้มค่าและผลตอบแทนที่ได้รับ การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ การมีเครือข่ายหรือสถาบันที่สนับสนุนและส่งเสริม และความยุ่งยากของกฎ ระเบียบ และกฎหมาย) ที่แตกต่างกันน่าจะส่งผลต่อความสนใจการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีในการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาสถานการณ์ความต้องการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำไปกำหนดแนวทางหรือนโยบายในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ระเบียบวิธีการวิจัย : จะแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ : จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากการทบทวนเอกสารและตำราทางวิชาการ (Documentary Study) ตลอดจนสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (In-depth Interview) เพื่อถอดบทเรียนจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) จำนวน 10 คน โดยกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ประเด็น คือ ความคิดเห็นต่อโครงการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ การสร้างการรับรู้และการประชาสัมพันธ์โครงการ รูปแบบการสื่อสารในงานโครงการ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

1.2 การวิจัยเชิงปริมาณ : เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากเกษตรกรและผู้ประกอบการที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) จำนวนทั้งสิ้น 250 คน โดยนำเอาผลจากการศึกษาเชิงคุณภาพมาปรึกษากับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัย และสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน คือ

1.2.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล : เป็นลักษณะข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของประชากรที่ต้องการศึกษา โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริม

ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ จำนวน 200 คน และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับโครงการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ จำนวน 50 คน แบบสอบถามจะมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ คือ เพศ อายุ สถานภาพสมรส จำนวนคนในครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

1.2.2 ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ : เป็นความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารและประชาสัมพันธ์โครงการ แรงจูงใจ และความคุ้มค่าของผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับ สภาพพื้นที่ที่นำมาเข้าร่วมโครงการ ทักษะความรู้ และประสบการณ์ของเกษตรกร

1.2.3 ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ : เป็นความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งตัวเกษตรกร เจ้าหน้าที่ และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับโครงการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในจังหวัดกาญจนบุรี

1.2.4 ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ : กำหนดให้กลุ่มตัวอย่างกรอรายละเอียดอันเป็นข้อเสนอแนะบางประการจากประสบการณ์ในการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ทั้งนี้ เพื่อจะนำไปสู่การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการดำเนินโครงการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต่อไปในอนาคต

2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ : ผู้วิจัยจะนำเอาแบบสอบถามที่สร้างขึ้น พร้อมทั้งคำจำกัดความหรือนิยามปฏิบัติการของตัวแปร ไปนำเสนอเพื่อปรึกษากับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบว่านิยามและแบบสอบถามที่สร้างขึ้น มีความชัดเจนถูกต้องหรือไม่ เพื่อให้เครื่องมือมีความตรงในเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดสอบความเที่ยง (Reliability) ในภาคสนามกับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรของการศึกษาที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างจริงของการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 30 คน แล้วนำมาคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach s Alpha Coefficient)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล : จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดย

3.1 สัมภาษณ์ : ใช้แบบสัมภาษณ์ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (In-depth Interview) เพื่อถอดบทเรียนจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับโครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) จำนวน 10 คน โดยกำหนดแนวทางการสัมภาษณ์ออกเป็น 4 ประเด็น คือ ความคิดเห็นต่อโครงการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ การสร้างการรับรู้และการประชาสัมพันธ์โครงการ รูปแบบการสื่อสารในงานโครงการ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3.2 สอบถาม : โดยใช้แบบสอบถามดำเนินการสอบถามเกษตรกรและผู้ประกอบการที่มีความเกี่ยวข้องกับโครงการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) จำนวนทั้งสิ้น 250 คน ตามข้างต้น

จากนั้น จึงดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล แล้วนำเอาข้อมูลที่ได้มาแปลเป็นรหัส พร้อมบันทึกข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรม SPSS For Windows

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย : จะใช้โปรแกรม SPSS for WINDOWS ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ออกมาในรูปของสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอนุมาน (Confidential Statistics)

5. การนำเสนอข้อมูล : ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาแปลผล และเรียบเรียงเขียนเป็นรายงานผลการศึกษา โดยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เป็นรายงานผลการวิจัยที่สมบูรณ์ครบถ้วนตามหลักวิชาการต่อไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ที่สำคัญ คือ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพปัญหาของทรัพยากรป่าไม้ในปัจจุบัน โดยศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน
2. ทำให้ทราบถึงการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่มีหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนกระบวนการปลูกสวนป่าไม้เศรษฐกิจของประเทศ
3. ทำให้ทราบถึงแนวโน้มในการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อการค้าในอนาคต โดยพิจารณาถึงความหลากหลายของพื้นที่ กลุ่มเครือข่ายผู้ปลูก ตลาดและแหล่งรับซื้อ

คำจำกัดความ

ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Tree Species)

หมายถึง ไม้ที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าหรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ รวมทั้งให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ผู้ปลูก เช่น ไม้พิน ไม้ใช้สอย ไม้ก่อสร้าง ไม้เพื่อพืชมอาหาร หรือไม้เพื่อนำยาง หรือสารหอมระเหย เป็นต้น

ตัวแบบ BCG (BCG Model)

หมายถึง โมเดลทางเศรษฐกิจใหม่ด้วยการนำเอาเทคโนโลยี นวัตกรรม และวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการขับเคลื่อนประเทศ ให้พัฒนาต่อยอดทิศทางการพัฒนาแบบองค์รวม และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม โดยที่เน้นการสร้างเศรษฐกิจรูปแบบ 3 มิติ คือ เศรษฐกิจฐานชีวภาพ (Bio-economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular-economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy)

ตัวแบบเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs Model)

หมายถึง ตัวแบบที่กำหนดเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) โดยเป็นการพัฒนาที่สมดุลกันใน 3 เสาหลักของมิติความยั่งยืน (Three Pillars of Sustainability) คือ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม หรือ 5 มิติ ได้แก่ มิติด้านสังคม (People) มิติด้านเศรษฐกิจ (Prosperity) มิติด้านสิ่งแวดล้อม (Planet) มิติด้านสันติภาพและสถาบัน (Peace) และมิติด้านหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) ซึ่งองค์การสหประชาชาติกำหนดไว้ทั้งหมด 17 เป้าหมาย เพื่อให้แน่ใจว่าโลกจะดีขึ้นภายในปี พ.ศ. 2573 ซึ่งเป้าหมายเหล่านี้เป็นการเรียกร้องให้มีการดำเนินการเพื่อยุติความยากจน ปกป้องโลก และทำให้ทุกคนมีความสุขและความมั่งคั่ง เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนมีแนวทางและเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับทุกประเทศเพื่อให้สอดคล้องกับลำดับความสำคัญในการพัฒนาของตนเอง จึงควรที่จะเลือกทางเลือกที่เหมาะสมในการปรับปรุงชีวิตสำหรับคนรุ่นต่อไป

ตัวแบบเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Model)

หมายถึง ตัวแบบการพัฒนานำมาจากปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอดกว่า 25 ปี ซึ่งประกอบด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยมีความรู้และคุณธรรม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ดีขึ้น

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

เป็นการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี ระเบียบ ข้อกฎหมาย และคัตสรรงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ แล้วรวบรวมสรุปมาในแต่ละประเด็น เพื่อประมวลเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญเกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ แล้วจึงนำมาวิเคราะห์เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา (Conceptual Framework) เพื่อศึกษาให้เป็นระบบต่อไป

ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Trees) เป็นไม้ที่จะส่งเสริมต่อคุณค่าทางเศรษฐกิจของประเทศ ให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่งอย่างยั่งยืนได้ ซึ่งการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ต้องมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นเบื้องต้น คือ

1. ความหมาย : ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Trees) หมายถึง ไม้ยืนต้นทุกชนิดรวมถึงไม้ที่ปลูกหรือขึ้นเองตามธรรมชาติ และอยู่นอกเขตป่าอนุรักษ์ที่มีการใช้ประโยชน์เนื้อไม้ และ/หรือผลิตผลอื่นที่ไม่ใช่เนื้อไม้เพื่อการค้า (คณะวนศาสตร์, 2560) ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจจึงเป็นไม้ที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าหรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ รวมทั้งให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ผู้ปลูก เช่น ไม้ฟืน ไม้ใช้สอย ไม้ก่อสร้าง ไม้เพื่อพืชอาหาร ไม้เพื่อน้ำยางหรือสารหอมระเหย เป็นต้น

ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจยังสามารถนำมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ โดยรัฐบาลได้กำหนดให้ไม้ยืนต้นที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ใช้เป็นทรัพย์สินเพื่อเป็นหลักประกันทางธุรกิจได้ โดยสามารถนำมาค้ำประกันการกู้ยืมเงินหรือขอสินเชื่อได้ ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการศึกษาเพื่อพัฒนาเกณฑ์การประเมินมูลค่าต้นไม้ที่เป็นมาตรฐานและได้รับการยอมรับ

2. ประเภทของไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ : พรรณไม้มีค่าทางเศรษฐกิจนิยมจำแนกกลุ่มตามลักษณะการเจริญเติบโต ภายใต้สภาวะแวดล้อมที่เหมาะสมของไม้แต่ละชนิด โดยพิจารณาเมื่อต้นไม้มียอายุและมีขนาดความโตของเส้นผ่าศูนย์กลางเพียงอกที่เหมาะสมสำหรับการนำไปใช้งานหรือนำไปใช้ประโยชน์จากการแปรรูป โดยได้ปรับปรุงจากเกณฑ์เดิมของกรมป่าไม้ (2536) ในที่นี้ เพื่อความสะดวกในการสื่อสารกับภาคประชาชน จึงแบ่งไม้มีค่าทางเศรษฐกิจตามการเติบโตออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

2.1 ไม้โตเร็ว : เป็นไม้ที่มีอัตราการเติบโตของเส้นผ่าศูนย์กลางเพียงอกมากกว่า 1.5 เซนติเมตร/ปี อายุสำหรับตัดฟันมาใช้ประโยชน์ประมาณ 5-15 ปี เช่น สะเดาเทียม กระถินเทพา กระถินณรงค์ ยูคาลิปตัส เลียน สะเดา ชี่เหล็ก โกกาง สนทะเล สนประดิพัทธ์ รวมถึงไม้ชนิดต่าง ๆ เป็นต้น

2.2. ไม้โตปานกลาง : เป็นไม้ที่มีอัตราการเติบโตของเส้นผ่าศูนย์กลางเพียงอกประมาณ 0.8-1.5 เซนติเมตร/ปี มีอายุการตัดฟันมาใช้ประโยชน์ได้ประมาณ 15-20 ปี ได้แก่ สัก ประดู่ ยางนาแดง สนสองใบ กระบาก สะตอ เป็นต้น

2.3 ไม้โตช้า : เป็นไม้ที่อัตราการเติบโตของเส้นผ่าศูนย์กลางเพียงน้อยกว่า 0.8 เซนติเมตร/ปี มีรอบการตัดฟันมาใช้ประโยชน์ประมาณ 20-30 ปี ได้แก่ ตะเคียนทอง พะยูง ชิงชัน มะค่าโมง เต็ง รัง จันทน์หอม กันเกรา เป็นต้น

3. แนวทางการปลูกไม้เศรษฐกิจ

การปลูกไม้เศรษฐกิจนั้นสามารถปลูกได้หลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความต้องการในการใช้ประโยชน์จากไม้ และระยะเวลาในการได้รับผลตอบแทน ซึ่งต้องบูรณาการความรู้และทรัพยากรในพื้นที่ โดยขึ้นอยู่กับแนวทางหรือรูปแบบในการปลูกไม้เศรษฐกิจที่เลือกใช้ แบ่งเป็น

3.1 การปลูกแบบชนิดเดียว (Mono-planting Forestry) : เป็นการปลูกไม้ชนิดเดียวล้วน มีข้อดีคือ สะดวกในการจัดการพื้นที่ตั้งแต่การเตรียมพื้นที่ การปลูก การบำรุงรักษา และการเก็บเกี่ยว ผลผลิต มีค่าใช้จ่ายในการจัดการน้อยกว่าการ ปลูกแบบผสมผสาน แต่มีข้อเสียคือหากเกิดการระบาดของโรคแมลงจะเกิดทั้งพื้นที่ อีกทั้งยังมี รายได้ระหว่างทางในช่วงที่รอการเก็บเกี่ยวไม้

3.2 การปลูกแบบผสมผสาน (Mixed-planting Forestry) : เป็นการปลูกไม้หลาย ๆ ชนิดผสมผสานกัน เช่น ไม้ รอบตัดฟันสั้น ไม้รอบตัดฟันปานกลาง และไม้รอบตัด ฟันยาว ข้อดีคือจะทำให้ได้รับผลตอบแทนหลายช่วงเวลา และลดความเสี่ยงจากโรคและแมลง อีกทั้งยังทำให้พื้นที่มีความหลากหลายทางชีวภาพสูง ทั้งนี้ต้องมีการเลือกพรรณไม้ปลูกให้เหมาะสมกับปริมาณแสงที่ต้องการ และเกษตรกรควรมีการจัดการที่เหมาะสม

3.3 การปลูกแบบวนเกษตร (Agro-Forestry) : เป็นการปลูกไม้หลาย ๆ ชนิดผสมผสานกับพืช เกษตรหรือพืชสมุนไพร ข้อดีคือได้รับผลตอบแทน ในระยะสั้นจากพืชเกษตรและพืชสมุนไพร และ ผลตอบแทนจากไม้เศรษฐกิจในระยะปานกลาง และระยะยาว ทั้งนี้ต้องมีการจัดการอย่างดีเพื่อให้ได้รับผลผลิตสม่ำเสมอทั้งจากพืชเกษตรและไม้เศรษฐกิจ ซึ่งสามารถปลูกได้หลายรูปแบบ ได้แก่ ปลูกไม้ป่าผสมในลักษณะบ้านสวน ปลูกไม้ผลผสมไม้ป่า ปลูกไม้ป่าในพื้นที่นาข้าว ปลูกไม้ป่าผสมกับพืชไร่และพืชอาหารสัตว์ ปลูกผสมไม้ป่าสลับเป็นแถวกับการปลูกพืชไร่ ปลูกไม้ไผ่ผสมไม้ป่า การปลูกผสมไม้สามชั้นเรือนยอด เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสมัยใหม่

วิทยาการความรู้ทางรัฐประศาสนศาสตร์ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลมาจากแนวคิดการจัดการนิยม (Managerialism) ซึ่งเป็นแนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารจัดการองค์การสมัยใหม่ โดยเชื่อว่าโครงสร้าง กระบวนการ ระบบเทคนิควิธีการ และหน้าที่ในการบริหารจัดการมีความเหมือนกันทั้งในภาครัฐและเอกชน หากหลักการบริหารจัดการสมัยใหม่เหล่านั้นสามารถใช้และประสบความสำเร็จในภาคธุรกิจเอกชนก็มีความเป็นไปได้ที่จะนำแนวทางหลักการบริหารจัดการดังกล่าวมาใช้ในองค์การภาครัฐและส่งผลให้ประสบความสำเร็จที่คล้ายกัน เพียงแต่ต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางด้านปรัชญา การบริหารงาน กล่าวคือ ปรัชญาการบริหารงานภาคธุรกิจเอกชนมีความมุ่งหมายทางด้านผลประโยชน์ส่วนบุคคลที่จะได้รับ ขณะที่ภาครัฐอยู่ที่ประโยชน์สาธารณะของประชาชนที่จะได้รับในบริบททางการเมือง ทำนองเดียวกันภาคธุรกิจเอกชนไม่น้อยที่หยิบยืมคุณค่าการบริหารงานภาครัฐไปใช้ในการบริหารงานโดยเฉพาะทางด้านกรับผิดชอบต่อสังคมที่มีเพิ่มมากขึ้น

แนวความคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่มีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก การมุ่งเน้นประสิทธิผลหรือผลสัมฤทธิ์ (Effectiveness) ประการที่สอง การมุ่งเน้นเรื่องคุณภาพ (Quality) หรือความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Customer Satisfaction) และประการสุดท้าย การมุ่งเน้นหลักความรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่งองค์ประกอบนี้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางการบริหารที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้องค์กรต้องปรับตัวตามเพื่อความความเข้มแข็งในการอยู่รอดและมีความสามารถเชิงการแข่งขัน โดยเฉพาะในปัจจุบันที่ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีการขยายทางเศรษฐกิจและการค้าส่งคัมที่มีความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างกว้างขวาง องค์กรมีขนาดใหญ่ขึ้น กิจกรรมในการทำงานยุ่งยากและซับซ้อนมากขึ้น การแก้ไขปัญหายุ่งยากและซับซ้อนเช่นกัน ทฤษฎีการบริหารจัดการจึงได้ค้นคว้าหาวิธีการบริหารจัดการใหม่ ๆ มาใช้ จึงเกิดแนวความคิดการจัดการสมัยใหม่ขึ้น โดยรวบรวมสาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้หลักแนวคิดและทฤษฎีมีความน่าเชื่อถือโดยใช้พื้นฐานความคิดจากแนวคิดแบบดั้งเดิมและแนวคิดแบบพฤติกรรม แนวความคิดการจัดการสมัยใหม่มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ

1. ทฤษฎีวิทยาการจัดการ (Scientific Management Theory) : เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับการจัดการทำงานในเชิงปริมาณ โดยการนำความรู้ในทางคณิตศาสตร์ สถิติ วิศวกรรม และการบัญชี มาช่วยในการจัดการการผลิตและการปฏิบัติงานมากกว่าที่จะให้ความสนใจกับเรื่องของพฤติกรรม เป็นทฤษฎีในการจัดการในระยะหลัง ๆ ที่เกิดขึ้นเมื่อมนุษย์ได้คิดค้นคอมพิวเตอร์ขึ้นมาได้นำเอาคอมพิวเตอร์มาใช้ในการออกแบบการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะคอมพิวเตอร์สามารถวิเคราะห์งานที่มีความยุ่งยากและซับซ้อนได้ ผู้คิดทฤษฎีนี้ คือ เฮอร์เบิร์ต เอ. ไชมอน (Herbert A. Simon) ซึ่งได้รับสมญานามว่า “บิดาของวิทยาการจัดการ” ที่ได้กล่าวถึงกระบวนการบริหารด้านต่างๆไว้ในหนังสือ Organization ที่มีการนำวิทยาการต่าง ๆ มาผสมผสานกับวิธีการจัดการ เช่น วิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคม ศาสตร์ และวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้องมาปรับปรุงให้เข้ากับระบบการจัดการแล้วเรียกชื่อใหม่ว่า “วิทยาการจัดการ” (Management science) ซึ่งหลักการของ Simon จะมีลักษณะดังนี้

1.1 เน้นบทบาทของผู้บริหารสำคัญที่การตัดสินใจเป็นหลัก เพราะถ้าผู้บริหารสามารถตัดสินใจได้ถูกต้องด้วยข้อมูลต่าง ๆ จะทำให้องค์กรทำงานได้อย่างไม่ผิดพลาด

1.2 การนำตัวเลขหรือคณิตศาสตร์เชิงปริมาณมาใช้ประกอบการพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดก่อนการตัดสินใจ

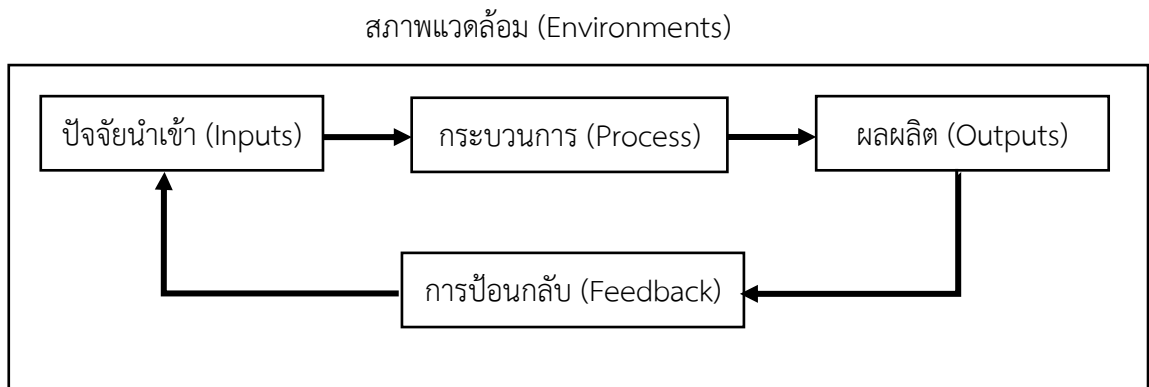
1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ มีการใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์มาเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ทฤษฎีระบบ (System Theory) : เป็นทฤษฎีที่เกิดจากระบบการทำงานโดยรวม ระบบ คือกลุ่มขององค์ประกอบที่พึ่งพาอาศัยกัน ทำงานเป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อจุดประสงค์บางอย่างเปรียบเทียบเหมือนร่างกายมนุษย์ที่ต้องสัมพันธ์กันองค์การเช่นเดียวกันที่ผู้บริหารต้องสามารถมองเห็นภาพรวมขององค์การทั้งหมดตามหน้าที่ที่สัมพันธ์กันกับสิ่งแวดล้อมเพราะองค์การต้องทำงานในระบบเปิดคือต้องมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมหากองค์การใดมีการจัดการเป็นระบบแล้วสามารถดำเนินงานต่างๆได้อย่างมีคุณภาพการนำระบบงานและคนเข้ามาประยุกต์เข้าด้วยกันพร้อมทั้งพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมควบคู่กันไปเป็นระบบผู้ศึกษาทฤษฎีนี้ คือ นอร์เบิร์ต เวียร์เนอร์ (Norbert Wiener) ซึ่งเป็นชาวอเมริกาและเป็นนักวิทยาศาสตร์ ได้ศึกษาการควบคุมระบบที่

นำไปสู่สาขาวิชาGybmetic ให้แนวคิดขององค์การอย่างชัดเจนว่าองค์การเป็นระบบหนึ่งทีประกอบด้วยสิ่งนำเข้า กระบวนการ สิ่งส่งออก สิ่งย้อนกลับ และสภาพแวดล้อม ได้ใช้วิธีการศึกษาแบบสหวิชาเช่น สาขาวิชาวิศวกรรมควบคุม วิศวกรรมการติดต่อสื่อสาร คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ ชีววิทยา แพทยศาสตร์ ดาราศาสตร์ และอุตุนิยมวิทยา เป็นต้น

ในทางการบริหารจัดการ ระบบที่สมบูรณ์จะต้องบรรลุถึงหลักเกณฑ์ทางธุรกิจ ซึ่งก็คือ เป้าหมาย (Goals) และวัตถุประสงค์ (Objectives) ของธุรกิจ ทรัพยากร ความสัมพันธ์ระหว่างกัน และกระบวนการ ส่วนประกอบของระบบคือ ปัจจัยเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) การป้อนกลับ (Feedback) และสภาพแวดล้อม (Environment) ดังแผนภาพ ที่ 2-1

แผนภาพที่ 2-1 ตัวแบบทฤษฎีระบบ (System Theory Model)

ที่มา : อำนาจ ชีระวนิช, 2553

3. ทฤษฎีตามสถานการณ์ (Situational Approach) : เป็นทฤษฎีการประสมประสานแนวคิดในการบริหารจัดการที่สำคัญ คือ แนวคิดแบบดั้งเดิม แนวคิดเชิงพฤติกรรม แนวคิดเชิงปริมาณ และแนวคิดเชิงระบบ เป็นแนวคิดที่ว่าไม่มีทฤษฎี หรือวิธีการทางการบริหารวิธีใดที่จะนำไปใช้ได้ทุกสถานการณ์ หรือไม่มีแบบการบริหารแบบใดที่ดีที่สุด การบริหารแต่ละแบบและแต่ละวิธีจะก่อให้เกิดผลแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมแต่ละอย่าง การเลือกการบริหารจัดการแบบใดให้เหมาะสมนั้นขึ้นอยู่กับสถานการณ์ ผู้ที่กำหนดทฤษฎีนี้คือ เฟรด อี. ฟิดเลอร์ (Fred E. Fieldler) นักจิตวิทยาชาวอเมริกา สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยชิคาโก มีความเชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาธุรกิจ และการบริหารจัดการ ได้ศึกษาหลักการของการบริหารโดยสถานการณ์ซึ่งแนวคิดทฤษฎีการบริหารเชิงสถานการณ์ มีดังนี้

- 3.1 การบริหารจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับสถานการณ์
- 3.2 ผู้บริหารจะต้องพยายามวิเคราะห์สถานการณ์ให้ดีที่สุด
- 3.3 การบริหารเป็นการผสมผสานแนวคิดระหว่างระบบปิดและระบบเปิดและยอมรับหลักการของทฤษฎีระหว่างทุกส่วนของระบบจะต้องสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน
- 3.4 สถานการณ์จะเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจและรูปแบบการบริหารที่เหมาะสม

3.5 คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความต้องการของบุคคลในหน่วยงานเป็นหลักมากกว่าที่จะแสวงหาวิธีการอันดีเลิศมาใช้ในการทำงานโดยใช้ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาในการพิจารณาด้วย

3.6 เน้นให้ผู้บริหารรู้จักใช้การพิจารณาความแตกต่างที่มีอยู่ในหน่วยงาน เช่น ความแตกต่างระหว่างบุคคลความแตกต่างระหว่างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการกระบวนการและการควบคุมงานความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กร ความแตกต่างระหว่างเป้าหมายการดำเนินงานขององค์กร เป็นต้น

4. ทฤษฎีการจัดการโดยยึดวัตถุประสงค์ (Management by objective)

: ทฤษฎีการบริหารโดยวัตถุประสงค์ เป็นทฤษฎีการบริหารโดยผู้บริหารกับผู้ร่วมงานกำหนดวัตถุประสงค์ เพื่อได้ดำเนินงานไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ร่วมกันมีทิศทางการทำงานที่แน่นอนทำให้บุคคลในองค์กรทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้คิดทฤษฎีนี้ คือ ปีเตอร์ เอฟ. ดริคเกอร์ ชาวอเมริกา ได้เขียนหนังสือชื่อ The practice of management Drucker (Peter F. Drucker, 1954) ที่ชี้ให้เห็นว่าทุกองค์การต้องมีเป้าหมายเพื่อนำทางบุคคลที่บริหารงานขององค์การประสานเป้าหมายร่วมกันทำงานตามที่ได้ร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ไว้ และหาวิธีการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน ซึ่งกระบวนการหรือขั้นตอนในการบริหารโดยยึดวัตถุประสงค์ มี 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การกำหนดวัตถุประสงค์และการวางแผน เป็นหลักการสำคัญอันดับแรก คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชากำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน

4.2 การมอบหมายงานและหน้าที่ความรับผิดชอบแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาขั้นนี้เป็น การแจ้งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับรู้ถึงขอบเขตของอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่และสามารถกำหนดวัตถุประสงค์ในการทำงานด้วยตัวเอง โดยมอบความไว้วางใจและความเป็นอิสระในการทำงานให้ ทั้งนี้จะต้องชี้แจงให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบถึงงานหลักและมาตรฐานงานที่ต้องการ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายรวมขององค์การ โดยผู้บังคับบัญชารวมที่จะให้คำปรึกษาหารือเมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาต้องการ

4.3 ตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างมีระบบงานในขั้นนี้เป็น การตรวจสอบว่า การดำเนินงานที่ได้กำหนดไว้ก้าวหน้าไปมากน้อยเพียงใด และมีสิ่งใดที่ควรปรับปรุงแก้ไขให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ตั้งไว้

4.4 การประเมินผลงาน เป็นการประเมินผลงานที่เน้นวัตถุประสงค์ และผลงานเป็นสำคัญโดยมีหลักและวิธีการประเมินผลงานที่สำคัญ คือ

4.4.1 ผู้ประเมิน และผู้ได้รับการประเมินผลงาน จะต้องตั้งวัตถุประสงค์ และปัจจัยในการประเมินผลงานร่วมกันตั้งแต่ตอนต้น หรือการกำหนดแผนการดำเนินงาน

การประเมินผลงานตามหลักการนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำไปใช้ในการ พัฒนาบุคคลและเพิ่มประสิทธิภาพงานมากกว่าที่จะใช้การประเมินผล เพื่อพิจารณาความดีความชอบหรือการลงโทษ

4.4.2 เน้นการวัดผลการปฏิบัติงานที่ผลงานขั้นสุดท้าย นอกจากนั้นยังเน้นความสำเร็จของผลงาน และการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้ามากกว่าความประพฤติของผู้ปฏิบัติงาน

4.4.3 ใช้วัตถุประสงค์และผลงานเป็นตัวประเมินมากกว่าการให้คะแนน

4.4.4 การประเมินผลงาน กระทำเมื่อผลงานชิ้นสุดท้ายเสร็จสิ้นลง โดยผู้ประเมิน และผู้ได้รับการประเมินได้มีโอกาสปรึกษาหารือร่วมกัน ทั้งในระยะกำหนดวัตถุประสงค์และระยะ ประเมินผลงาน

5. ทฤษฎี Z (Theory Z) : เป็นทฤษฎีที่เกิดขึ้นหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีเหตุการณ์ ที่สำคัญในด้านธุรกิจประการหนึ่งเกิดขึ้นคือ ผลผลิตทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศญี่ปุ่นได้เพิ่มขึ้น ทุกๆปีและเพิ่มขึ้นในอัตราสูง แต่ในขณะที่อุตสาหกรรมในอเมริกกลับเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำมากและต่ำกว่าอัตราผลผลิตของประเทศต่างๆในยุโรปนักธุรกิจชาวอเมริกันได้ตระหนักถึงความจริงในเรื่องนี้ จึงได้พยายามศึกษาค้นคว้าหาวิธีต่าง ๆ ที่จะนำมาแก้ไขสถานการณ์ เพื่อความอยู่รอดขององค์กร ผู้ศึกษาทฤษฎีนี้คือ วิลเลียม โออุชิ (William G. Ouchi, 1981) ศาสตราจารย์ใน University of California at Los Angeles (UCLA) ได้ศึกษา ทฤษฎี Z (Theory Z) เป็นทฤษฎีทางการบริหารธุรกิจที่เกิดขึ้น จากผลกระทบระหว่างระบบการบริหารธุรกิจแบบญี่ปุ่นกับระบบการบริหารธุรกิจแบบอเมริกัน ทฤษฎี Z เป็นชื่อที่ใช้เรียกการบริหารธุรกิจระบบหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับทฤษฎีเก่าสองทฤษฎีที่ Douglas McGregor ได้ตั้ง คือ ทฤษฎี X และทฤษฎี Y เมื่อมีทฤษฎี X และทฤษฎี Y แล้ว ทฤษฎีต่อมาควรเป็น ทฤษฎี Z วิลเลียม โออุชิ ได้รับทุนให้ทำการศึกษาจากสถาบัน National Commission On Productivity ทำการศึกษาวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อโครงสร้างองค์กร และระบบการบริหารการศึกษาของเขาแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนด้วยกันคือ

ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษาโครงสร้างของระบบการบริหารงานแบบญี่ปุ่น และ การบริหาร งานแบบอเมริกัน แล้วนำโครงสร้างทั้งสองมาเปรียบเทียบกัน เพื่อค้นหาข้อแตกต่าง ระหว่าง 2 ระบบนี้ เพื่อจะได้ทราบว่า ในระบบอเมริกันยังขาดลักษณะอะไรบ้าง จึงจะทำให้มี ประสิทธิภาพเท่าเทียมหรือเหมือนกับระบบญี่ปุ่น

ขั้นตอนที่ 2 ทำการศึกษาริชที่สำคัญ ๆ ในอเมริกา เพื่อค้นหาว่าจะนำสิ่งที่ เรียนรู้อะไรบ้างจากระบบญี่ปุ่นมาใช้ได้แล้วกำหนดแนวทางหรือวิธีการบริหารให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ปัจจุบันผลการศึกษาพบว่าโครงสร้างทั้งสองระบบไม่แตกต่างกัน จึงได้หันมาศึกษา วิธีการบริหารงานของบริษัทต่างๆ ซึ่งพบว่าทั้งสองระบบมีลักษณะที่แตกต่างกัน องค์กรแบบอเมริกา (Type A และ แบบญี่ปุ่น (Type J) ซึ่งการบริหารงานของทั้ง 2 รูปแบบ มีความแตกต่างกัน รูปแบบ A และ รูปแบบ J รูปแบบ A มีกฎและข้อกำหนดที่เป็นทางการ การจัดการเป็น ลำดับขั้นการบังคับบัญชา มีการรวมอำนาจการตัดสินใจ รูปแบบการติดต่อ สื่อสารเป็นแนวตั้ง และให้ความสำคัญกับสิ่งต่าง ๆ มากกว่าพนักงาน ส่วนรูปแบบ J มีลักษณะของกฎเกณฑ์ที่ไม่เป็น ทางการมากนักและเน้นการให้ความสำคัญกับกลุ่มมีรูปแบบการสื่อสารเป็นแบบแนวราบและมี แนวโน้มให้ความสำคัญกับคนมากกว่าสิ่งต่าง ๆ ดังตาราง

ตารางที่ 2-1 การเปรียบเทียบองค์การแบบ A และแบบ J

มิติ (Dimension)	รูปแบบ A	รูปแบบ J
1. ลักษณะสัญญาการจ้างงาน	สัญญาระยะสั้น	สัญญาระยะยาว
2. การตัดสินใจ	ส่วนบุคคล	แบบเอกฉันท์
3. ความรับผิดชอบ	ส่วนบุคคล	แบบกลุ่ม
4. ลักษณะของงาน	แยกเป็นส่วน เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน	เกี่ยวข้องกัน
5. ความเร็วในการประเมินผลเลื่อนตำแหน่ง	ใช้ความรวดเร็ว	ใช้เวลาช้า
6. การควบคุม	มีความชัดเจน เป็นทางการ	ไม่ชัดเจน ไม่เป็นทางการ

ที่มา : อิศรพงษ์ แสงตะวัน, 2553

ตัวแบบ พันธะกรณี และกรอบความร่วมมือการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

การพัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Development) เป็นกระบวนการพัฒนาการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงหรือปรับปรุงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ ตลอดจนระบบการเมืองและสังคมที่ส่งผลทำให้สวัสดิการของประชาชนดีขึ้น การพัฒนาเศรษฐกิจจะมีความสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) อย่างใกล้ชิด กล่าวคือ การเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นการขยายตัวของความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการของประเทศหนึ่ง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เป็นผลให้รายได้ประชาชาติที่แท้จริงเฉลี่ยต่อหัว (Per Capita Income) เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งในปัจจุบันประเทศไทยมีแนวคิดที่เป็นตัวแบบในการพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ

1. ตัวแบบเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Model) : เป็นตัวแบบการพัฒนาที่นำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 พระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ซึ่งได้หยั่งรากลึกลงในสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับ “การพัฒนาคน” ในการ ดำเนินวิถีชีวิตอย่างมั่นคง บนพื้นฐานของการพึ่งตนเอง พอมีพอกิน รู้จักความพอประมาณ คำนึงถึงความมีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และทรงเตือนสติคนไทยไม่ให้ประมาท รอบคอบ เรียนรู้อย่างถูกต้องตามหลักวิชา มีคุณธรรมเป็นกรอบในการดำเนินชีวิต

แผนภาพที่ 2-2 ตัวแบบเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Model)

ที่มา : เกษม วัฒนชัย, 2548

จากแผนภาพที่ 2-2 จะเห็นได้ว่าตัวแบบนี้มองว่าในการพัฒนาจะเน้นการกระทำเกี่ยวกับสินทรัพย์แบบพอเหมาะพอดีไม่สูงหรือต่ำเกินระดับ ที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมรอบด้าน คนไทยทุกคนสามารถนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในด้านต่าง ๆ ได้เช่น ด้านเศรษฐกิจ การงานอาชีพ ใช้ใน ครัวเรือน ภาคเกษตรกรรมพื้นฐาน ซึ่งเป็นอาชีพ ที่ชาวบ้านทำกันโดยทั่วไปของประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ นำเสนอตัวแบบความคิดว่าด้วยวิธีประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในภาคการเกษตรกรรมพื้นฐาน เพื่อใช้ในการวางแผนการทำอาชีพ ส่งผลให้มีกำไรและลด ภาระหนี้สินของเกษตรกร โดยแต่ละกิจกรรมควรต้องกระทำการเป็น 3 ขั้นตอนคือ

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์แจกแจงกิจกรรมทางเศรษฐกิจในฐานะเป็นหน่วยระบบ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยนำเข้า กระบวนการผลิต บริบท ขอบเขต โครงสร้าง และหน่วยระบบสืบเนื่องเป็นอย่างไร

ขั้นตอน ที่ 2 การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กำหนดระดับขนาดในหน่วยระบบ โดยอาศัยการประมาณอย่างพอดี ตามหลัก “ความพอประมาณ”

ขั้นตอนที่ 3 ลงมือวางแผนและปฏิบัติตามแผนจนครบถ้วนตามที่วางแผนไว้ นั้น ทั้งนี้เกษตรกรสามารถใช้ตัวแบบความคิดนี้ไปวางแผนการทำอาชีพแต่ละวงรอบ เพื่อให้มีผลกำไรและลดภาระหนี้สินลง

2. ตัวแบบการพัฒนาเศรษฐกิจแบบ BCG (BCG Economy Model) : เป็นตัวแบบที่มุ่งเน้นการใช้วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เป็นกลไกสำคัญในการเพิ่มมูลค่าความหลากหลายทรัพยากรชีวภาพและวัฒนธรรม อันเป็นจุดแข็งของประเทศ ซึ่งช่วยให้เกิดการกระจาย

รายได้ พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากยกระดับคุณภาพชีวิตคนไทยให้อยู่ดีมีสุข ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่สมบูรณ์อย่างยั่งยืน เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้เติบโตควบคู่กับการพัฒนาสังคมและรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลและยั่งยืน โดยจะเน้นการบูรณาการการพัฒนาเศรษฐกิจใน 3 ด้านที่สำคัญ ดังแผนภาพที่ 2-3

แผนภาพที่ 2-3 ตัวแบบการพัฒนาเศรษฐกิจแบบ BCG (BCG Economy Model)

ที่มา : สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), 2566

จากแผนภาพที่ 2-3 จะเห็นได้ว่าตัวแบบ BCG จะเป็นกลไกที่มีศักยภาพสูงในการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในประเทศอย่างทั่วถึง สามารถกระจายโอกาสและลดความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เดียวกันสามารถสร้างให้ประเทศไทยก้าวขึ้นเป็นผู้นำระดับโลกในบางสาขาที่ประเทศไทยมีศักยภาพ โดยกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศเพื่อใช้ในการขับเคลื่อน BCG Model คือ มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของอุตสาหกรรมเป้าหมาย BCG ลดความเหลื่อมล้ำด้วยการเพิ่มรายได้เกษตรกรและชุมชน ยกกระดับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมอาหารของไทยขึ้นเป็นผู้ผลิตอาหารเพื่อสุขภาพและส่วนประกอบอาหารมูลค่าสูง Top 5 ของโลก อุตสาหกรรมชีวภาพ การผลิตยา เครื่องมือแพทย์ วัสดุชีวภาพ มีความเข้มแข็ง มีศักยภาพส่งออก เป็นแหล่งจ้างงานทักษะสูงและรายได้สูง ระบบบริหารจัดการท่องเที่ยว นำไปสู่ Top 3 ของเอเชียแปซิฟิก (จัดโดย Travel & Tourism Competitiveness Index, World Economic Forum) และลดการใช้ทรัพยากรลงจากปัจจุบัน ซึ่งต้องใช้การดำเนินงานร่วมกันระหว่างหลายภาคส่วนให้เป็นไปโดยมีเอกภาพและมีพลังแต่ละภาคส่วนจะให้ความสำคัญกับทั้งการแข่งขันได้ในระดับโลกและการส่งต่อผลประโยชน์สู่ชุมชน และขับเคลื่อนโดยกลไกการทำงานแบบจตุภาคี (Quadruple Helix) ผ่านการผสมผสานพลังภาคเอกชน ภาครัฐ มหาวิทยาลัย และชุมชน รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากพันธมิตรความร่วมมือในระดับโลก โดยกระทรวงการอุดมศึกษา

วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) จะขับเคลื่อนศักยภาพของหน่วยงานภายใต้กระทรวง ทั้งในมิติ นักวิจัย องค์กรความรู้ และโครงสร้างพื้นฐานด้านการวิจัย โครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพ (National Quality Infrastructure: NQI) และการส่งเสริมธุรกิจนวัตกรรม มาใช้เพื่อร่วมขับเคลื่อนการทำงาน ในรูปแบบจตุภาคีร่วมกับภาคเอกชน ภาครัฐ ภาคการศึกษา และชุมชน

BCG Model รวบรวมห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) ของ 5 อุตสาหกรรม S-curves หลัก ได้แก่ อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ การแปรรูปอาหาร เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ การแพทย์ครบวงจร และการท่องเที่ยว บูรณาการเข้าด้วยกัน เป็นฐานการสร้างมูลค่าเพิ่มขนาดใหญ่ของประเทศ ซึ่งปัจจุบันมีสัดส่วนใน GDP ถึงร้อยละ 21 และเกี่ยวข้องกับอาชีพและการจ้างงานของคนในประเทศมากกว่า 16.5 ล้านคน หัวใจสำคัญของ BCG Model คือการพัฒนาแบบคู่ขนาน ทั้งในส่วนที่อาศัยความก้าวหน้าทางวิทยาการระดับสูงสำหรับผลิตสินค้าและบริการมูลค่าสูง เช่น ส่วนประกอบอาหารสุขภาพ ชีววัตถุ สารออกฤทธิ์ทางการแพทย์ ฯลฯ และในส่วนฐานกว้างของปิรามิดที่เป็นการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก เพื่อสร้างมูลค่าให้คนจำนวนมาก และการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการเสริมความเข้มแข็งของทุนทางสังคมทั้งทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่จะขยายผลไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (from SEP to SDG)

การเติบโตทางเศรษฐกิจให้ความสำคัญกับการกระจายโอกาส รายได้ และความเจริญ ไปสู่ประชาชนของประเทศอย่างทั่วถึง โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ภายใต้เงื่อนไขการดูแลทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง ซึ่งต้องอาศัยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (วทน.) เข้าไปยกระดับผลิตภาพของผู้ผลิตส่วนใหญ่ที่อยู่ฐานของปิรามิด ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่ไม่ซับซ้อนและนวัตกรรมการจัดการที่จะนำไปสู่การลดต้นทุน เพิ่มผลผลิต และสร้างความหลากหลายให้แก่ผลิตภัณฑ์ ในขณะเดียวกัน ก็ต้องส่งเสริมผู้ประกอบการนวัตกรรม (Innovation Driven Enterprise) ที่มีความพร้อมในส่วนยอดของปิรามิดให้ผลิตสินค้าที่มีมูลค่าสูงโดยใช้เทคโนโลยีขั้นสูง มุ่งเป้าสู่การเป็นประเทศที่เป็นผู้สร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมในท้ายที่สุด ลดการพึ่งพิงเทคโนโลยีจากต่างประเทศ เพิ่มโอกาสในการเป็นผู้ส่งออกเทคโนโลยี

การสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เชื่อมโยงกับการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก ตามตัวแบบ BCG ทำได้โดย

2.1 การสนับสนุนให้เกษตรกรนำเทคโนโลยีสมาร์ทฟาร์มมาปรับใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลผลิต ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนจากการลดการใช้ปุ๋ยและยาที่เป็นต้นทุนหลักของเกษตรกรไทย และยังสามารถนำผลผลิตที่ปลอดภัย ได้คุณภาพและปริมาณคงที่ตรงตามความต้องการของตลาด อีกทั้งยังสามารถนำผลผลิตที่ปลอดภัยและมีคุณภาพคงที่มาแปรรูปให้มีมูลค่าที่สูงขึ้นได้อีกด้วย

2.2 การสนับสนุนให้เกิดอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตเกษตรเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีมูลค่าเพิ่มสูง เช่น สารให้ความหวาน สารแต่งกลิ่นรส สารออกฤทธิ์ทางชีวภาพ แอลกอฮอล์บริสุทธิ์ พลาสติกชีวภาพ อาหารเสริมสุขภาพ ซึ่งจะช่วยให้ดูดซับผลผลิตทางการเกษตรส่วนเกินในตลาด บรรเทาปัญหาราคาคงต่ำในพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของไทย เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ยาง และปาล์ม

2.3 การผลิตยาชีววัตถุ วัคซีน และชุดตรวจวินิจฉัยที่จำเป็นได้เองภายในประเทศ ทำให้ผู้ป่วยเข้าถึงยาและเวชภัณฑ์ที่มีราคาแพงได้เพิ่มขึ้น และลดการนำเข้ายาและเวชภัณฑ์

2.4 การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่จากความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม และระบบบริหารสถานที่ท่องเที่ยว โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยท้องถิ่นสร้างเนื้อหาการท่องเที่ยว ตลอดจนบริหารจัดการเส้นทาง และจำนวนนักท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพแหล่งใหม่ ที่กระจายนักท่องเที่ยวสู่เมืองรองหรือชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดเมืองน่าอยู่และน่าเที่ยวไปพร้อมกัน

2.5 การสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่เน้นการแปลงของเสียให้เป็นแหล่งรายได้ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผู้ประกอบการเดิมในระบบ รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจแก่ผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาปิดช่องว่างให้การใช้ทรัพยากรของประเทศมีประสิทธิภาพมากขึ้น และยังเป็นการแก้ปัญหาขยะที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อีกทางหนึ่งด้วย

ตัวแบบปีซีจี จะตอบโจทย์การพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ของสหประชาชาติอย่างน้อย 5 เป้าหมาย ได้แก่ การผลิตและบริโภคที่ยั่งยืน การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การอนุรักษ์ความหลากหลาย ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งยังสอดรับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งเป็นหลักสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย โดยวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรม (วทน.) จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บรรลุผลอย่างเป็นรูปธรรม

3. ตัวแบบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs Model) : เป็นตัวแบบที่องค์การสหประชาชาติมุ่งหวังจะช่วยแก้ปัญหาที่โลกกำลังเผชิญอยู่ เช่น ความยากจน ความไม่เท่าเทียม สภาวะโลกร้อน และสันติสุข เพื่อเสริมแนวคิด “ไม่เป็นการทิ้งใครไว้ข้างหลัง” คาดว่าจะทำสำเร็จได้ภายในปี ค.ศ. 2030 จึงจัดทำเป็นเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals –SDGs) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุลกันใน 3 เสาหลักของมิติความยั่งยืน (Three Pillars of Sustainability) นั่นคือ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

แผนภาพที่ 2-4 ตัวแบบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs Model)

ที่มา : ไอที 24 ชั่วโมง,ออนไลน์, 2018

จากแผนภาพที่ 2-4 จะเห็นได้ว่าเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน มีทั้งหมด 17 เป้าหมาย โดยองค์การสหประชาชาติแบ่งออกเป็น 5 มิติ ได้แก่ มิติสังคม (People) มิติเศรษฐกิจ (Prosperity) มิติสิ่งแวดล้อม (Planet) มิติสันติภาพและสถาบัน (Peace) และมิติหุ้นส่วนการพัฒนา (Partnership) โดยแยกออกเป็น 17 เป้าหมาย คือ

- 3.1 ขจัดความยากจน (No Poverty) ขจัดความยากจนทุกรูปแบบทุกสถานที่
- 3.2 ขจัดความหิวโหย (Zero Hunger) ขจัดความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหาร ส่งเสริมเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน
- 3.3 การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (Good Health and well-being) รับรองการมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของทุกคนทุกช่วงอายุ
- 3.4 การศึกษาที่เท่าเทียม (Quality Education) รับรองการศึกษาที่เท่าเทียมและทั่วถึง ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน
- 3.5 ความเท่าเทียมทางเพศ (Gender Equality) บรรลุความเท่าเทียมทางเพศ พัฒนาบทบาทสตรีและเด็กผู้หญิง
- 3.6 การมีน้ำใช้ การจัดการน้ำและสุขาภิบาลที่ยั่งยืน (Clean Water and Sanitation)
- 3.7 การมีพลังงานที่ทุกคนเข้าถึงได้ เชื่อถือได้ยั่งยืน ทนสมัย (Affordable and Clean Energy)

3.8 ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่องครอบคลุมและยั่งยืนการจ้างงานที่มีคุณค่า (Decent Work and Economic Growth)

3.9 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการปรับตัวให้เป็นอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนทั้งถึง และสนับสนุนนวัตกรรม (Industry Innovation and Infrastructure)

3.10 ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและระหว่างประเทศ (Reduced Inequalities)

3.11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความปลอดภัยทั่วถึง พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง และการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Cities and Communities)

3.12 รับรองแผนการบริโภค และการผลิตที่ยั่งยืน (Responsible Consumption and Production)

3.13 ดำเนินมาตรการเร่งด่วนเพื่อรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบ (Climate Action)

3.14 อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Life below water)

3.15 ปกป้อง ป่าชุมชน และส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบกอย่างยั่งยืน (Life on Land)

3.16 ส่งเสริมสังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Peace and Justice Strong Institutions)

3.17 สร้างพลังแห่งการเป็นหุ้นส่วน ความร่วมมือระดับสากลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Partnerships for the Goals)

ทั้งหมดนี้คือเป้าหมาย SDGs 17 ข้อ ที่สหประชาชาติ ที่ทั่วโลกจะทำให้ได้ภายในปี ค.ศ. 2030 ซึ่งหลายประเทศก็ได้ออกวิสัยทัศน์เชิงนโยบายหลายแบบ ทั้งญี่ปุ่นกับ Society 5.0 , ประเทศไทย 4.0 และ Smart Nation ของสิงคโปร์ เป็นต้น โดยทั้ง 17 ข้อต่างเป็นเป้าหมายสำคัญที่ทุกคนในโลกควรเรียนรู้ ให้ความสนใจ และร่วมกันพัฒนา ดังนั้นเรารู้จัก SDGs ไปด้วยกัน โดยครั้งนี้จะมาเจาะลึกกันที่มิติสังคม (People) ซึ่งประกอบด้วยเป้าหมาย 5 ข้อด้วยกัน โดยหลายข้อของ SDGs ในมิติสังคมก็สอดคล้องกับการดำเนินงานของ สอวช. ในการจัดทำข้อเสนอนโยบาย กลไก และมาตรการสนับสนุน เช่น การขจัดความยากจนอย่างตรงจุด ข้อเสนอแนะนโยบาย เรื่อง Lifelong Learning หรือการเรียนรู้ตลอดชีวิต รายงานการศึกษาการใช้ศักยภาพการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อววน.) เพื่อยกระดับการเรียนรู้ของผู้สูงอายุ และการยกระดับการเรียนรู้ของเยาวชนนอกระบบการศึกษา รวมถึง BCG Economy Model เป็นต้น

การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ สัมพันธ์กับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทุกเป้าหมาย และจะสอดคล้องกับประเด็นเร่งด่วนด้านสิ่งแวดล้อม (Planet) เป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการเสริมภูมิคุ้มกันและขีดความสามารถในการปรับตัวต่ออันตรายและภัยพิบัติทางธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และที่สำคัญที่สุดคือเป้าหมายการจัดการป่าอย่างยั่งยืน

4. อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

(Convention on Climate Change) (กรมพัฒนาที่ดิน, 2566) : การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอันเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศอย่างต่อเนื่องนั้น เป็นสิ่งที่ทั่วโลกให้ความสำคัญและเห็นความจำเป็นที่จะต้องมีการเตรียม ความพร้อมในการรับมือกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ด้วยเหตุนี้ ในปี พ.ศ. 2531 (ค.ศ. 1988) โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Program : UNEP) ร่วมกับองค์การ อุตุนิยมวิทยาโลก (World Meteorological Organization : WMO) จึงได้จัดตั้งคณะกรรมการระหว่าง รัฐบาลด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Intergovernmental Panel on Climate Change: IPCC) เพื่อเป็นหน่วยงานกลางในการศึกษาให้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ ทั้งในด้านเทคนิค เศรษฐกิจ และสังคม ตลอดจนสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จากจุดเริ่มต้นดังกล่าว อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change) หรืออนุสัญญา UNFCCC จึงได้รับการรับรองเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2535 (ค.ศ. 1992) และเปิดให้รัฐภาคีลงนามในอีกหนึ่งเดือนต่อมาระหว่างการประชุม United Nations Conference on Environment and Development (UNCED) หรือที่รู้จักกันในนาม ของ Earth Summit ณ นครริโอเดอจาเนโร สหพันธ์สาธารณรัฐบราซิล โดยอนุสัญญา UNFCCC มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 21 มีนาคม 2537 (ค.ศ. 1994) ปัจจุบันมีประเทศเข้าร่วมรวมทั้งสิ้นจำนวน 196 ประเทศ (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มีนาคม 2558) ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเข้าร่วมเป็นรัฐภาคีอนุสัญญาเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2537 และส่งผู้แทนประเทศเข้าร่วมการประชุมสมัชชารัฐภาคีอนุสัญญาฯ (Conference of the Parties) หรือ COP ตลอดมา กรอบอนุสัญญา UNFCCC ในมาตรา 2 ได้กำหนดเป้าหมายสูงสุด (Ultimate Objective) ของอนุสัญญาฯ ที่ว่า “เพื่อรักษาความเข้มข้นของก๊าซเรือนกระจกในชั้นบรรยากาศให้มีค่าคงที่และอยู่ในระดับที่ไม่ก่อให้เกิดการรบกวนโดยมนุษย์ที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อระบบภูมิอากาศโลก”

โดยให้เป็นไปตามหลักการที่ระบุในมาตรา 3 ของอนุสัญญาที่ว่ารัฐภาคีควรปกป้องระบบภูมิอากาศเพื่อประโยชน์ของคนรุ่นปัจจุบันและอนาคตของมนุษยชาติ บนพื้นฐานของความเป็นธรรม (equity) และเป็นไปตามความรับผิดชอบร่วมในระดับที่แตกต่างกัน (Common but differentiated responsibilities: CBDR) และเป็นไปตามขีดความสามารถ (respective capabilities) โดยประเทศ พัฒนาแล้วควรเป็นผู้นำในการต่อสู้กับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และผลกระทบจากการ เปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, มปป)

5. การรับรองด้านป่าไม้ (Forest Certification)

การรับรองทางป่าไม้ (Forest Certification) ได้มีการพัฒนาต่อจากการประชุม UNCED (United Nation Conference on Environment and Development) ที่เมือง Rio de Janeiro, ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 3 – 14 มิถุนายน 2535 ซึ่งมีข้อสรุปร่วมกันที่จะให้ความสนใจ 3 ประการหลัก คือ ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological Diversity) การเปลี่ยนแปลงของชั้นบรรยากาศ (Climate Change) และ Combat Desertification และได้มีการกำหนดหลักการป่าไม้ขึ้นมา (Forest Principles) สำหรับเป็นหลักในการนำไปปฏิบัติทั่วโลก

ต่อมาได้มีการรวมตัวกันระหว่างตัวแทนองค์กร สิ่งแวดล้อม นักวิชาการป่าไม้ ผู้ค้าไม้ องค์กรชุมชนท้องถิ่น สมาคมป่าชุมชน และสถาบันรับประกันผลผลิตป่าไม้ ร่วมกันจัดตั้งองค์กร ที่เรียกว่า **Forest Stewardship Council หรือ FSC** ขึ้นมา เพื่อสนับสนุนการจัดการป่าไม้ ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ที่เหมาะสม รวมทั้งผลตอบแทนที่ดีต่อภาคเศรษฐกิจและสังคม (Environment, Economic and Social) โดยเน้นถึงการจัดการป่าไม้ที่ดีและมีเป้าหมายที่จะ ประเมินและมีการแต่งตั้งผู้นำการรับรอง (Certifier) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนามาตรฐานระดับชาติ (National Standard) มีแนวทางครอบคลุม 3 ประการ หลัก คือ การจัดการป่าไม้ที่คำนึงถึง สิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้ที่คงไว้ซึ่งความ หลากหลายทางชีวภาพของป่า และมีความสมดุลทางระบบนิเวศน์ การจัดการป่าไม้เพื่อสังคม เป็นการ ช่วยเหลือชุมชนในท้องถิ่นให้ได้รับ ผลประโยชน์จากป่าไม้ในระยะยาว และการจัดการป่าไม้ที่ให้ ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่คุ้มค่า

6. อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย (United Nations Convention to Combat Desertification: UNCCD) (กรมพัฒนาที่ดิน, 2566)

ประชากรประมาณหนึ่งพันล้านคนในร้อยประเทศทั่วโลก ประสบปัญหาและ ผลกระทบจากการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและความแห้งแล้ง ดังนั้น ในการประชุมสุดยอดของโลก เมื่อปี ค.ศ. 1992 ณ เมืองริโอเดอจาเนโร ประเทศบราซิล สหประชาชาติ จึงมีมติให้ร่างอนุสัญญา สหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทรายและความแห้งแล้ง (United Nations Convention to Combat Desertification in Those Countries Experiencing Serious Drought and/or Desertification, Particularly in Africa : UNCCD) ขึ้น จนมีผลบังคับใช้ในปี ค.ศ. 1994 ซึ่ง ปัจจุบันมีสมาชิกรวม 194 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทย มีกรมพัฒนาที่ดิน กระทรวง เกษตรและสหกรณ์ ทำหน้าที่เป็นหน่วยประสานการดำเนินการตามอนุสัญญาฯ และได้มีการจัดตั้ง สำนักงานผู้ประสานงาน อนุสัญญา UNCCD แต่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังไม่ค่อยตระหนักถึง อนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย และการแก้ไขผลกระทบของ ภัยแล้งในประเทศที่ประสบภัยแล้ง และ/หรือประเทศที่มีการแปรสภาพพื้นที่เป็นทะเลทรายอย่าง รุนแรง การบรรลุวัตถุประสงค์นี้จะต้องมีการดำเนินกลยุทธ์แบบบูรณาการในระยะยาว ที่เน้นการ ปรับปรุงผลิตภาพของที่ดินและการฟื้นฟู การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรที่ดินและน้ำอย่างยั่งยืน ไปพร้อม ๆ กัน ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบโดยมีหลักการดังนี้ (กรมพัฒนาที่ดิน, มปป.)

6.1 สมาชิกสมควรสร้างความเชื่อมั่นว่าการตัดสินใจในการคิดและดำเนินโครงการ ต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย และ/หรือการบรรเทาผลกระทบจากความแห้งแล้ง จะกระทำ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น โดยการสร้างบรรยากาศในระดับสูง เพื่อเอื้อให้ เกิดการปฏิบัติในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น

6.2 ภาครัฐควรปรับปรุงความร่วมมือและการประสานงาน ในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และระหว่างประเทศ ภายใต้สำนึกของความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและความเป็นหุ้นส่วน ระหว่างประเทศ โดยเน้นความจำเป็นด้านทรัพยากรเงิน มนุษย์ องค์กร และวิชาการ

6.3 ภาครัฐควรพัฒนาความร่วมมือในทุก ๆ ระดับ ทั้งภาครัฐ ชุมชน องค์กรเอกชน และเจ้าของที่ดิน ภายใต้สำนึกของความเป็นหุ้นส่วน เพื่อสร้างความเข้าใจในธรรมชาติและคุณค่าของ

ทรัพยากรที่ดินและน้ำ ที่หายากในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ และดำเนินการให้การใช้ทรัพยากรที่ดิน และน้ำ เป็นไปอย่างยั่งยืน

6.4 ภาควิชาพิจารณาอย่างรอบคอบถึงความจำเป็นเฉพาะและสถานการณ์ของประเทศภาคีที่กำลังพัฒนาที่ได้รับผลกระทบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่มีระดับการพัฒนาต่ำที่สุด

7. ข้อตกลงอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ (Convention on Biological Diversity: CBD) (Secretariat of CBD,1994)

อนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเป็นความตกลงด้านสิ่งแวดล้อมระหว่าง ประเทศที่มีเจตนาารมณ์ให้รัฐบาลทุกประเทศเคร่งครัดต่อการรักษาวิสัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งหมายถึง แม้มีความ ต้องการอย่างมากที่จะพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ แต่ก็ต้องไม่ละเลยการอนุรักษ์ธรรมชาติด้วย อนุสัญญาฯ มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ เพื่อใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน และเพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างเท่าเทียมและยุติธรรม เนื้อหาของอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ มีลักษณะเป็นกรอบ นโยบายที่กว้าง ซึ่งในการดำเนินงานแต่ละประเทศ จะต้องจัดทำนโยบาย มาตรการ และแผนการดำเนินงานขึ้นเอง ดังนั้น อนุสัญญาฯ จึงได้เตรียมกลไกการเงิน ซึ่งคือกองทุนสิ่งแวดล้อมโลกไว้สนับสนุน การดำเนินงานดังกล่าวของประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลดังวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ

อนุสัญญาฯ ได้มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2536 และมีการประชุม The Conference of the Parties to the Convention on Biological Diversity; COP) เพื่อมีการหาข้อยุติในประเด็นขัดแย้งต่าง ๆ ทุกปี ประเทศไทยได้ลงนามรับรองอนุสัญญาเมื่อวันที่ 12 มิถุนายน 2535 และได้ให้สัตยาบรรณเมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2546 และมีผลบังคับใช้ต่อประเทศไทย เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2547 ประเทศไทยเป็นประเทศภาคีอนุสัญญาลำดับที่ 188 จาก 190 ประเทศ พันธกรณีของภาคีได้แก่

7.1 เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งภาคีต้องดำเนินการ ดังนี้

7.1.1 ดำเนินการให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้และเท่าที่เหมาะสม เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ อันได้แก่ การจัดตั้งระบบพื้นที่คุ้มครองหรือพื้นที่ซึ่งต้องการมาตรการพิเศษ เพื่อสงวนรักษาความหลากหลายทางชีวภาพและกำหนดมาตรการเฉพาะเรื่องอีกมากกว่าสิบลมาตรการ

7.1.2 อนุรักษ์นอกถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติ โดยวางมาตรการบำรุงและฟื้นฟูชนิดพันธุ์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ และนำกลับเข้าสู่ถิ่นที่อยู่อาศัยตามธรรมชาติเดิมอย่างยั่งยืน

7.2 เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์องค์ประกอบของความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน กำหนดให้แต่ละภาคี

7.2.1 ต้องประสานการอนุรักษ์กับการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน ให้เข้ากับนโยบายและแผนของชาติ

7.2.2 ต้องสนับสนุนชุมชนท้องถิ่นในการจัดทำและปฏิบัติตามมาตรการ แก้ไขฟื้นฟูในพื้นที่เสื่อมโทรม

7.2.3 ต้องส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและภาคเอกชนในการพัฒนาวิธีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรชีวภาพอย่างยั่งยืน

7.3 เพื่อแบ่งปันผลประโยชน์ที่ได้จากการใช้ทรัพยากรพันธุกรรมอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม อนุสัญญาฯ ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่า “อำนาจในการพิจารณา กำหนดการเข้าถึงทรัพยากร พันธุกรรมนั้นอยู่กับรัฐบาลแห่งชาติ” และกำหนดให้ภาคีต้อง

7.3.1 พยายามสร้างเงื่อนไข เพื่ออำนวยความสะดวกการเข้าถึงทรัพยากรพันธุกรรม หากเป็นการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อม

7.3.2 วางกลไกในการต่อรองผลประโยชน์บนเงื่อนไขการตกลงร่วมกันระหว่างผู้ให้และผู้ขอใช้พันธุกรรม

7.3.3 ให้ประเทศซึ่งเป็นผู้ให้ทรัพยากรพันธุกรรมได้รับถ่ายทอดเทคโนโลยี ซึ่งใช้ทรัพยากรพันธุกรรมนั้นจากประเทศผู้รับ ทั้งนี้ บนพื้นฐานแห่งความยุติธรรมและความเสมอภาค

7.4 ประเทศสมาชิกต้องสนับสนุนทางการเงิน (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2555)

นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง

1. ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)

1.1 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

1.1.1 เป้าหมาย

1.1.1.1 อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืนมีสมดุล

1.1.1.2 พัฒนาและสร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมใหม่ เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

1.1.1.3 ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุล ภายใต้ขีดความสามารถของระบบนิเวศ

1.1.1.4 ยกกระตักกระบวนทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตของประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

1.1.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นที่ 1 สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

1.1 เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ด้านการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

1.2 อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด

1.3 รักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ประเด็นที่ 2 สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

2.1 เพิ่มมูลค่าของเศรษฐกิจฐานชีวภาพทางทะเล

- ชายฝั่งใหม่
- 2.2 ปรับปรุง พื้นฟู และสร้างทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งใหม่
- 2.3 พื้นฟูชายหาดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว ชายฝั่งทะเลได้รับการป้องกันและแก้ไขทั้งระบบ และมีนโยบายการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม
- 2.4 พัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ประเด็นที่ 3 สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

- 3.1 ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- 3.2 มีการปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติและผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ
- 3.3 พัฒนาและสร้างระบบรับมือ เพื่อปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ

ประเด็นที่ 4 พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

- 4.1 พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน
- 4.2 จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล
- 4.3 สงวน รักษา อนุรักษ์ พื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ มรดกทางสถาปัตยกรรมและศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่น บนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 5 พัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตร ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

พัฒนาการจัดการน้ำเชิงลุ่มน้ำทั้งระบบ เพื่อความมั่นคงด้านน้ำของประเทศ

ประเด็นที่ 6 ยกระดับกระบวนการทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ พัฒนาเครื่องมือ กลไกและระบบยุติธรรม และระบบประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม

- 1.1.3 การบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ
- 1.1.3.1 อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแล รักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า ให้มีสมดุลตามธรรมชาติ และให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนที่เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 1.1.3.2 พื้นฟู แก้ไข ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศในพื้นที่ป่าไม้

1.1.3.3 ควบคุม กำกับดูแล ป้องกันการบุกรุก การทำลายป่า และการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

1.1.3.4 ศึกษา วิจัย และพัฒนาวิธีการอนุรักษ์ การบริหารจัดการ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ

1.1.3.5 กำหนดมาตรการและมาตรฐานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ บริหารจัดการ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

1.1.3.6 บริการข้อมูลสารสนเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านป่าไม้

1.1.3.7 ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ หรือได้รับมอบหมาย

1.2 ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง

1.2.1 เป้าหมาย

1.2.1.1 ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุข

1.2.1.2 บ้านเมืองมีความมั่นคงในทุกมิติและทุกระดับ

1.2.1.3 การบริหารจัดการความมั่นคงมีผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมอย่างมี

ประสิทธิภาพ

1.2.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นที่ 2 การป้องกันและแก้ไขปัญหามีผลกระทบต่อความมั่นคง

การรักษาความมั่นคงและผลประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมทั้งทางบกและทางทะเล

1.3 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

1.3.1 เป้าหมาย : ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น

1.3.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นที่ 3 สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม

1.4 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

1.4.1 เป้าหมาย

1.4.1.1 ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการและให้บริการอย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส

1.4.1.2 ภาครัฐมีขนาดเล็กกลาง พร้อมปรับตัวให้ทันสมัยต่อการ

เปลี่ยนแปลง

1.4.1.3 ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ

1.4.2 ประเด็นยุทธศาสตร์

ประเด็นที่ 1 ภาครัฐที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ตอบสนองความต้องการ

และให้บริการ

ภาครัฐมีความเชื่อมโยงในการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ ผ่านการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้

ประเด็นที่ 4 ภาครัฐมีความทันสมัย

พัฒนาและปรับระบบวิธีการปฏิบัติราชการให้ทันสมัย

ประเด็นที่ 6 ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดภัยและประพฤตินิชอบ

ชอบการปราบปรามการทุจริตประพฤติมิชอบ มีประสิทธิภาพ มีความเด็ดขาด เป็นธรรม และตรวจสอบได้

ประเด็นที่ 7 กฎหมายมีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ และมีเท่าที่จำเป็น โดยภาครัฐจัดให้มีกฎหมายที่สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

2. แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

2.1 ประเด็นที่ 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน

2.1.1 เป้าหมาย

2.1.1.1 อนุรักษ์และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ให้คนรุ่นต่อไปได้ใช้อย่างยั่งยืน มีสมดุล

2.1.1.2 พื้นฟูและสร้างใหม่ฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดผลกระทบทางลบจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2.1.1.3 ใช้ประโยชน์และสร้างการเติบโตบนฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมดุลภายใต้ขีดความสามารถของระบบนิเวศ

2.1.2.4 ยกระดับกระบวนการทัศน์ เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

2.1.2 ประเด็นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

2.1.2.1 การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว

2.1.2.1.1 อนุรักษ์และฟื้นฟูความหลากหลายทางชีวภาพในและนอกถิ่นกำเนิด

2.1.2.1.2 รักษาและเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

2.1.2.1.3 ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน

2.1.2.2 การเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล

2.1.2.2.1 ปรับปรุง พื้นฟู และสร้างใหม่ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งทั้งระบบ

2.1.2.2.2 พื้นฟูชายหาดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวและชายฝั่งทะเล ให้ได้รับการป้องกันและแก้ไขทั้งระบบ และมีนโยบายการจัดการชายฝั่งแบบบูรณาการอย่างเป็นองค์รวม

2.1.2.2.3 พัฒนาและเพิ่มสัดส่วนกิจกรรมทางทะเลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2.1.2.3 สร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ

2.1.2.3.1 ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

2.1.2.3.2 มีการปรับตัวเพื่อลดความสูญเสียและเสียหายจากภัยธรรมชาติ และผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

2.1.2.3.3 มุ่งเป้าการลงทุนที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภาครัฐและภาคเอกชน

2.1.2.4 พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ มุ่งเน้นความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง

2.1.2.4.1 จัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลและค่ามาตรฐานสากล

2.1.2.4.2 ส่งเสริมรักษาอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติมรดกทางสถาปัตยกรรม และศิลปวัฒนธรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นถิ่นบนฐานธรรมชาติและฐานวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน

2.1.2.5 ยกระดับกระบวนการทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

2.1.2.5.1 ส่งเสริมคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทย

2.1.2.5.2 พัฒนาเครื่องมือ กลไก ระบบยุติธรรม และระบบประชาธิปไตยสิ่งแวดล้อม

2.1.2.5.3 จัดโครงสร้างเชิงสถาบัน เพื่อการจัดประเด็นร่วมด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ

2.1.2.5.4 พัฒนาและดำเนินโครงการที่ยกระดับกระบวนการทัศน์เพื่อกำหนดอนาคตประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม บนหลักของการมีส่วนร่วมและธรรมาภิบาล

3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)

หมวดหมายที่ 1 : ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง

เป้าหมายที่ 2 : พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการเพื่อคุณภาพ ความมั่นคงทางอาหาร และความยั่งยืนของภาคเกษตร

ตัวชี้วัดที่ 2.3 : น้ำไหลลงอ่างเก็บน้ำของประเทศมีปริมาณอย่างน้อย 40,000 ล้านลูกบาศก์เมตรต่อปีเมื่อสิ้นสุดแผน

กลยุทธ์ที่ 4 : การพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรให้มีความสมดุลระหว่างอุปสงค์และอุปทาน รวมทั้งการใช้น้ำซ้ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ 4.1 : ส่งเสริมและผลักดันการเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำ/ป่าเศรษฐกิจ ที่สามารถสร้างรายได้ในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมสำหรับการปลูกพืช รวมทั้งเพิ่มปริมาณน้ำตามธรรมชาติให้น้ำเพียงพอต่อการใช้ทั้งระบบ

กลยุทธ์ย่อยที่ 4.3 : ดำเนินการให้มีการจัดการตะกอนอย่างเหมาะสม ตั้งแต่การมีระบบดักตะกอน การลดการชะล้างพังทลายของตะกอนในลำน้ำ

ด้วยการปลูกพืชคลุมดินหรือพืชป้องกันการกัดเซาะตลิ่ง เพื่อเพิ่มปริมาณและแหล่งเก็บกักน้ำให้สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หมวดหมู่ที่ 10 : ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ

เป้าหมายที่ 2 : การอนุรักษ์ ป่าไม้ และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัดที่ 2.2 : พื้นที่ป่าไม้เพิ่มขึ้น โดยเป็นป่าไม้ธรรมชาติร้อยละ 33 และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจร้อยละ 12 ของพื้นที่ประเทศภายในปี พ.ศ. 2570

กลยุทธ์ที่ 3 : การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรอย่างชาญฉลาด บนหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กลยุทธ์ย่อยที่ 3.1 : สร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการผลิตให้เพียงพอ และมีการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติโดยคำนึงถึงขีดจำกัดและศักยภาพในการฟื้นตัว สร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน แบ่งปันผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม ดำเนินการประเมินมูลค่าของทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

หมวดหมู่ที่ 11 : ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

เป้าหมายที่ 3 : สังคมไทยมีภูมิคุ้มกันจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ตัวชี้วัดที่ 3.1 : ชุมชน ท้องถิ่น อาสาสมัคร และเครือข่ายสามารถจัดการความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเบื้องต้นได้ด้วยตนเอง เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 80 ภายในปี พ.ศ. 2570 และมีการจัดฝึกอบรมด้านการป้องกันและบรรเทาผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ

กลยุทธ์ที่ 4 : การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและระบบนิเวศ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

กลยุทธ์ย่อยที่ 4.1 : สร้างจิตสำนึกและแรงจูงใจให้ประชาชนทุกระดับ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางทะเล ส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วน ร่วมกันให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ย่อยที่ 4.2 : เพิ่มบทบาทภาคประชาชน ชุมชน และภาคเอกชน ในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อป้องกันและลดผลกระทบจากภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และเพิ่มศักยภาพการดูดซับและเก็บกักก๊าซเรือนกระจก โดยเฉพาะป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน แหล่งน้ำธรรมชาติ และพื้นที่ชุ่มน้ำ

กลยุทธ์ย่อยที่ 4.3 : สนับสนุนการใช้แนวทางธรรมชาติในการจัดการปัญหาภัยธรรมชาติและ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างยั่งยืน เช่น การแก้ปัญหาหน้าท่วม โดยการฟื้นฟูพื้นที่ชุ่มน้ำที่คอยรับน้ำ ดักตะกอน การแก้ปัญหาขาดแคลนน้ำ โดยการฟื้นฟูป่าต้นน้ำ สร้างระบบกักเก็บน้ำย่อย ๆ ในระดับท้องถิ่น การปรับเปลี่ยนการใช้ที่ดิน

และการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง โดยการฟื้นฟูระบบนิเวศชายฝั่งเดิมที่เป็นปรากฏทางธรรมชาติที่สำคัญ

4. นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ พ.ศ. 2566 – 2570

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 9 : การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

จุดมุ่งเน้น : การจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยที่สำคัญอันเกิดจากภัยธรรมชาติ ภัยจากสิ่งแวดล้อม ภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ที่เป็นภัยซ้ำซากและซ้ำซ้อน (Recurring and Compound Hazards) ให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ และยั่งยืน (Resilience)

ผลสัมฤทธิ์ : ประเทศไทยสามารถจัดการความเสี่ยง พร้อมทั้งรับมือและลดผลกระทบจากสาธารณภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่ 3 : ร้อยละความสำเร็จของการแจ้งเตือนสาธารณภัยล่วงหน้าได้ทันสถานการณ์ภายในระยะเวลาที่กำหนด (เฉพาะภัยธรรมชาติ 4 ภัย ได้แก่ อุทกภัย วาตภัย วาตภัย น้ำป่าไหลหลาก ดินโคลนถล่ม และสึนามิ)

กลยุทธ์หลักที่ 1 : การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ 1.1 : พัฒนามาตรการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยที่เกิดขึ้นซ้ำซากและเป็นภัยซ้ำซ้อน โดยเฉพาะอุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง ภัยจากมลพิษทางอากาศประเภท PM 2.5 และภัยทางเคมี รวมถึงป้องกันความเสี่ยงใหม่ให้มีประสิทธิภาพ

กลยุทธ์ย่อยที่ 1.5 : ส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรและการสร้างแรงจูงใจในการดำเนินการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ของภาคีเครือข่ายภาคประชาชน อาสาสมัคร และอื่น ๆ

5. แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

5.1 เรื่อง ทรัพยากรทางบก

ประเด็นย่อยที่ 1 ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

5.2 ประเด็นปฏิรูป

5.2.1 พัฒนาองค์กรภาครัฐเพื่อสนับสนุนการปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าทั้งระบบ

5.2.1.1 ปรับปรุงโครงสร้างของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีศักยภาพในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งระบบ

5.2.1.2 ปรับปรุงและพัฒนาระบบการเข้าสู่ตำแหน่งของบุคลากรในแต่ละระดับในองค์กรภาครัฐด้านทรัพยากรป่าไม้บนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาล ความเป็นมืออาชีพในงานป่าไม้ และความเหมาะสมกับตำแหน่ง

5.2.1.3 ปรับปรุงและพัฒนาสวัสดิการของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่าที่ปฏิบัติงานคุ้มครอง รักษา ทรัพยากรป่าไม้ในภาคสนามอย่างเหมาะสม

5.2.2 พัฒนากฎหมายเพื่อสนับสนุนการหยุดยั้งการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ การจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้

5.2.2.1 ผลักดันร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.

และอนุบัญญัติ

5.2.2.2 ผลักดันร่างพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ.

และอนุบัญญัติ

5.2.3 หยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้เชิงพื้นที่

5.2.3.1 กำหนดและมอบหมายผู้รับผิดชอบทั้งหน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการกำกับดูแลพื้นที่ป่าไม้เชิงบูรณาการไม่ให้มีการบุกรุกทำลาย (ประกอบด้วยอธิบดี/ผู้ว่าราชการจังหวัด/ผู้อำนวยการสำนัก และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง)

5.2.3.2 ติดตามและตรวจสอบป่าไม้โดยใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ บันทึกข้อมูลทรัพยากรป่าไม้ใกล้เวลาจริง (Near real time) และดำเนินการแสดงผลการเปลี่ยนแปลงอย่างทันท่วงที (1 เดือนในพื้นที่เสี่ยงต่อการบุกรุก และ 3 เดือนในพื้นที่อื่น ๆ)

5.2.3.3 พัฒนาและขยายผลระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (Smart Patrol) มาใช้ป้องกันรักษาพื้นที่ป่าไม้

5.2.3.4 พัฒนาและขยายผลพื้นที่กันชนรอบเขตป่าไม้

5.2.3.5 จัดทำแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้เพื่อการตัดสินใจบริหารจัดการในทุกมิติ

5.2.4 เพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ตามเป้าหมาย

5.2.4.1 ฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้เชิงพื้นที่

5.2.4.2 เพิ่มและพัฒนาพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชุมชน

5.2.5 ผลักดันพื้นที่ป่าไม้ให้เป็นมรดกโลก

5.2.5.1 เสนอพื้นที่แหล่งอนุรักษ์ทะเลอันดามันเป็นมรดกโลก

5.2.5.2 ผลักดันพื้นที่กลุ่มป่าแก่งกระจานเป็นมรดกโลก

5.2.5.3 ผลักดันพื้นที่ป่าอนุรักษ์เป็นมรดกโลก

5.2.6 จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้

5.2.6.1 ออกมาตรการทางนโยบายหรือกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ทั้งระบบ

5.2.6.2 จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้

5.2.7 พัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้

5.2.7.1 พัฒนาเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ตามแนวทางประชารัฐ

5.2.7.2 พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์เพื่อสนับสนุนการพัฒนา
ทรัพยากรป่าไม้

5.2.8 จัดการสัตว์ป่าเพื่อพัฒนาระบบนิเวศ สังคม และเศรษฐกิจ

5.2.8.1 แก้ปัญหาความขัดแย้งคนกับสัตว์ป่าอย่างยั่งยืน

5.2.8.2 จัดทำแผนคุ้มครองดูแลชนิดสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง

ที่ใกล้สูญพันธุ์

5.2.8.3 บริหารจัดการถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าเชิงพื้นที่

5.2.8.4 ส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเชิงอนุรักษ์และเชิงพาณิชย์

5.2.9 สนับสนุนและพัฒนางานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อตอบสนองต่อการปฏิรูป
ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

5.2.9.1 สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย เพื่อพัฒนารูปแบบการใช้
ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ที่เหมาะสมในแต่ละภูมิสังคม

5.2.9.2 สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย เพื่อประเมินสถานภาพและ
ศักยภาพของพื้นที่ต้นน้ำลำธาร ในการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศและป้องกันภัยธรรมชาติ

5.2.9.3 สนับสนุนการดำเนินการวิจัย เพื่อประเมินมูลค่าทรัพยากรป่า
ไม้และสัตว์ป่าในทุกมิติ เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิงในกิจกรรมการบริหารจัดการและการบังคับใช้กฎหมาย

5.2.9.4 สนับสนุนการดำเนินงานวิจัย เพื่อพัฒนาระบบและเครื่องมือ
ในการติดตามตรวจสอบสภาพพื้นที่ป่าไม้และสัตว์ป่า

5.3 เป้าหมายกิจกรรม

5.3.1 มีหน่วยงานในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ที่มีศักยภาพในการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งระบบ
และสามารถรองรับการถ่ายโอนภารกิจจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2 หยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่เป้าหมายได้อย่าง
ชัดเจน โดยมีอัตราการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ไม่มากกว่าปีก่อนหน้าและมีแนวโน้มลดลง

5.3.3 การสรรหา บรรจุ และการแต่งตั้งบุคลากรด้านทรัพยากรป่าไม้ เป็นตาม
หลักธรรมาภิบาลในทุกมิติ และได้บุคลากรที่มีความเป็นมืออาชีพในงานป่าไม้ และเหมาะสมกับ
ตำแหน่งงาน

5.3.4 สวัสดิการของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า ที่ปฏิบัติงานคุ้มครอง
รักษาทรัพยากรป่าไม้ภาคสนาม มีความเหมาะสมกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ และไม่น้อยกว่าบุคลากร
สายงานอื่นที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน

5.3.5 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. และอนุบัญญัติได้มีการ
ประกาศใช้

5.3.6 พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. และอนุบัญญัติได้มี
การประกาศใช้

5.3.7 พื้นที่ป่าไม้ของรัฐทุกแห่งมีการกำหนดและมอบหมายผู้รับผิดชอบทั้ง
หน่วยงานส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

- 5.3.8 มีฐานข้อมูลสถานภาพทรัพยากรป่าไม้ใกล้เวลาจริง (Near real time) และดำเนินการแสดงผลการเปลี่ยนแปลงอย่างทันท่วงที
- 5.3.9 มีการใช้ประโยชน์ฐานข้อมูลสถานภาพทรัพยากรป่าไม้ฯ ในการกำกับดูแลพื้นที่ป่าไม้ไม่ให้เกิดการบุกรุกทำลายอย่างมีประสิทธิภาพ
- 5.3.10 มีการป้องกันรักษาพื้นที่ป่าไม้อย่างมีประสิทธิภาพโดยพัฒนาและขยายผลระบบลาดตระเวนเชิงคุณภาพ (SMART Patrol)
- 5.3.11 มีการพัฒนาและขยายผลพื้นที่กันชนรอบเขตป่าไม้อย่างเป็นรูปธรรม
- 5.3.12 มีแผนที่การใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐทุกประเภทที่เหมาะสมสำหรับการตัดสินใจบริหารจัดการที่ดินป่าไม้ทุกมิติ
- 5.3.13 มีแผนที่แสดงพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมและภูเขาหัวโล้นสำหรับการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ
- 5.3.14 ประชาชนส่วนใหญ่ทราบเขตพื้นที่ป่าไม้ของประเทศและจังหวัด
- 5.3.15 ป่าเสื่อมโทรมและภูเขาหัวโล้นได้รับการฟื้นฟูอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ
- 5.3.16 ประเทศไทยมีพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชุมชนเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 200,000 ไร่
- 5.3.17 พื้นที่ป่าไม้ได้รับการประกาศให้อยู่ในเอกสารบัญชีรายชื่อเบื้องต้น (Tentative list) เพื่อรับรองเป็นมรดกโลกไม่น้อยกว่า 1 แห่ง
- 5.3.18 มีมาตรการทางนโยบายหรือกฎหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ประโยชน์ป่าไม้ทั้งระบบ
- 5.3.19 พื้นที่ป่าไม้ที่มีราษฎรครอบครองหรือใช้ประโยชน์โดยไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ได้รับการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหาความขัดแย้งอย่างเหมาะสมและเป็นธรรมตามธรรมชาติ
- 5.3.20 ประเทศไทยมีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรป่าไม้ตามแนวทางประชารัฐ
- 5.3.21 มีกลไกทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาป่าไม้นำร่องในแต่ละภูมิภาคและขยายผลอย่างเป็นรูปธรรม
- 5.3.22 มีพื้นที่ต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งคนกับสัตว์ป่า
- 5.3.23 มีระบบขยายผลความสำเร็จไปในพื้นที่อื่นๆ
- 5.3.24 มีแผนคุ้มครองดูแลชนิดสัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครองที่ใกล้สูญพันธุ์ จำนวนไม่น้อยกว่า 10 ชนิด
- 5.3.25 พื้นที่ถิ่นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่ามีประสิทธิภาพในการรองรับชนิดและปริมาณสัตว์ป่าอย่างเหมาะสม
- 5.3.26 มีระบบฐานข้อมูลการบริการประชาชนด้านสัตว์ป่า (Wildlife System) ที่เหมาะสม

5.3.27 มีมาตรฐานการจัดการพื้นที่อนุรักษ์สัตว์ป่าและการประเมินผลพื้นที่อนุรักษ์สัตว์ป่า ตามมาตรฐานที่กำหนด

5.3.28 มีการส่งเสริมการเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเชิงอนุรักษ์และเชิงพาณิชย์อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

5.3.29 มีรูปแบบการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ที่เหมาะสมในแต่ละภูมิสังคมบนพื้นฐานงานวิจัย

5.3.30 ทราบสถานภาพและศักยภาพของพื้นที่ต้นน้ำลำธารในลุ่มน้ำทั้ง 25 ลุ่มน้ำในการศึกษาความสมดุลของระบบนิเวศและการป้องกันธรรมชาติ

5.3.31 มีวิธีการประเมินมูลค่าทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าตามหลักวิชาการที่เหมาะสมกับสภาพป่าไม้และสัตว์ป่าในประเทศไทย

5.3.32 มีข้อมูลมูลค่าทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าที่ใช้สำหรับอ้างอิงในกิจกรรมการบริหารจัดการและการบังคับใช้กฎหมาย

5.3.33 มีระบบและเครื่องมือในการติดตามตรวจสอบสภาพพื้นที่ป่าไม้และสัตว์ป่าที่เหมาะสม

6. นโยบายรัฐบาลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา)

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี ที่พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี แถลงต่อสภาเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2562 มีนโยบายหลัก 12 ด้าน และนโยบายเร่งด่วน 12 เรื่อง มีนโยบายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

นโยบายที่ 5 พัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย

5.5 พัฒนาภาคการท่องเที่ยว

5.5.1 พัฒนาคุณภาพและความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว

5.5.2 ดูแลความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด

นโยบายที่ 6 พัฒนาพื้นที่เศรษฐกิจและการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค

6.1 ส่งเสริมพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษ เพื่อเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของเอเชีย

6.1.1 ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ และการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้

6.1.2 เพิ่มพื้นที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจแห่งใหม่ในภูมิภาค

นโยบายที่ 10 การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน

10.1 ปกป้อง รักษา พื้นที่ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

10.2 ปรับปรุงระบบที่ดินทำกินและลดความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน

10.3 ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ แหล่งน้ำชุมชน และทะเล

10.4 สร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรแร่และทรัพยากรทางทะเล และชายฝั่ง เพื่อการพัฒนาประเทศและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

10.5 แก้ปัญหาก๊าซเรือนกระจกและผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศ

10.6 พัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน

10.7 พัฒนากลไกแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

10.8 แก้ไขปัญหาการจัดการขยะและของเสียอย่างเป็นระบบ

7. นโยบายป่าไม้แห่งชาติ

7.1 นโยบายด้านการจัดการป่าไม้

7.1.1 เชื่อมโยงการทำงานของภาครัฐในการบริหารจัดการป่าไม้ทุกระดับให้มี เอกภาพและประสานกันตามห่วงโซ่การพัฒนา ระหว่างการบริหารราชการทุกระดับ รวมทั้งมีการ ประสานความร่วมมือและพัฒนากลไกหรือเครื่องมือในการสนับสนุนให้เกิดการบูรณาการในลักษณะ หุ่นส่วนการพัฒนาป่าไม้ของชาติ ในภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการอย่างมีเป้าหมายและต่อเนื่อง

7.1.2 กำหนดให้มีพื้นที่ป่าไม้ทั่วประเทศอย่างน้อยในอัตราร้อยละ 40 ของ พื้นที่ประเทศประกอบด้วย

7.1.2.1 ป่าอนุรักษ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของพื้นที่ประเทศ

7.1.2.2 ป่าเศรษฐกิจและป่าชุมชนไม่น้อยกว่าร้อยละ 15 ของพื้นที่ประเทศ

โดยกำหนดให้เพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ทั้งป่าอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจ และป่าชุมชน ให้ได้ตามเป้าหมายภายใต้กรอบเวลาที่กำหนดในแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ

7.1.3 จำแนกพื้นที่ป่าไม้เพื่อการบริหารจัดการในภาพรวมของประเทศและ ระดับพื้นที่พร้อมทั้งกำหนดแนวทางการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ในแต่ละพื้นที่ อย่างเหมาะสม

7.1.4 ปรับปรุงแนวเขตที่ดินป่าไม้ทุกประเภทของรัฐให้ชัดเจนและมีเอกภาพ ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน และหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้อง

7.1.5 พัฒนาระบบสารสนเทศทรัพยากรป่าไม้ทั้งในภาพรวมของประเทศและ ระดับพื้นที่ให้มีมาตรฐาน เอกภาพ ทันต่อสถานการณ์ ครอบคลุมพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท และเชื่อมโยง กับข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคม และทรัพยากรอื่นของประเทศ และกำหนดหน่วยงานหรือคณะบุคคล ผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและเหมาะสม

7.1.6 ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทและหน้าที่ของทุกภาคส่วนให้มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วม รวมทั้งรับผิดชอบในการอนุรักษ์ การจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้อย่าง ยั่งยืน

7.1.7 หยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้ในที่ดินป่าไม้ของรัฐทุก รูปแบบให้มีประสิทธิภาพ โดยกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงานที่ชัดเจน

7.1.8 บริหารจัดการป่าอนุรักษ์เพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งป้องกันภัยธรรมชาติต่างๆ และรักษาสภาพ ธรรมชาติที่สวยงามหรือมีจุดเด่นเฉพาะตัว โดยให้คงไว้ซึ่งสภาพธรรมชาติ รักษาคุณภาพของระบบ นิเวศให้มากที่สุด ซึ่งการใช้ประโยชน์นึ่งกระทำเท่าที่จำเป็นตามศักยภาพหรือขีดความสามารถในการ รองรับของพื้นที่ ตลอดทั้งเพื่อประโยชน์ในการศึกษาการวิจัย และนันทนาการ

7.1.9 จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาคัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือใช้ ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐอย่างเหมาะสม เป็นธรรม ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และ คำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศป่าไม้และสิ่งแวดล้อมจากการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ โดยให้แล้ว เสร็จภายใต้กรอบเวลา

7.1.10 พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์และการตลาดเพื่อสนับสนุนการพัฒนา ทรัพยากรป่าไม้ที่เหมาะสม

7.1.11 พื้นฟูป่าไม้ในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้มีความสมบูรณ์ โดยกำหนดพื้นที่ เป้าหมายในการฟื้นฟูป่าอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีการติดตาม ประเมินผล และเผยแพร่ผลการ ดำเนินงานต่อสาธารณะ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและกำหนดความรับผิดชอบของ หน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น

7.1.12 พัฒนาการจัดการสัตว์ป่าทั้งระบบ รวมทั้งแก้ปัญหาคัดแย้ง ระหว่างคนกับสัตว์ป่า อย่างเป็นรูปธรรม และสัตว์ป่าได้รับการคุ้มครอง รักษา และใช้ประโยชน์อย่าง เหมาะสมเพื่อพัฒนาระบบนิเวศ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของประเทศ

7.2 นโยบายด้านการใช้ประโยชน์ผลิตผลและการบริการจากป่าไม้และ อุตสาหกรรมป่าไม้

ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ประโยชน์การบริการจากป่าไม้อย่างสมดุล ยั่งยืน และเกื้อกูล ระบบนิเวศ

7.3 นโยบายด้านการพัฒนาระบบบริหารและองค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้

7.3.1 ปรับปรุงโครงสร้างองค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้ให้สามารถบริหารจัดการ ป่าอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจ และป่าชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขนาดที่เหมาะสม ลดความ ซ้ำซ้อน และปรับปรุงวิสัยทัศน์ ภารกิจหรือพันธกิจของหน่วยงานภาครัฐให้สอดคล้องกับการ ขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายป่าไม้แห่งชาติ และแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติอย่างมีประสิทธิภาพ

7.3.2 พัฒนาและส่งเสริมให้มีธรรมาภิบาลในการบริหารงานป่าไม้ทั้งระบบ อย่างเป็นรูปธรรมโดยภาครัฐมีการบริหารอัตรากำลังที่มีความคล่องตัว ยึดระบบคุณธรรม บุคลากร ภาครัฐยึดค่านิยมในการทำงาน เพื่อประชาชนและประเทศ มีคุณธรรมและมีการพัฒนาตามเส้นทาง ความก้าวหน้าในอาชีพ

7.3.4 พัฒนาบุคลากรภาครัฐที่ปฏิบัติงานด้านทรัพยากรป่าไม้ทุกระดับให้มี ความเป็นมืออาชีพในงานป่าไม้ มีความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน รวมทั้งจัดสวัสดิการของบุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานคุ้มครอง รักษา ทรัพยากรป่าไม้ในภาคสนามให้มีความเหมาะสมกับ ลักษณะงานที่ปฏิบัติ และไม่น้อยกว่าบุคลากรสายงานอื่นที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน

7.3.5 กำหนดให้มียุทธศาสตร์หรือแผนการวิจัยภาคป่าไม้ในนโยบายยุทธศาสตร์หรือแผนการวิจัยระดับชาติ และ/หรือ พิจารณาจัดตั้งสถาบันวิจัยป่าไม้ในระดับชาติ รวมทั้งสนับสนุนและพัฒนางานวิชาการ วิจัย และนวัตกรรมให้ตอบสนองต่อการปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้ทั้งระบบ

7.3.6 ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระบบ รวมทั้งพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เท่าเทียม และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย

8. ร่างแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ

8.1 นโยบายด้านการจัดการป่าไม้ มีมาตรการดังนี้

8.1.1 เชื่อมโยงกลไกการบริหารจัดการที่ดินป่าไม้ของประเทศให้มีประสิทธิภาพและเอกภาพทั้งหน่วยงานนโยบาย แผน กฎหมาย คณะกรรมการ และกลไกอื่นๆ เกี่ยวกับการป่าไม้

8.1.2 จำแนกพื้นที่ป่าไม้เพื่อการบริหารจัดการในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ที่สอดคล้องกับนิยามและการจำแนกป่าไม้ในนโยบายป่าไม้แห่งชาติ พร้อมทั้งกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบในแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน

8.1.3 กำหนดกลไกทางนโยบายหรือจัดทำคู่มือกลางที่แสดงกรอบหรือแนวทางในการบริหารจัดการและการใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ในแต่ละพื้นที่ ที่ได้จำแนกเพื่อการบริหารจัดการ อย่างเหมาะสมตามศักยภาพหรือขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และสอดคล้องกับบทบัญญัติของนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

8.1.4 จัดทำแนวเขตที่ดินป่าไม้ของรัฐทุกประเภทให้ชัดเจนสอดคล้องกับแนวเขตในพื้นที่จริงและมีเอกภาพด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม หมายเหตุ: (การปรับปรุงแผนที่ท้ายกฎกระทรวง แผนที่ย่อยประกาศจะดำเนินการในห้วงเวลาของแผนแม่บทถัดไป)

8.1.5 พัฒนาระบบสารสนเทศทรัพยากรป่าไม้ทั้งในภาพรวมของประเทศและระดับพื้นที่ให้มีมาตรฐานเอกภาพ ทันต่อสถานการณ์ ครอบคลุมพื้นที่ป่าไม้ทุกประเภท และเชื่อมโยงกับข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคม และทรัพยากรอื่นของประเทศ

8.1.6 เพิ่มและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ให้ได้ตามเป้าหมายและกรอบเวลาของนโยบายป่าไม้แห่งชาติทั้งป่าอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจ และป่าชุมชน

8.1.7 พื้นที่ป่าไม้ในพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้มีความสมบูรณ์ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการฟื้นฟูอย่างชัดเจนและต่อเนื่อง มีการติดตาม ประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและกำหนดความรับผิดชอบของหน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น

8.1.8 หยุดยั้งและป้องกันการทำลายทรัพยากรป่าไม้ในที่ดินป่าไม้ของรัฐทุกรูปแบบให้มีประสิทธิภาพ

8.1.9 ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทและหน้าที่ของทุกภาคส่วนให้มีจิตสำนึก และมีส่วนร่วมรวมทั้งรับผิดชอบในการอนุรักษ์ การจัดการ และการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน

8.1.10 พัฒนากลไกทางเศรษฐศาสตร์และการตลาดเพื่อสนับสนุนการพัฒนา
ทรัพยากรป่าไม้ที่เหมาะสม

8.1.11 จัดระเบียบและแก้ไขปัญหาค่าความขัดแย้งเกี่ยวกับการครอบครองหรือ
ใช้ประโยชน์ที่ดินป่าไม้ของรัฐทุกประเภทอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

8.1.12 พัฒนาการจัดการสัตว์ป่าทั้งระบบ รวมทั้งแก้ปัญหาค่าความขัดแย้ง
ระหว่างคนกับสัตว์ป่าอย่างเป็นรูปธรรมและสัตว์ป่าได้รับการคุ้มครอง รักษา และใช้ประโยชน์อย่าง
เหมาะสมเพื่อพัฒนาระบบนิเวศสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมของประเทศ

8.1.13 ผลักดันพื้นที่ป่าไม้ให้เป็นพื้นที่ป่าต้นแบบที่มีความสำคัญทั้งใน
ระดับชาติและนานาชาติ

8.1.14 พัฒนาการดำเนินงานกับองค์กรและข้อตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับ
ทรัพยากรป่าไม้

8.2 นโยบายด้านการใช้ประโยชน์ผลผลิตและการบริการจากป่าไม้และอุตสาหกรรม
ป่าไม้ มีมาตรการ ดังนี้

8.2.1 ส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและ
ประสิทธิผล

8.2.2 พัฒนาระบบฐานข้อมูลไม้เศรษฐกิจ การบริการจากป่าไม้ และอุตสาหกรรม
ที่ใช้ผลผลิตจากป่าไม้ของประเทศที่เชื่อมโยงกับข้อมูลทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

8.2.3 พัฒนากลไกทางการเงิน การคลัง และการตลาด เพื่อส่งเสริมการปลูก
ไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร

8.2.4 ส่งเสริมและพัฒนาให้การปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นอาชีพที่สำคัญของคนไทย

8.2.5 ส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรมที่ใช้ผลผลิตจากป่าไม้และสมุนไพรครบ

วงจร เช่น

8.2.5.1 อุตสาหกรรมก่อสร้าง

8.2.5.2 อุตสาหกรรมเครื่องเรือนและผลิตภัณฑ์ไม้

8.2.5.3 อุตสาหกรรมพลังงานจากไม้

8.2.5.4 อุตสาหกรรมเยื่อและกระดาษ

8.2.5.5 อุตสาหกรรมการผลิตสารชีวเคมีภัณฑ์

8.2.5.6 อุตสาหกรรมอื่นๆ ที่ผลิตจากไม้

8.2.5.7 อุตสาหกรรมอื่นๆ ที่ผลิตจากวัตถุดิบที่ไม่ใช่ไม้

8.2.5.8 อุตสาหกรรมสมุนไพร

8.2.5.9 อุตสาหกรรมอื่นๆ ในสวนป่าเศรษฐกิจ

8.2.5.10 อุตสาหกรรมจากฐานชีวภาพ

8.2.6 พัฒนาเขตอุตสาหกรรมเกี่ยวกับการป่าไม้ในเขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้
เศรษฐกิจในภูมิภาคต่าง ๆ

8.2.7 พัฒนาและส่งเสริมการรับรองมาตรฐานป่าไม้ทั้งในระดับประเทศและ
ระดับสากล

8.2.8 ส่งเสริมและพัฒนาการบริการของระบบนิเวศป่าไม้ทั้งระบบอย่างสมดุล และยั่งยืน (Forest ecosystem services)

8.3 นโยบายด้านการพัฒนาระบบบริหารและองค์กรเกี่ยวกับการป่าไม้ มีมาตรการ ดังนี้

8.3.1 ปรับปรุงโครงสร้าง วิทยุทัศน์ ภารกิจของกรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และสำนักงาน ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทสจ. ให้สามารถบริหารจัดการป่าอนุรักษ์ ป่าเศรษฐกิจ และป่าชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขนาดที่เหมาะสม ลดความซ้ำซ้อน คำนึงถึง การจัดการทรัพยากรป่าไม้ตามแนวทางการจัดการเชิงระบบนิเวศ (Ecosystem Management) ดุลยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม และเอื้อต่อการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูป ประเทศ แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายป่าไม้แห่งชาติ และแผนแม่บท พัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ

8.3.2 พัฒนาศักยภาพหรือปรับปรุงโครงสร้างของหน่วยงานเกี่ยวกับการ บริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ปฏิบัติงานในส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นให้สามารถสนับสนุนการอำนวยความสะดวกในการพิจารณา อนุญาตให้กับประชาชนและการบริการอื่น ๆ

8.3.3 เตรียมความพร้อมในการปรับปรุงโครงสร้างหรือพัฒนากลไกของ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อเตรียมการรองรับการปฏิรูประบบยุติธรรม สิ่งแวดล้อมของประเทศ(เช่น การจัดตั้งศาลสิ่งแวดล้อมและออกกฎหมายวิธีพิจารณาคดีสิ่งแวดล้อม)

8.3.4 พัฒนาระบบและกลไกการเข้าสู่ตำแหน่งของบุคลากรแต่ละระดับใน องค์กรภาครัฐด้านทรัพยากรป่าไม้บนพื้นฐานหลักธรรมาภิบาล ความเป็นมืออาชีพในงานป่าไม้ และ ความเหมาะสมกับตำแหน่งงาน รวมทั้งเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ

8.3.5 สร้างกลไกที่ยั่งยืนในการจัดสวัสดิการของบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ ผู้ปฏิบัติงานคุ้มครองรักษาทรัพยากรป่าไม้ในภาคสนามให้มีความเหมาะสมกับลักษณะงานที่ปฏิบัติ และไม่น้อยกว่าบุคลากรสายงานอื่นที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกัน

8.3.6 กำหนดให้มียุทธศาสตร์หรือแผนการวิจัยด้านทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมทั้งระบบในนโยบาย ยุทธศาสตร์หรือแผนการวิจัยระดับชาติ และพิจารณาจัดตั้งหน่วย บริหารและจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหนึ่งในหน่วย บริหารและจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรม (Program Management Unit, PMU) ที่ดำเนินการภายใต้ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) และ/หรือตั้งสถาบันวิจัยด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในระดับชาติ ภายใต้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เป็นหน่วยบริหารและจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือ ปรับปรุงโครงสร้างและภารกิจของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์กรมมหาชน ให้มี บทบาทด้านการวิจัยและนวัตกรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและเป็นหนึ่งในหน่วย บริหารและจัดการทุนวิจัยและนวัตกรรม

8.3.7 ผลักดันการออกอนุบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ให้แล้วเสร็จภายในกำหนดตามบทบัญญัติของกฎหมาย

8.3.8 ปรับปรุงและพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับการป่าไม้ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องให้มีความสอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทของสังคมและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

8.3.9 พัฒนาการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพเท่าเทียม และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบังคับใช้กฎหมาย

8.3.10 ยกระดับคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วย คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ ให้เป็นการถาวร โดยกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ มีหน้าที่และอำนาจในการกำหนดนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ของประเทศทั้งระบบ รวมทั้งกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประสานและให้คำแนะนำแก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

8.3.11 พิจารณาจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติเป็นหน่วยงานภายใต้สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบายป่าไม้แห่งชาติแผนแม่บทพัฒนาการป่าไม้แห่งชาติ และสนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ

9. แผนแม่บทแก้ไขปัญหาการทำลายทรัพยากรป่าไม้ การบุกรุกที่ดินของรัฐ และการบริหาร จัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน ของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักรกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

9.1 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 ผนึกกำลังป้องกันและปราบปรามการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ ดังนี้

9.1.1 กลยุทธ์ที่ 1 หดยุทธการบุกรุกทำลายทรัพยากรธรรมชาติ

9.1.2 กลยุทธ์ที่ 2 จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า

9.1.3 กลยุทธ์ที่ 3 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการตัดไม้ทำลายป่า

9.1.4 กลยุทธ์ที่ 4 ยึดคืนพื้นที่ป่า ยับยั้งการบุกรุกป่า และแก้ปัญหาป่าบุกรุกป่า โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศเป็นหลักฐานหลัก ร่วมกับหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง

9.2 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 ปลูกจิตสำนึกรักผืนป่าของแผ่นดิน ประกอบด้วย ๓ กลยุทธ์ ดังนี้

9.2.1 กลยุทธ์ที่ 1 กำหนดให้การแก้ไขปัญหาการบุกรุกตัดไม้ทำลายป่าเป็นวาระแห่งชาติ

9.2.2 กลยุทธ์ที่ 2 จัดตั้งองค์กรแนวร่วมภาคประชาชนเพื่อปลูกจิตสำนึก

9.2.3 กลยุทธ์ที่ 3 ปลูกจิตสำนึกให้เจ้าหน้าที่ที่มีความภาคภูมิใจในการปฏิบัติงาน

9.3 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 ปฏิรูประบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ดังนี้

9.3.1 กลยุทธ์ที่ 1 ปรับปรุงระบบการพิทักษ์ทรัพยากรป่าไม้

- 9.3.2 กลยุทธ์ที่ 2 พิจารณาจัดตั้งหน่วยงานด้านการบริหารจัดการป่าไม้ทั้งระดับ
จังหวัด และอำเภอ
- 9.3.3 กลยุทธ์ที่ 3 จัดทำแนวเขตทรัพยากรป่าไม้ทุกประเภทให้เป็นแนวเดียวกัน
ชัดเจน
- 9.3.4 กลยุทธ์ที่ 4 จำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ (Zoning)
- 9.3.5 กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคในการพิทักษ์
ทรัพยากรป่าไม้
- 9.4 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 ฟื้นฟูและดูแลรักษาป่าอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 กล
ยุทธ์ ดังนี้
- 9.4.1 กลยุทธ์ที่ 1 จัดระบบการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนโดยการมี
ส่วนร่วมกับประชาชน
- 9.4.2 กลยุทธ์ที่ 2 จัดระบบการปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศเพื่อทดแทน
ความต้องการ
- 9.4.3 กลยุทธ์ที่ 3 ให้อาศัยอยู่กับป่าพึ่งพากันอย่างมีความสุข และลดการบุกรุก
ตัดไม้ทำลายป่า
- 9.4.4 กลยุทธ์ที่ 4 เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการฟื้นฟูและ
ดูแลป่าอย่างยั่งยืน
- 9.4.5 กลยุทธ์ที่ 5 ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการ
ทรัพยากรป่าไม้

10. นโยบายรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(นายวรารัฐ ศิลปอาษา) : เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2564 นายวรารัฐ ศิลปอาษา รัฐมนตรีว่าการ
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มอบนโยบายการขับเคลื่อนโครงการสำคัญตามยุทธศาสตร์
ชาติ และนโยบายรัฐบาลปี พ.ศ. 2565 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปีแห่งการ
ปรับตัวและการฟื้นฟู (Adaptation and Rehabilitation Year "Adapt & Rehab Year")

10.1 การปรับตัว (Adaptation) เพื่อตอบสนองความต้องการ และความคาดหวัง
ของ ประชาชน และผู้เกี่ยวข้อง สามารถรองรับต่อสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงหรือวิกฤต โดยการ
ให้บุคลากรปรับตัว/ปรับชีวิต ปรับสมรรถนะ ปรับการจัดการ ปรับการสื่อสาร/สร้างความเข้าใจ
ปรับให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง และสานสัมพันธ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

10.2 การฟื้นฟู (Rehabilitation) เพื่อสร้างความยั่งยืน และความมั่นคงของ
ประเทศ เกิดความสมดุล ดูแลสิ่งแวดล้อม รักษาฐานทรัพยากรทางชีวภาพ ใช้ทรัพยากรอย่างมี
ประสิทธิภาพ ลดโลกร้อน รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยการฟื้นฟูสมรรถนะการทำงานใหม่
(เกิดจากผลลัพธ์การปรับตัว) ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เป็นฐานการพัฒนา เศรษฐกิจ
และสังคม) ฟื้นฟูรายได้ประชาชน (ครัวเรือนพออยู่พอกิน และอบอุ่น) และฟื้นฟูชุมชนให้เข้มแข็ง
(เกิดเศรษฐกิจฐานราก และสังคมมีสุข)

“ทส^x (ทส. ยกกำลัง เอ็กซ์)” เป็นการปรับตัว (Adaptation) ภายใต้วิถีใหม่ยุค New Normal และการฟื้นฟู (Rehabilitation) เพื่อการมุ่งเป้าหมาย มองไปข้างหน้า อย่างไม่ไร้ขีดจำกัด และไม่มีที่สิ้นสุด

1. บุคลากรปรับตัว/ปรับชีวิต : โดยให้บุคลากรมีแนวคิดใหม่ (รับผิดชอบ/ทุ่มเท/ในการเปลี่ยนแปลง มีการดำรงชีวิตใหม่ (พึ่งพาตนเอง/ระมัดระวัง/ดูแลสุขภาพ) และมีการศรัทธาในตนเอง (เป็นที่ยอมรับของเพื่อนร่วมงาน/ประชาชนและความภาคภูมิใจต่อหน้าที่)

2. ปรับสมรรถนะ : ทั้งรูปแบบการบริหาร (สู่ระบบดิจิทัล/นวัตกรรม/Platform) การจัดองค์กร/รูปแบบ (ยืดหยุ่น/ครอบครัว ตามสถานการณ์) เพิ่มประสิทธิภาพบุคลากรและเครื่องมือ และให้ความสำคัญในเชิงพื้นที่และดำเนินโครงการ Joint mission

3. ปรับการจัดการ : โดยให้มีการทำงานรูปแบบใหม่ที่เน้นการมุ่งผลลัพธ์ ลดกระบวนการ และลดกฎระเบียบ/ข้อบังคับลง มีแผนปฏิบัติการที่กำหนดระยะเวลาปฏิบัติและระยะเวลารายงาน/ วิเคราะห์และแก้ปัญหา มุ่งเป้าหมาย/ความคาดหวัง (รวดเร็ว/ประสิทธิภาพ/คุ้มค่า/โปร่งใส) บริหารความอิสระ/เปิดกว้างและเชื่อมโยง ลดความเสี่ยง (มีระบบติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล) ทบทวน/ปรับกลยุทธ์เพื่อขจัดปัญหาที่เป็นอุปสรรคทำให้เกิดความล่าช้า และปรับบริหารความเสี่ยงในภาวะวิกฤต เช่น มีการทำงานแทนกันได้

4. ปรับการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ : โดยให้ความสำคัญกับการสื่อสารรูปแบบใหม่ (กระชับ ฉับไว เข้าใจง่าย) มีประชุมสัมมนาผ่านระบบ conference และ Zoom โดยมีเนื้อหาที่ตรงประเด็นและตรงกลุ่มเป้าหมาย)

5. ปรับให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางและสานสัมพันธ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง : สร้างความเข้มแข็งระดับพื้นที่ สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน/ปราชญ์ชาวบ้าน สร้างศรัทธาให้ชุมชน มีปฏิสัมพันธ์กับประชาชน และองค์กรประชาชน มีการผสมผสาน บูรณาการ และสร้างสัมพันธ์ การทำงานระหว่างกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเมือง และท้องถิ่น

11. แผนแม่บทกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนปฏิบัติการราชการ ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2665 - 2569) ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

11.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 ขับเคลื่อนกระบวนการทัศน์ใหม่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

เป้าประสงค์ที่ 1.1 บุคลากรและสาธารณชนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี

กลยุทธ์ 1 เสริมสร้างค่านิยมหลักและวัฒนธรรมที่สร้างกระบวนการทัศน์ใหม่ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้แก่สาธารณชน

ตัวชี้วัดหลัก ดัชนีการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (ร้อยละ)

โครงการ 1 โครงการเสริมสร้างการตระหนักรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน

แนวทางการพัฒนา/แนวทางการดำเนินงาน

1. กำหนดปัจจัยการขับเคลื่อนการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน
2. จัดทำวิธีการ กระบวนการในการส่งเสริมการตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน
3. สร้างระบบและรูปแบบการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง
4. จัดทำระบบประเมินและติดตามยกระดับให้คนไทยมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตที่ดี
5. เสริมสร้างความเป็นหุ้นส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เป้าประสงค์ที่ 1.3 องค์กรมีความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในประเด็นใหม่ที่อาจเกิดขึ้นขับเคลื่อนสู่การให้บริการเชิงรุกกับผู้รับบริการ (ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ ชุมชน ผู้ประกอบการและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง) ได้รับบริการที่รวดเร็ว ถูกต้อง และเป็นธรรม

กลยุทธ์ 3 ยกระดับองค์กรสู่ความเป็นเลิศอย่างมีธรรมาภิบาล

ตัวชี้วัดหลัก จำนวนหน่วยงานในกำกับที่ผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA)

โครงการ 5 โครงการส่งเสริมการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ

แนวทางการพัฒนา/แนวทางการดำเนินงาน

1. สร้างความตระหนัก จิตสำนึกการเป็นข้าราชการที่ดี และส่งเสริมการทำงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้
2. เร่งรัด และกำกับให้ส่วนราชการในสังกัดดำเนินการตามแผนปฏิบัติการป้องกันการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบของส่วนราชการ

11.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุล

เป้าประสงค์ที่ 2.1 มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีประสิทธิภาพและคุ้มค่าในเชิงเศรษฐกิจ

กลยุทธ์ 4 จัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า

ตัวชี้วัดหลัก ดัชนีความเชื่อมั่นของสาธารณชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (คะแนน)

โครงการ 6 โครงการเสริมสร้างความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนา/แนวทางการดำเนินงาน

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับภาคตลอดจนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ประเมินความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการดำเนินงานด้าน

โครงการ 7 โครงการยกระดับความร่วมมือการรักษาสมดุลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทุกภาคส่วน (Public Private Social Partnership)

แนวทางการพัฒนา/แนวทางการดำเนินงาน

1. กำหนดนโยบาย และประสานความร่วมมือด้านวิชาการและการเข้าร่วมในพันธกรณีด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับต่างประเทศและองค์กรระหว่างประเทศ
2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมและเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับภาคตลอดจนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. ยกระดับการบริหารจัดการคน ความรู้ ให้มีขีดสมรรถนะสูงและเป็นองค์กรทันสมัย

กลยุทธ์ 5 สงวน อนุรักษ์ ปันฟู ให้เกิดความสมบูรณ์เชิงพื้นที่ ตัวชี้วัดหลัก

1. ร้อยละของพื้นที่สีเขียวที่เพิ่มขึ้น
2. ร้อยละของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เฉพาะได้รับการอนุรักษ์ พัฒนาและเพิ่มมูลค่าตามเกณฑ์มาตรฐาน
3. ร้อยละของแหล่งทรัพยากรธรรมชาติได้รับการอนุรักษ์ พัฒนาและเพิ่มมูลค่าตามเกณฑ์มาตรฐาน

โครงการ 10 โครงการเพิ่มพื้นที่สีเขียว

แนวทางการพัฒนา/แนวทางการดำเนินงาน

1. พิทักษ์ รักษา ทรัพยากรธรรมชาติเชิงรุก และส่งเสริม ปันฟู ความสมบูรณ์ทางนิเวศด้วยการเพิ่มจำนวนพื้นที่สีเขียว
2. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคสังคม ให้เกิดการบูรณาการ ในระดับชาติและนานาชาติอย่างมีทิศทาง
3. เสริมสร้างกลไก เครื่องมือ และมาตรการ ในการสงวน อนุรักษ์ ปันฟู ให้เกิดความสมบูรณ์ทางนิเวศของทรัพยากรธรรมชาติ
4. อนุรักษ์และฟื้นฟูป่า

โครงการ 11 โครงการบูรณาการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน

แนวทางการพัฒนา/แนวทางการดำเนินงาน

1. เพิ่มประสิทธิภาพการเฝ้าระวังพื้นที่ป่า
2. บูรณาการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควันเชิงพื้นที่

โครงการ 12 โครงการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และเป็นมิตรต่อระบบนิเวศ

แนวทางการพัฒนา/แนวทางการดำเนินงาน : เสริมสร้างกลไก เครื่องมือและมาตรการในการสงวนอนุรักษ์พื้นที่ป่าให้เกิดความสมบูรณ์ทางระบบนิเวศของทรัพยากรธรรมชาติป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าโดยการจัดสรรการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และเป็นมิตรต่อระบบนิเวศ

โครงการ 13 โครงการอนุรักษ์ คุ้มครองและรักษาสัตว์ป่า และสถานภาพสัตว์ป่าที่ถูกคุกคาม

แนวทางการพัฒนา/แนวทางการดำเนินงาน

1. พัฒนาศักยภาพพื้นที่ป่าและกลไกการอนุรักษ์สัตว์ป่า
2. ส่งเสริมสภาพแวดล้อม รักษาสถานภาพสัตว์ป่า เพื่อรักษาพื้นที่ป่า

โครงการ 15 โครงการเพิ่มศักยภาพการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่เฉพาะ (เกาะถ้ำ)

แนวทางการพัฒนา/แนวทางการดำเนินงาน

1. พิทักษ์ รักษา ทรัพยากรธรรมชาติเชิงรุก และส่งเสริม พื้นที่ ความสมบูรณ์ทางนิเวศของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในพื้นที่เฉพาะ
2. เสริมสร้างกลไก เครื่องมือ และมาตรการ ในการสงวน อนุรักษ์ พื้นที่ให้เกิดความสมบูรณ์ทางนิเวศของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

โครงการ 16 โครงการเพิ่มศักยภาพแหล่งทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์เชิงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล

แนวทางการพัฒนา/แนวทางการดำเนินงาน

1. พิทักษ์ รักษา ทรัพยากรธรรมชาติเชิงรุก และส่งเสริม พื้นที่ ความสมบูรณ์ทางนิเวศ ของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เฉพาะ
2. เสริมสร้างกลไก เครื่องมือ และมาตรการ ในการสงวน อนุรักษ์ พื้นที่ให้เกิดความสมบูรณ์ทางนิเวศของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

11.3 ยุทธศาสตร์ที่ 5 เพิ่มศักยภาพองค์กรรองรับวิถีใหม่และนวัตกรรมใหม่

เป้าประสงค์ที่ 5.1 ลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กลยุทธ์ 10 เพิ่มขีดความสามารถในการจัดการภาวะวิกฤต

ตัวชี้วัดหลัก ระดับความพร้อมในการจัดการภาวะวิกฤต

โครงการ 33 โครงการเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการภาวะวิกฤต

แนวทางการพัฒนา/แนวทางการดำเนินงาน

1. จัดทำกระบวนการรองรับการจัดการภาวะวิกฤตด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. พัฒนาระบบการบริหารจัดการภาวะวิกฤตแบบบูรณาการ
3. เพิ่มขีดความสามารถบุคลากรที่ทำหน้าที่ในภาวะวิกฤต
4. ทำแผนการฝึกอบรม และแผนการซ้อมแผนฉุกเฉินในทุกมิติ และกับคู่ความร่วมมือ
5. จัดทำระบบการรายงานและเตือนภัย รวมทั้งการคาดการณ์ การพยากรณ์ภาวะวิกฤตจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติธรรมชาติ
6. จัดเก็บองค์ความรู้ในการแก้ไขปัญหาแต่ละครั้ง เพื่อใช้เป็นคลังความรู้ ในการพัฒนาการแก้ไขปัญหาในอนาคต

เป้าประสงค์ที่ 5.2 องค์กรมีการทำงานโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเต็มรูปแบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว ทันสมัย สำหรับผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจบนฐานข้อมูลเดียวกัน

กลยุทธ์ 11 ขับเคลื่อนองค์กรดิจิทัล

ตัวชี้วัดหลัก ร้อยละความสำเร็จของการเปลี่ยนผ่านกระบวนการทำงานและกระบวนการให้บริการประชาชนเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัล

โครงการ 35 โครงการขับเคลื่อน ทส. สู่องค์กรดิจิทัล

แนวทางการพัฒนา/แนวทางการดำเนินงาน

1. ขับเคลื่อนแผนพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรดิจิทัล (Digital Organization) มีองค์ประกอบ สำคัญ ๔ ประการดังนี้ (๑) Digital Mindset ชุดความคิด ของคนในองค์กร (๒) Digital Processes ระบบงานและกระบวนการภายใน (๓) Digital Skills ความรู้ ความสามารถ ตลอดจนทักษะในการใช้เทคโนโลยี (๔) Digital Culture วัฒนธรรมการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
2. พัฒนาระบบการทำงานเปลี่ยนผ่านสู่ระบบ U Digital (Data Source, Data management, Data Analytics, Data Utilization)
3. ปรับปรุงกระบวนการทำงานและเชื่อมโยงฐานข้อมูลสู่ระบบ Digital จัดทำระบบ Cyber Security
4. จัดทำรูปแบบการให้บริการประชาชนเป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์(e-Service/e-Ticket)
5. ประมวลผลและสื่อสารสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจของผู้บริหารและใช้เป็นสื่อเผยแพร่สู่ประชาชน

เป้าประสงค์ที่ 5.4 บุคลากรทุกระดับเป็นคนเก่ง คนดี และมีคุณภาพเพื่อรองรับภารกิจในอนาคต

กลยุทธ์ 13 เสริมสร้างบุคลากรให้มีขีดสมรรถนะสูง

ตัวชี้วัดหลัก ร้อยละของบุคลากรที่มีขีดสมรรถนะสูงตามที่องค์กรกำหนด

โครงการ 38 โครงการพัฒนาระบบการบริหารทุนมนุษย์เชิงยุทธศาสตร์

แนวทางการพัฒนา/แนวทางการดำเนินงาน

1. ระบบบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลรองรับประเด็นอุบัติใหม่ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. พัฒนาบุคลากรให้มีทักษะ ความเข้าใจ และทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี
3. เสริมสร้างบุคลากรให้มีความรอบรู้ (รู้ลึก รู้รอบ รู้เชี่ยวชาญ รู้บูรณาการ)
4. ระบบการจัดการผลการปฏิบัติงาน
5. พัฒนาความพร้อมผู้บริหารทุกระดับอย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงให้ทันกับความต้องการด้านกำลังคน และขีดความสามารถที่เปลี่ยนแปลงในอนาคต

12. (ร่าง) นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดิน และทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2566 - 2580) ของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ

นโยบายด้านที่ 1 การสงวนหวงห้ามที่ดินของรัฐอย่างมีประสิทธิภาพ และการรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ

1. **วัตถุประสงค์** เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสงวนหวงห้ามและบริหารจัดการที่ดินของรัฐในภาพรวมและมุ่งเน้นการอนุรักษ์ ดูแลรักษา และฟื้นฟูพื้นที่ป่าธรรมชาติและป่าเศรษฐกิจเพื่อการใช้ประโยชน์ของประเทศให้มีความอุดมสมบูรณ์และรักษาความสมดุลทางธรรมชาติ เพื่อเป็นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นไปตามเป้าหมายของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

2. **ตัวชี้วัด** 1. ที่ดินของรัฐถูกบุกรุก (ลดลง)

2. สัดส่วนของพื้นที่ป่าต่อพื้นที่ประเทศ (เพิ่มขึ้น)

3. **แนวทางการพัฒนา** ประกอบด้วย 3 แนวทางการพัฒนาหลัก ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาหลักที่ 1 การแก้ไขปัญหาความทับซ้อนเกี่ยวกับแนวเขตที่ดินของรัฐ

2. แนวทางการพัฒนาหลักที่ 2 การป้องกันและแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ

กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาเอกสารตำราทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง พบว่ามีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่สำคัญ คือ

1. พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484

มาตรา 6 ไม้หวงห้ามมีสองประเภท คือ ประเภท ก. ไม้หวงห้ามธรรมดา ได้แก่ ไม้ซึ่งการทำไม้จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้ ประเภท ข. ไม้หวงห้ามพิเศษ ได้แก่ ไม้หายากหรือไม้ที่ควรสงวนซึ่งไม่อนุญาตให้ทำไม้เว้นแต่รัฐมนตรีจะได้อนุญาตเป็นกรณีพิเศษ

มาตรา 7 ไม้สัก ไม้ยาง ไม้ชิงชัน ไม้เก็ดแดง ไม้อีเม้ง ไม้พยุงกลบ ไม้กระพี้ ไม้แดง จีน ไม้ชะยูง ไม้ซิก ไม้กระซิก ไม้กระซิบ ไม้พะยุง ไม้หมากพลูตึกแตน ไม้กระพี้เขาควาย ไม้เก็ดดำ ไม้อีเฒ่า และไม้เก็ดแดงเขาควาย ไม่ว่าจะขึ้นอยู่ที่ใดในราชอาณาจักร เป็นไม้หวงห้ามประเภท ก. ไม้ชนิดอื่นในป่า จะเป็นไม้หวงห้ามประเภทใดให้กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา 11 ผู้ใดทำไม้ หรือเจาะ หรือสับ หรือเผา หรือทำอันตรายด้วยประการใดๆ แก่ไม้หวงห้าม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือได้รับสัมปทานตามความในพระราชบัญญัตินี้ และต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงหรือในการอนุญาต

มาตรา 47 ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดท้องที่ใดให้เป็นเขตควบคุมการแปรรูปไม้ โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ประกาศนั้นให้ใช้บังคับได้เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศการอนุญาตนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ปฏิบัติโดยมิชักช้า

มาตรา 53 ทวิ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดท้องที่เป็นเขตควบคุมสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ในการกำหนดตามวรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีกำหนดชนิดไม้ ขนาดหรือปริมาณของสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม ซึ่งผู้ค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าที่จะต้องขออนุญาตตามมาตรา 53 ตรีหรือ มาตรา 53 จัตวา

มาตรา 53 ตริ ภายในเขตควบคุม ห้ามมิให้ผู้ใดค้า หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้า ซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม ที่มีชนิดไม้ขนาดหรือปริมาณเกินกว่าที่รัฐมนตรีกำหนดตามมาตรา 53 ทวิ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

มาตรา 53 จัตวา ในกรณีที่มีประกาศของรัฐมนตรีกำหนดเขตท้องที่ใดเป็นเขตควบคุมตามมาตรา 53 ทวิ ให้ผู้ค้าหรือผู้มีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้าม ที่มีชนิดไม้ขนาดหรือปริมาณเกินกว่าชนิดไม้ ขนาด หรือปริมาณที่ควบคุมอยู่แล้ว ก่อนวันที่ประกาศของรัฐมนตรีดังกล่าวใช้บังคับ ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ประกาศของรัฐมนตรีดังกล่าวที่ใช้บังคับ เมื่อได้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้บุคคลดังกล่าวค้าหรือมีไว้ในครอบครองเพื่อการค้าซึ่งสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามได้ต่อไป จนกว่าพนักงานเจ้าหน้าที่จะไม่อนุญาตตามคำขอ

2. พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507

มาตรา 14 ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใดยึดถือครอบครองทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในที่ดิน ก่อสร้าง แผ้วถาง เผาป่า ทำไม้ เก็บหาของป่า หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการเสื่อมเสียแก่สภาพป่าสงวนแห่งชาติ เว้นแต่

1. ทำไม้หรือเก็บหาของป่าตามมาตรา 15 เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยตามมาตรา 16 มาตรา 16 ทวิ หรือมาตรา 16 ตริ กระทำการตามมาตรา 17 ใช้ประโยชน์ตามมาตรา 18 หรือ กระทำการตามมาตรา 17 หรือมาตรา 20

2. ทำไม้หวงห้ามหรือเก็บหาของป่าหวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

มาตรา 15 การทำไม้หรือเก็บหาของป่าในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ให้กระทำได้ เมื่อได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ประกาศอนุญาตไว้เป็นคราว ๆ ในเขตป่าสงวนแห่งชาติแห่งหนึ่งแห่งใดโดยเฉพาะ

การอนุญาตให้เป็นไปตามแบบระเบียบและวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 16 อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีอำนาจอนุญาตให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ ในกรณีดังต่อไปนี้

การเข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติคราวละไม่น้อย กว่าห้าปีแต่ไม่เกินสามสิบปี ในกรณีที่ได้รับอนุญาตเป็นส่วนราชการหรือหน่วยงานของรัฐ จะอนุญาตโดย ยกเว้นค่าธรรมเนียมทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่เห็นสมควรก็ได้

มาตรา 16 ทวิ ในกรณีที่ป่าสงวนแห่งชาติทั้งหมดหรือบางส่วนมีสภาพเป็นป่าไร่ร้าง เก่า หรือทุ่งหญ้า หรือเป็นป่าที่ไม่มีไม้ค่าขึ้นอยู่เลย หรือมีไม้มีค่าที่มีลักษณะสมบูรณ์เหลืออยู่เป็น ส่วนน้อย และป่านั้นยากที่จะกลับฟื้นคืนดีตามธรรมชาติ ทั้งนี้ โดยมีสภาพตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่รัฐมนตรีกำหนด โดยอนุมัติคณะรัฐมนตรีให้ถือว่าป่าสงวนแห่งชาติในบริเวณดังกล่าวเป็นป่าเสื่อมโทรม ถ้าทางราชการมีความจำเป็นต้องปรับปรุงฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม ให้รัฐมนตรีประกาศกำหนดเขตป่าเสื่อมโทรมทั้งหมดหรือบางส่วน เป็นเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ ในเขตปรับปรุงป่าสงวน

แห่งชาติ ถ้าบุคคลใดได้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตดังกล่าวอยู่แล้วจนถึงวันที่ประกาศกำหนดตามวรรคสอง

(1) เมื่อบุคคลดังกล่าวร้องขอ และอธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย เห็นว่าบุคคลนั้นยังมีความจำเป็นเพื่อการครองชีพ อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมาย มีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือ ให้บุคคลดังกล่าวทำประโยชน์และอยู่อาศัยต่อไปในที่ที่ได้ทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยอยู่แล้วนั้นได้ แต่ต้องไม่เกินยี่สิบไร่ต่อหนึ่งครอบครัว และมีกำหนดเวลาราวละไม่น้อยกว่าห้าปี แต่ไม่เกินสามสิบปี ทั้งนี้ โดยได้รับ การยกเว้นค่าธรรมเนียมสำหรับคราวแรก คราวต่อ ๆ ไปต้องเสียค่าธรรมเนียม

(2) บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตตาม (1) อาจขออนุญาตปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นในที่ที่ตนเคยทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติเพิ่มเติมจากที่ได้รับอนุญาตแล้ว โดยพิสูจน์ให้เห็นว่าตนมีความสามารถ และมีเครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่จะปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นตามที่ขอเพิ่มนั้นได้ อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้ปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นได้ แต่ต้องไม่เกิน สามสิบห้าไร่ต่อหนึ่งครอบครัว และมีกำหนดเวลาราวละไม่น้อยกว่าห้าปี แต่ไม่เกินสามสิบปีและต้องเสีย ค่าธรรมเนียมตามที่กฎหมายกำหนดไว้

บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตต้องใช้ประโยชน์ในที่ดินตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขในระเบียบที่อธิบดีกำหนด และจะให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลในครอบครัวเข้าทำประโยชน์ในที่ดินดังกล่าวมิได้

ในกรณีที่บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตละทิ้งไม่ทำประโยชน์หรือไม่อยู่อาศัยในที่ดินที่ได้รับอนุญาตติดต่อกันเกินระยะเวลาสองปี หรือยินยอมให้บุคคลอื่นนอกจากบุคคลในครอบครัวเข้าทำประโยชน์ หรือไม่ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในระเบียบที่อธิบดีกำหนด ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจเพิกถอนการอนุญาตนั้น

มาตรา 17 เพื่อประโยชน์ในการศึกษาหรือวิจัยทางวิชาการ อธิบดีมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือแก่กระทรวง ทบวง กรม หรือบุคคลอื่นใด ให้กระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดในเขตป่าสงวนแห่งชาติได้ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติรัฐมนตรี และเมื่อรัฐมนตรีเห็นสมควรจะสั่งยกเว้นค่าธรรมเนียม ค่าภาคหลวง และค่าบำรุงป่าก็ได้

มาตรา 20 ในกรณีป่าสงวนแห่งชาติแห่งใดมีสภาพเป็นป่าเสื่อมโทรมตามมาตรา 16 ทวิ ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ พิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติมีอำนาจอนุญาตเป็นหนังสือให้บุคคลหนึ่งบุคคลใดทำการบำรุงป่าหรือปลูกสร้างสวนป่าหรือไม้ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรมได้ภายในระยะเวลา และตามเงื่อนไขที่กำหนดในหนังสืออนุญาต แต่ในกรณีที่จะอนุญาตให้เกิน 1,000 ไร่ ต้องได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและได้รับอนุญาตจากคณะรัฐมนตรี

3. พระราชบัญญัติสวนป่า พุทธศักราช 2535

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“สวนป่า” หมายความว่า ที่ดินที่ได้ขึ้นทะเบียนตามมาตรา 5 เพื่อทำการปลูกและบำรุงรักษาต้นไม้ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ (สัก พะยูง ชิงชัน กระชิก กระพีเขาควาย สารธร แดง ประดู่ป่า ประดู่บ้าน มะค่าโมง มะค่าแต้ เคี้ยว เคี่ยมคะนอง เต็ง รัง พะยอม ตะเตียนทอง

ตะเคียนหิน ตะเคียนตาแมว ไม้ตระกูลยาง สะเดา สะเดาเทียม ตะกุ่ม หิน ยมหอม นางพญาเสือโคร่ง นนทรี สัตบรรณ ตีเป็ดทะเล พฤษภ ปิป ตะแบกนา เสลา อินทนิลน้ำ ตะแบกเลือด นาคบุตร ไม้สกุลจำปี-จำปา แคนา กัลปพฤกษ์ ราชพฤกษ์ สุพรรณิการ์ เหลืองปรียาธร มะหาด มะขามป้อม หว่าจามจรี พลับพลา กันเกรา กระทั่งใบใหญ่ หลุมพอ กฤษณา ไม้หอม เทพทาโร ผาง ไม้ทุกชนิด ไม้สกุลมะม่วง ไม้สกุลทุเรียน มะขาม)

“ต้นไม้” หมายความว่า ต้นไม้ที่ขึ้นอยู่แล้วหรือปลูกขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ และหมายความรวมถึงต้นไม้ที่ขึ้นอยู่แล้ว หรือปลูกขึ้นเพื่อประโยชน์อย่างอื่นแต่อาจใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้ได้ด้วย

“ผู้ทำสวนป่า” หมายความว่า ผู้ได้รับหนังสือรับรองการขึ้นทะเบียนที่ดินสวนป่าและหมายรวมถึงผู้ยื่นคำขอรับโอนทะเบียนสวนป่าด้วย

มาตรา 4 ที่ดินที่จะขอขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่าตามพระราชบัญญัตินี้ต้องเป็นที่ดินประเภทหนึ่งประเภทใด ดังต่อไปนี้

1. ที่ดินที่มีโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดิน
2. ที่ดินที่มีหนังสือของทางราชการรับรองว่า ที่ดินดังกล่าวอยู่ในระยะเวลาที่ อาจขอรับโฉนดที่ดินหรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามประมวลกฎหมายที่ดินได้ เนื่องจากได้มีการ ครอบครองและเข้าทำกินในที่ดินดังกล่าวตามกฎหมายว่าด้วยการจัดรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือตามกฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพไว้แล้ว
3. ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินตามกฎหมายว่าด้วยการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มีหลักฐานการอนุญาตการเช่าหรือเช่าซื้อ การโอน หรือการตกทอดทางมรดก
4. ที่ดินที่มีหนังสืออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติให้บุคคลทำประโยชน์และอยู่อาศัย หรือปลูกป่าหรือไม้ยืนต้นภายในเขตปรับปรุงป่าสงวนแห่งชาติ หรือทำการบำรุง ป่าหรือปลูกสร้างสวนป่าหรือไม้ยืนต้นในเขตป่าเสื่อมโทรม
5. ที่ดินที่มีใบอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ให้ทำสวนป่า
6. ที่ดินที่ได้ดำเนินการเพื่อการปลูกป่าโดยส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ

มาตรา 5 ผู้มีกรรมสิทธิ์สิทธิครอบครอง หรือผู้มีสิทธิใช้ประโยชน์ในที่ดินตามมาตรา 4 ประสงค์จะใช้ที่ดินนั้นทำสวนป่าเพื่อการค้า ให้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนต่อนายทะเบียน

มาตรา 6 ให้นายทะเบียนพิจารณาและแจ้งการสั่งรับหรือไม่รับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า ให้ผู้ยื่นคำขอทราบภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่ได้รับคำขอตามมาตรา 5 หรือได้รับรายงานผลการตรวจสอบตามมาตรา 7 แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่นายทะเบียนมีคำสั่งไม่รับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ยื่นคำขอมีสื่อหรือหลักฐานต่อรัฐมนตรีภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ทราบคำสั่งดังกล่าว คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด มาตรา 7 ก่อนรับขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าตามมาตรา 6 หากที่ดินที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นที่ดินตามมาตรา 4 (4) หรือ 5 ให้นายทะเบียนสั่งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ออกไปตรวจสอบและทำรายงานเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง สภาพที่ดิน ชนิด ขนาด ปริมาณ และจำนวน

ของไม้ที่มีอยู่เดิมตามธรรมชาติ ตลอดจนรายละเอียดของที่ดินที่ขอขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่า และในกรณีที่ไม้หวงห้ามตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือไม้ที่การทำไม้ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่จัดแจ้งในรายงานดังกล่าวให้แจ้งชัด ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี ทั้งนี้ ให้รายงานผลการตรวจสอบต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่รับคำสั่ง

มาตรา 10 ในการทำไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ผู้ทำสวนป่าอาจตัดหรือโค่นไม้แปรรูปไม้ ค่าไม้ มีไว้ในครอบครอง และนำไม้เคลื่อนที่ผ่านด่านป่าไม้ได้ โดยไม่ต้องขออนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้

มาตรา 10/1 ผู้ทำสวนป่าผู้ใดประสงค์จะใช้สถานที่ใดเพื่อทำการแปรรูปไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตต่อนายทะเบียน

มาตรา 11 ก่อนการตัดหรือโค่นไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า ให้ผู้ทำสวนป่าแจ้งเป็นหนังสือต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อออกหนังสือรับรองการแจ้ง และเมื่อแจ้งแล้วให้ผู้ทำสวนป่าดำเนินการตัดหรือโค่นไม้ดังกล่าวได้

การแจ้งและการออกหนังสือรับรองการแจ้งตามวรรคหนึ่งให้เป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด ในการนี้นายทะเบียนอาจกำหนดเงื่อนไขอื่นใดที่ผู้ทำสวนป่าต้องปฏิบัติเกี่ยวกับการตัดหรือโค่นไม้ การตัดออก หรือประทับตราที่ไม่ไว้ด้วยก็ได้

มาตรา 13 ไม้ที่จะนำเคลื่อนที่ออกจากสวนป่า ต้องมีรอยตราตี ตอก หรือประทับหรือแสดงการเป็นเจ้าของ และในการนำเคลื่อนที่ ผู้ทำสวนป่าต้องมีหนังสือรับรองการแจ้ง ตลอดจนบัญชีแสดงรายการไม้กำกับไปด้วยตลอดเวลาที่นำเคลื่อนที่ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่อธิบดีกำหนดโดยความเห็นชอบของรัฐมนตรี

มาตราที่ 21 บรรดาไม้ที่ได้มาจากการทำสวนป่า หากบุคคลใดรับโอนต้องมีหลักฐานแสดงการได้มาโดยชอบตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด

4. พระราชบัญญัติเลื่อยโซยนต์ พ.ศ.2545

มาตรา 4 ห้ามมิให้ผู้ใดมี ผลิต หรือนำเข้าเลื่อยโซยนต์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตจากนายทะเบียนเลื่อยโซยนต์

ห้ามมิให้ผู้ได้รับใบอนุญาตตามวรรคหนึ่งเปลี่ยนแปลงเลื่อยโซยนต์ให้มีกำลังเครื่องจักรกลเพิ่มขึ้นจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาต เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนเลื่อยโซยนต์

การขออนุญาตและการอนุญาตให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ได้รับใบอนุญาตให้ผลิตเลื่อยโซยนต์ต้องจัดทำบัญชีและหมายเลขแสดงหน่วยการผลิตตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การออกใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซยนต์ ให้นายทะเบียนเลื่อยโซยนต์ทำเครื่องหมายที่เลื่อยโซยนต์ตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง และระบุพื้นที่ที่อนุญาตให้มีหรือใช้เลื่อยโซยนต์ไว้ด้วย

มาตรา 5 คุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ขอรับใบอนุญาตตามมาตรา 4 ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้ขอรับใบอนุญาตมีเลื่อยโซยนต์ต้องประกอบอาชีพหรือประกอบกิจการที่ต้องใช้เลื่อยโซยนต์ และต้องไม่เคยต้องโทษสำหรับความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ หรือตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ หรือกฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่ามาก่อน

ความในวรรคสองมิให้นำมาใช้บังคับกับนิติบุคคลในทางศาสนา และกระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรอื่นของรัฐ

มาตรา 6 ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตประสงค์จะเปลี่ยนแปลงพื้นที่ให้มีหรือใช้เลื่อยโซยนต์ให้แตกต่างไปจากที่ระบุไว้ในใบอนุญาตตามมาตรา 4 วรรคห้า ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตดำเนินการตามหลักเกณฑ์ดังนี้

(1) สำหรับการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ภายในจังหวัดเดียวกันกับที่ได้รับใบอนุญาต ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตยื่นคำขออนุญาตนายทะเบียนเลื่อยโซยนต์ผู้ออกใบอนุญาต

(2) สำหรับการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ไปยังจังหวัดอื่น ให้ผู้ได้รับใบอนุญาตยื่นคำขออนุญาตนายทะเบียนเลื่อยโซยนต์ผู้มีอำนาจในจังหวัดนั้น

ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 8 ในกรณีที่ผู้ได้รับใบอนุญาตให้มีเลื่อยโซยนต์ ประสงค์จะนำหรือให้ผู้อื่นนำเลื่อยโซยนต์ของตนออกไปใช้นอกพื้นที่ที่ได้รับอนุญาตตามมาตรา 4 วรรคห้าเป็นการชั่วคราว ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องขออนุญาตโดยระบุพื้นที่และระยะเวลาที่จะนำไปใช้ ต่อนายทะเบียนเลื่อยโซยนต์ และให้นายทะเบียนเลื่อยโซยนต์อนุญาตหรือไม่อนุญาตภายในสิบห้าวันทำการ นับแต่วันที่รับคำขอ และถ้านายทะเบียนเลื่อยโซยนต์มิได้ดำเนินการพิจารณาและแจ้งผลการพิจารณาคำขอให้ผู้ยื่นคำขออนุญาตทราบ ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้ถือว่านายทะเบียนเลื่อยโซยนต์มีคำสั่งอนุญาตตามคำขอ และให้ถือว่าใบ รับคำขอเสมือนหนึ่งเป็นหนังสืออนุญาต

5. พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม” หมายความว่า การปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิ และการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมตลอดถึงการจัดการที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐนำที่ดินของรัฐ หรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมีได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเอง หรือมีที่ดินเกินสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อจัดให้เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเองหรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อย ไม่เพียงพอแก่การครองชีพ และสถาบันเกษตรกรได้เช่าซื้อ เช่า หรือเข้าทำประโยชน์ โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพเกษตรกร การปรับปรุงทรัพยากรและปัจจัยการผลิต ตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

“เขตปฏิรูปที่ดิน” หมายความว่า เขตที่ดินที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา 6 ให้จัดตั้งสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมขึ้นในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมตามพระราชบัญญัตินี้ เรียกโดยย่อว่า ส.ป.ก.

มาตรา 9 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า กองทุนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ในกระทรวงการคลัง ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สินตามมาตรา 10 เพื่อเป็นทุนหมุนเวียนและใช้จ่ายเพื่อการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

มาตรา 28 ภายในระยะเวลาสามปี นับตั้งแต่วันที่พระราชกฤษฎีกากำหนดเขตปฏิรูปที่ดินตามมาตรา 25 ใช้บังคับ ห้ามมิให้ผู้ใดจำหน่ายด้วยประการใด ๆ หรือก่อให้เกิดภาวะติดพันใดๆ ซึ่งที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน เว้นแต่ได้รับอนุญาตเป็นหนังสือจากคณะกรรมการ หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา 30 บรรดาที่ดินหรือสิ่งหามทรัพย์ที่ ส.ป.ก. ได้มา ให้ ส.ป.ก. มีอำนาจจัดให้เกษตรกรหรือสถาบันเกษตรกร ได้ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการกำหนด ทั้งนี้ ตามขนาดการถือครองในที่ดินดังกล่าวต่อไปนี้

1. จำนวนที่ดินไม่เกินห้าสิบไร่ สำหรับเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกัน ซึ่งประกอบเกษตรกรรมอย่างอื่นนอกจากเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ใหญ่ตาม (5.2)
2. จำนวนที่ดินไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ สำหรับเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกันซึ่งใช้ประกอบเกษตรกรรมเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ประกาศกำหนด
3. จำนวนที่ดินที่คณะกรรมการเห็นสมควรสำหรับสถาบันเกษตรกร ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงประเภทและลักษณะการดำเนินงานของสถาบันเกษตรกรนั้น ๆ

ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ถ้าเป็นการจัดให้เกษตรกร และเป็นที่ดินที่ คณะกรรมการกำหนดมิให้มีการโอนสิทธิ์ในที่ดินก็ให้จัดให้เกษตรกรเช่า ในกรณีอื่นให้จัดให้เกษตรกรเช่า หรือเช่าซื้อตามที่เกษตรกรแสดงเจตจำนง ถ้าเป็นการจัดให้สถาบันเกษตรกรให้จัดให้สถาบันเกษตรกรเช่า

6. กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตทำไม้หวงห้าม พ.ศ. 2560

6.1 ผู้ใดประสงค์จะทำไม้หวงห้ามในป่าหรือในที่ดินที่มีไม้ป่า แล้วแต่กรณีให้ยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ต่ออธิบดีกรมป่าไม้ พร้อมด้วยเอกสารหรือหลักฐานตามที่ระบุไว้ในแบบคำขอ การยื่นคำขอรับใบอนุญาตทำไม้ตามวรรคหนึ่ง ให้ยื่น ณ สถานที่และวิธีการ ดังต่อไปนี้
(1) กรุงเทพมหานคร ให้ยื่น ณ กรมป่าไม้ (2) จังหวัดอื่นให้ยื่น ณ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้แห่งท้องที่ที่ป่าหรือที่ดินนั้นตั้งอยู่

6.2 กรณีทำไม้หวงห้ามในป่า ต้องดำเนินการดังนี้

6.2.1 ตรวจสอบว่าผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้มีสิทธิเข้าใช้พื้นที่ป่าโดยชอบด้วยกฎหมาย

6.2.2 ตรวจสอบและหมายแนวเขตของป่าที่ขอรับใบอนุญาตทำไม้ในป่านั้น

6.2.3 ตรวจสอบและประทับตราอนุญาตที่ไม้หวงห้าม จัดทำบัญชีไม้หวงห้ามรวมทั้งจัดทำแผนที่สังเขปแสดงตำแหน่งไม้หวงห้ามในป่านั้น

6.3 กรณีทำไม้หวงห้ามที่ขึ้นอยู่ในที่ดินที่มีใบป่า

6.3.1 ตรวจสอบว่าผู้ขอรับใบอนุญาตทำไม้เป็นผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ในที่ดินหรือมีสิทธิเข้าใช้ที่ดินโดยชอบด้วยกฎหมาย

6.3.2 ตรวจสอบสถานที่ตั้งของที่ดินที่ขอรับใบอนุญาตทำไม้ในที่ดินนั้น

6.3.3 ตรวจสอบและประทับตราอนุญาตที่ไม้หวงห้าม จัดทำบัญชีไม้หวงห้าม รวมทั้งจัดทำแผนที่สังเขปแสดงตำแหน่งไม้หวงห้ามในที่ดินนั้น

7. ประกาศกระทรวงพาณิชย์เรื่องกำหนดให้ไม้เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร พ.ศ. 2555

กำหนดให้ไม้เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร โดยในที่นี้ “ไม้” หมายความว่า ไม้และไม้แปรรูปตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ แต่ไม่หมายรวมถึง หวาย ไม้ไผ่ และไม้รวกทุกชนิด ปาล์ม รากไม้ เถาไม้ ไม้วีเนียร์ พันธุ์ไม้ ไม้เลื้อย หรือเศษไม้ ไม่ว่าจะแกะหรือติดรวมกัน เป็นท่อน ก้อน เพลเลต หรือลักษณะที่คล้ายกันหรือไม่ก็ตาม และไม้ที่ได้จัดทำเป็นของสำเร็จรูปซึ่งไม่ เหมาะสมที่จะนำไปแปรรูปเป็นอย่างอื่น ๆ

8. พระราชบัญญัติการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้ “กิจการของรัฐ” หมายความว่า กิจการที่มีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. กิจการที่ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยใดหน่วยหนึ่งหรือหลายหน่วยรวมกัน มีอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำตามกฎหมาย
2. กิจการที่จะต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติหรือทรัพย์สินของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หน่วยงานอื่นของรัฐ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหน่วยใดหน่วยหนึ่งหรือหลายหน่วยรวมกัน

9. พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัตินี้

“ต้นยาง” หมายความว่า ต้นยางพารา (*Hevea brasiliensis*) และให้หมายความรวมถึง ต้นยางชนิดอื่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“ไม้อยาง” หมายความว่า ต้นยาง หรือไม้อยางท่อนจากต้นยาง

“สวนยาง” หมายความว่า ที่ดินปลูกต้นยางเนื้อที่ไม่น้อยกว่าสองไร่ แต่ละไรมีต้นยางปลูกไม่น้อยกว่าสิบต้น และโดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่าไร่ละยี่สิบห้าต้น

“เกษตรกรชาวสวนยาง” หมายความว่า เจ้าของ ผู้เช่าหรือผู้ทำสวนยาง และคนกรีดยาง ซึ่งมีสิทธิได้รับผลผลิตจากต้นยางในสวนยางนั้น และได้ขึ้นทะเบียนไว้กับการยางแห่งประเทศไทยตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนพัฒนายางพารา

มาตรา 6 ให้จัดตั้งการยางขึ้นเรียกว่า “การยางแห่งประเทศไทย” เรียกโดยย่อว่า “กยท.” และให้ใช้ชื่อเป็นภาษาอังกฤษว่า “Rubber Authority of Thailand” เรียกโดยย่อว่า “RAOT” และให้มีตราเครื่องหมายของ “กยท.”

มาตรา 8 ให้ กยท. มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เป็นองค์กรกลางรับผิดชอบดูแลการบริหารจัดการยางพาราของประเทศทั้งระบบอย่างครบวงจร บริหารจัดการเกี่ยวกับการเงินของกองทุน ตลอดจนส่งเสริมและสนับสนุนให้ ประเทศเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางพารา

2. ส่งเสริม สนับสนุน และจัดให้มีการศึกษา วิเคราะห์ วิจัย พัฒนา และเผยแพร่ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับยางพารา

3. ส่งเสริม สนับสนุน และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง สถาบัน เกษตรกรชาวสวนยาง และผู้ประกอบการยาง ด้านวิชาการ การเงิน การผลิต การแปรรูป การ อุตสาหกรรม การตลาด การประกอบธุรกิจ และการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อยกระดับรายได้และ คุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น

4. ดำเนินการให้ระดับราคายางพารามีเสถียรภาพ

5. ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนและการปลูกใหม่

มาตรา 36 เกษตรกรชาวสวนยางผู้ใดมีสวนยางตั้งอยู่บนที่ดินที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมาย หากประสงค์จะขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ยื่นคำขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนต่อ กยท. ตามแบบและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

ในกรณีที่ผู้ขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนเป็นผู้ทำสวนยางในที่ดินที่ตนเช่าหรืออาศัยบุคคลอื่น ผู้ขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนต้องแสดงต่อ กยท. ว่าผู้ให้เช่าหรือผู้ให้อาศัย ได้ให้ความ

มาตรา 37 ผู้จะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องเป็นเกษตรกรชาวสวนยางที่มีต้นยางอายุกว่ายี่สิบห้าปีขึ้นไป หรือต้นยางทรุดโทรมเสียหาย หรือต้นยางได้ผลน้อยตามหลักเกณฑ์ที่ กยท. กำหนด

การปลูกแทน ให้ส่งเสริมและสนับสนุนโดยจ่ายให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางซึ่งยางพันธุ์ดี พันธุ์ไม่ยืนต้น พันธุ์พีช ปุย เครื่องมือเครื่องใช้ จัดบริการอย่างอื่นช่วยเหลือหรือจ่ายเงินให้ก็ได้ ทั้งนี้ จะจัดให้อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างก็ได้

มาตรา 38 เงินกองทุนที่จัดสรรเป็นค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนตามมาตรา 49 (2) ในแต่ละปี ให้ใช้เพื่อการส่งเสริมและสนับสนุนเกษตรกรชาวสวนยางที่ขอปลูกแทนตามจำนวนดังต่อไปนี้

1. จำนวนไม่เกินร้อยละแปดสิบสำหรับสวนยางที่มีเนื้อที่ไม่เกินสามสิบไร่
2. จำนวนนอกจาก (6.1) สำหรับสวนยางที่มีเนื้อที่เกินกว่าสามสิบไร่ขึ้นไป

มาตรา 39 ผู้ใดไม่มีสวนยางมาก่อนแต่มีที่ดินที่ตนเองมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง โดยชอบด้วยกฎหมายไม่น้อยกว่าสองไร่ และตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการปลูกใหม่ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด หากประสงค์จะขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกใหม่ ให้ยื่นคำขอรับการส่งเสริมและสนับสนุนต่อ กยท. ตามแบบและวิธีการที่คณะกรรมการกำหนด

มาตรา 40 เงินที่ผู้ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกแทนและการปลูกใหม่ ได้รับเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปลูกแทนและการปลูกใหม่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีอากรและค่าธรรมเนียมใด ๆ

มาตรา 43 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่งใน กยท. เรียกว่า “กองทุนพัฒนา ยางพารา” มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนา ยางพารา การใช้ เงินกองทุนให้กระทำอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของเกษตรกรชาวสวน ยางเป็นหลัก

10. พระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. 2542

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

“เกษตรกรกรรม” หมายความว่า การเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การจับสัตว์น้ำ การใช้และบำรุงรักษาทรัพยากรจากที่ดิน น้ำ และป่าไม้อย่างยั่งยืน และให้หมายความรวมถึง การ สร้างมูลค่าเพิ่ม การแปรรูป การจำหน่าย ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเพาะปลูก การเลี้ยงสัตว์ การจับสัตว์น้ำ การใช้และบำรุงรักษาทรัพยากรจากที่ดิน น้ำ และป่าไม้อย่างยั่งยืน และการอื่น ๆ

“กองทุน” หมายความว่า กองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร

มาตรา 5 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นกองทุนหนึ่ง เรียกว่า “กองทุนฟื้นฟูและพัฒนา เกษตรกร” ให้กองทุนเป็นนิติบุคคล มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการรวมกลุ่มของเกษตรกรในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการฟื้นฟูและพัฒนาอาชีพเกษตรกรกรรมของ เกษตรกร
3. พัฒนาความรู้ในด้านเกษตรกรรมหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ เกษตรกรรม เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กรเกษตรกร
4. พัฒนาศักยภาพในการพึ่งพาตนเองและเกื้อกูลซึ่งกันและกันระหว่าง เกษตรกร

มาตรา 6 กองทุนประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังต่อไปนี้

1. เงินทุนประเดิมที่รัฐบาลจัดสรรให้
2. เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือที่ได้รับจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี
3. เงินหรือทรัพย์สินที่ได้จากการบริจาค
4. เงินที่ได้จากการจำหน่ายทรัพย์สินของกองทุน
5. เงินหรือทรัพย์สินที่ตกเป็นของกองทุน
6. ดอกผลหรือรายได้จากเงินหรือทรัพย์สินของกองทุน

มาตรา 30 เกษตรกรที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือคณะ เพื่อประกอบเกษตรกรรม ร่วมกัน ไม่ว่าจะ เป็นนิติบุคคลหรือไม่ก็ตาม ถ้าประสงค์จะขึ้นทะเบียนเป็นองค์กรเกษตรกรตาม พระราชบัญญัตินี้ ให้ยื่นคำขอต่อสำนักงานหรือสำนักงานสาขาตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

เกษตรกรจะเป็นสมาชิกองค์กรเกษตรกรในขณะเดียวกันได้เพียงแห่งเดียว

การตรวจสอบคุณสมบัติของผู้ขอขึ้นทะเบียนองค์กรเกษตรกรและการ พิจารณารับขึ้น ทะเบียนองค์กรเกษตรกรให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนด

11. มติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง

11.1 มติ ครม. เมื่อ 8 กันยายน 2535 : กำหนดว่า “ให้ระงับภาคเอกชนเข้าทำประโยชน์พื้นที่ป่าไม้เพื่อปลูกสร้างสวนป่า”

11.2 มติ ครม. เมื่อ 25 มกราคม 2537 : กำหนดว่า “การตั้งโรงงานแปรรูปไม้ (โรงเลื่อย) เพื่อผลิตไม้แปรรูป หรือชิ้นไม้สับจากไม้ที่ปลูกขึ้นโดยเฉพาะ คือ ยูคาลิปตัส สะเดาเทียม สนทะเล สนปวิพท์ กระถินณรงค์ กระถินเทพา กระถินยักษ์ มะพร้าว มะขาม มะไฟบ้าน มะปรางบ้าน จามจุรี และไม้ตาล”

11.3 มติ ครม. เมื่อ 11 มกราคม 2543 : กำหนดว่า “ให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) เป็นผู้ส่งออกไม้สักเพียงรายเดียว”

ความสอดคล้องกับนโยบายและแผน

โครงการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน มีความสอดคล้องกับนโยบายและแผนที่สำคัญ คือ

1. นโยบายของรัฐบาลด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
2. ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)
4. แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. แผนแม่บทกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษารายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปลูกไม้เศรษฐกิจ พบว่ามีรายงานผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ (2532) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการปลูกและใช้ไม้ของเกษตรกร พบว่าระยะทางจากบ้านถึงพื้นที่ป่าไม้ของรัฐและความมั่งคั่งจะมีผลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มากขึ้น

อภิชัย จันทศรี (2554) พบว่าการตัดสินใจเปลี่ยนชนิดพืชปลูกของเกษตรกร หากไม่ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือจนได้รับการเห็นชอบจากสมาชิกในครัวเรือน อาจเกิดปัญหาตามมาภายหลังได้ เช่น แรงงานในการเกษตรคือเกษตรกรอาจไม่ได้รับการช่วยเหลือจากคนในครอบครัว และปัจจัยการปลูกป่าด้านนโยบายภาครัฐการส่งเสริมสนับสนุนและบริการที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในอำเภอมัญญะจาตรี จังหวัดขอนแก่น แตกต่างกัน

สมชาติ ดวงประเสริฐ, สมเกียรติ จันทร์ไพแสง และดุสิต เวชกิจ (2555) ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจจังหวัดชลบุรี พบว่าความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ เจตคติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ความยุ่งยากของขั้นตอนในการดำเนินการ ตรวจสอบและการจ่ายเงิน ระบบการตรวจสอบและติดตามผล ข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่และการปลูกบำรุงรักษาไม้ที่ปลูก มีผลต่อการตัดสินใจปลูกไม้เศรษฐกิจ

Glover et al. (2013) ศึกษาพบว่าเกษตรกรจะไม่ตัดสินใจเปลี่ยนระบบการผลิตในที่ดินของตนเอง เว้นแต่ว่าจะมีความเป็นไปได้ทางด้านการตลาด

กิตติพล เพิ่มพูน, สุรินทร์ อ้นพรม และ วิพัทธ์ร์ จินตนา (2558) พบว่าการมีองค์กรเครือข่ายเกษตรกร หรือสถาบันให้การสนับสนุนจากภายนอก และนโยบายรัฐโดยกลุ่มนี้สามารถอธิบายได้ว่า เป็นปัจจัยที่อาจจะมีผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรที่ไม่มากนัก แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงมีความสำคัญ ในลักษณะการเป็นปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกที่คอยเป็นส่วนสนับสนุนหรือส่วนกระตุ้นให้เกษตรกรในชุมชนหันมาปลูกพืชอายุยาวร่วมกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในที่ดินของตนเองได้ ซึ่งถ้าไม่มีสิ่งสนับสนุนเหล่านี้เกษตรกรสามารถที่จะดำเนินการด้วยตนเองได้ แต่อาจจะเป็นไปด้วยความยากลำบาก โดยที่การสนับสนุนการพัฒนากระบวนการเกษตรจากหน่วยงานภายนอก มีบทบาทสำคัญ ตั้งแต่กระบวนการวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนการใช้ที่ดิน การฝึกอบรม และการสนับสนุนปัจจัยในการเริ่มต้น

ณัฐธินิชา มีสูงเนิน และไกรเลิศ ทวีกุล (2562) เห็นว่าการสนับสนุนจากสมาชิกในครัวเรือน ซึ่งเป็นปัจจัยหลักในการตัดสินใจ โดยพบว่าการสนับสนุนจากสมาชิกในครัวเรือนเป็นประเด็นที่ค่าคะแนนการตัดสินใจมากที่สุด เนื่องจากหากมีการปรับเปลี่ยนชนิดกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อทุกคนในครอบครัว เพราะหมายถึงการเปลี่ยนแปลงการลงทุน และค่าตอบแทนที่จะได้จากการจำหน่ายผลผลิต โดยเกษตรกรส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า สมาชิกในครอบครัวเห็นตรงกันว่าน่าจะเป็นโครงการที่ทำให้มีรายได้เพิ่มมากยิ่งขึ้น จึงควรลองทำดู อีกทั้งทำแล้วไม่ต้องดูแลมากเหมือนทำนาและน่าจะดีกว่าไร่ดีกว่าการทำนา

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การตัดสินใจเปลี่ยนกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรนั้นไม่สามารถทำได้ หากไม่มีข้อมูลในการพิจารณาและตัดสินใจ ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างเพื่อให้เกษตรกรสามารถตัดสินใจได้ง่ายขึ้น ดังนั้น เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่ส่งเสริมและให้บริการเกษตรกร ควรมีข้อมูลด้านต่าง ๆ ให้กับเกษตรกร ในการพิจารณาเข้าร่วมโครงการหรือตัดสินใจทำกิจกรรมทางการเกษตรต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้เป็นข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาการวางแผนโครงการอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับพื้นที่ของเกษตรกร เพื่อให้มีการใช้พื้นที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และพบว่าปัจจัยสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นประเด็นที่ค่าคะแนนการตัดสินใจมากที่สุด เนื่องจากช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในการลงทุนของเกษตรกรได้มาก อีกทั้ง ปัจจัยที่ซื้อบางส่วนสามารถนำไปใช้กับพืชอื่นได้ เช่น ปุ๋ย เกษตรกรส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เป็นสาเหตุหลักที่เข้าร่วมโครงการเพราะไม่ต้องลงทุนเองทั้งหมด

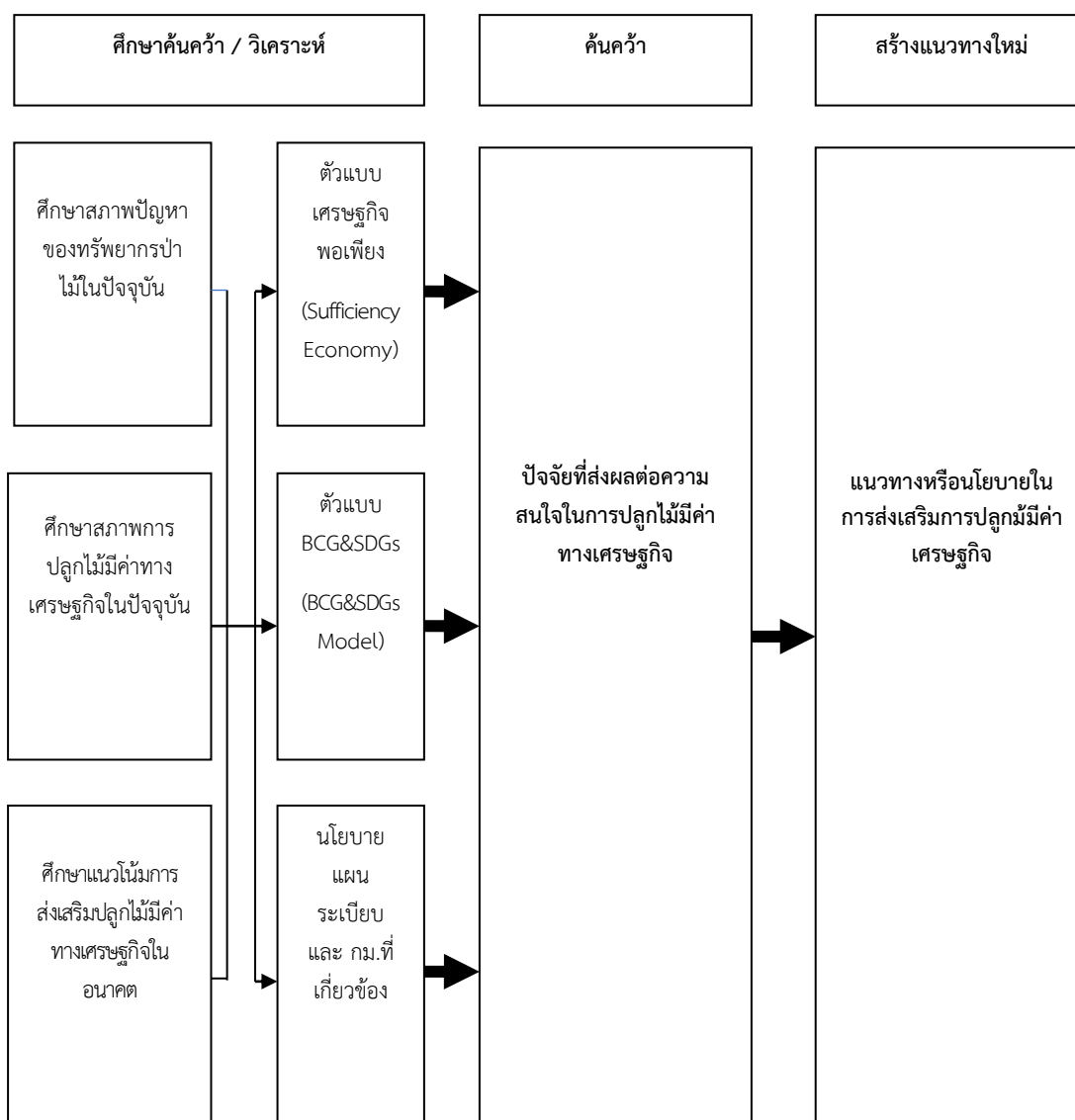
อภิเดช เรืองชัย (2565) ศึกษาพบว่าปัจจัยด้านสังคม และปัจจัยด้านนโยบายภาครัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนและบริการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรในอำเภอมัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น

กรอบแนวคิดของการวิจัย

เป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการแสดงถึงการจำแนกเหตุการณ์ สถานการณ์ และตัวแปรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องความสำเร็จของโครงการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง และยั่งยืน ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ รวมทั้งสามารถกำหนดแนวคิด

ตลอดจนแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูลและปรากฏการณ์ได้อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมครบถ้วน ตรงประเด็น และง่ายต่อการทำความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการทบทวนวรรณกรรม สามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาถึงความสำเร็จในการบริหารได้ ดังแผนภาพที่ 2-5

แผนภาพที่ 2-5 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

สรุป

จากการทบทวนวรรณกรรม (Review Literature) จากแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการสมัยใหม่ ตัวแบบ พันธะกรณี และกรอบความร่วมมือการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่สำคัญ นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ และ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้เห็นว่าการให้ประเทศเกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามตัวแบบการพัฒนาเศรษฐกิจที่กำหนดไว้ โดยเฉพาะตัวแบบเศรษฐกิจ BCG (BCG Model) ที่นำเอาเทคโนโลยี นวัตกรรม และวิทยาศาสตร์เข้ามาช่วยในการขับเคลื่อนประเทศ ให้พัฒนาต่อยอดทิศทางการแบบก้าวกระโดด และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการพัฒนาแบบองค์รวม โดยที่เน้นการสร้างเศรษฐกิจรูปแบบ 3 มิติ คือ เศรษฐกิจฐานชีวภาพ (Bio-economy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular-economy) และเศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ซึ่งจะต้องนำไปศึกษาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบโดยผนวกกับแนวคิด ตัวแบบ กรอบความร่วมมือการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ระเบียบ กฎหมาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปใช้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย (Conceptual Framework) แล้วนำไปดำเนินการศึกษาวิจัย เพื่อตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการศึกษาต่อไป

บทที่ 3

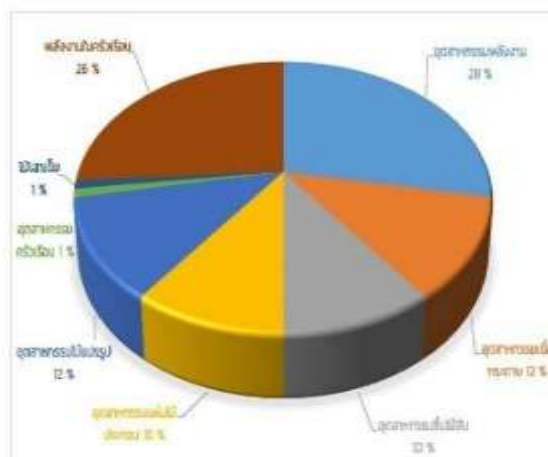
การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

ปัจจุบันกระแสการปลูกต้นไม้ โดยเฉพาะไม้ยืนต้นกำลังมีความตื่นตัวในภาคประชาสังคม ผสมกับปัจจัยเสริมต่าง ๆ เช่นนโยบายภาครัฐ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนแม่บทกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-1580) เป็นต้น โดยมีแนวคิดการใช้ต้นไม้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ และการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศไทยให้เกิดความเจริญเติบโตอย่างมั่นคง และมั่งคั่ง อย่างยั่งยืนต่อไป

ตลาดไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของไทย

พบว่าในปี พ.ศ. 2559 มีมูลค่าการนำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ทั้งสิ้นประมาณ 44,000 ล้านบาท และส่งออกไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ทั้งสิ้นประมาณ 96,000 ล้านบาท โดยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สามารถแบ่งปริมาณการใช้ไม้ (ปริมาณ 87 ล้านลูกบาศก์เมตร) ในอุตสาหกรรมไม้ประเภทต่างๆ ดังแผนภาพที่ 3-1

แผนภาพที่ 3-1 ปริมาณการใช้ไม้ในอุตสาหกรรมไม้ของไทยในปี พ.ศ. 2559

ที่มา : กรมป่าไม้ , 2559

ผลตอบแทนจากการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

มูลค่าของไม้มีค่าทางเศรษฐกิจนั้น จะผันแปรไปตามชนิด ขนาด อายุ คุณภาพของเนื้อไม้ และความต้องการของตลาด ซึ่งผู้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจจะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์และความต้องการของตนเอง ว่ามีความต้องการในการได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจแบบใด โดยทั่วไปแล้วไม้

ที่มีการเติบโตเร็ว จะมีมูลค่าของเนื้อไม้ต่ำกว่า ไม้ที่มีการเติบโตปานกลาง และไม้ที่โตช้า ซึ่งสามารถจำแนกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจตามมูลค่าเนื้อไม้ออกเป็น 4 กลุ่ม และมูลค่าของเนื้อไม้ เมื่ออายุและจำนวนปริมาตรไม้ อ้างอิงตามสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (2561) ดังนี้

1. กลุ่มไม้โตเร็วที่มีรอบตัดฟันสั้นและมูลค่าของเนื้อไม้ต่ำ : ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ กลุ่มนี้จะมีอัตราการเติบโตค่อนข้างรวดเร็ว และอัตราการเติบโตจะถึงจุดสูงสุดภายในระยะเวลาอันสั้น หลังจากนั้นต้นไม้จะมีอัตราความเพิ่มพูนน้อยลง หากไม่ตัดมาใช้ประโยชน์ คุณภาพเนื้อไม้จะลดต่ำลง เนื่องจากอาจเกิดการเข้าทำลายของโรคและแมลงได้ง่าย มูลค่าของเนื้อไม้ค่อนข้างต่ำ เนื่องจากส่วนมากนำไปใช้ใน อุตสาหกรรมเยื่อ ขึ้นไม้สับ ไม้เพื่อพลังงาน ไม้แบบสำหรับก่อสร้าง รวมทั้งไม้ที่ใช้ในการก่อสร้างบ้านเรือนและเครื่องเรือนในระดับท้องถิ่น ชนิดไม้ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ยูคาลิปตัส กระจินเทพา กระจินณรงค์ เป็นต้น สำหรับการเติบโตและมูลค่าของเนื้อไม้ขออ้างอิงไม้กระจินเทพณรงค์เป็นกรณีศึกษา (ตารางที่ 3-1)

ตารางที่ 3-1 การประเมินมูลค่ากลุ่มไม้โตเร็วที่มีรอบตัดฟันสั้นและมูลค่าของเนื้อไม้ต่ำ โดยใช้ไม้กระจินเทพณรงค์เป็นตัวอย่าง

อายุ (ปี)	เส้นผ่าศูนย์กลาง (ซม.)	ปริมาตร (ม ³ /ต้น)	มูลค่า		
			บาท/ม ³	บาท/ต้น	บาท/ไร่
1	4.90	0.02	286	6	145
2	7.80	0.05	583	27	678
3	10.30	0.09	834	77	1,935
4	12.60	0.17	1,060	178	4,449
5	14.70	0.28	1,269	354	8,857
6	16.60	0.43	1,465	626	15,663
7	18.50	0.60	1,650	995	24,889
8	20.30	0.78	1,828	1,436	35,899
9	22.00	0.95	1,999	1,905	47,624
10	23.60	1.09	2,164	2,362	59,045
11	25.20	1.20	2,324	2,782	69,538
12	26.80	1.27	2,479	3,156	78,893
13	28.30	1.32	2,631	3,487	87,172
14	29.80	1.36	2,779	3,782	94,548
15	31.20	1.39	2,923	4,049	101,215

หมายเหตุ : มูลค่าเป็นราคาประเมินจากไม้ท่อน และคำนวณจากจำนวนต้นไม้ 25 ต้น/ไร่

ที่มา : สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ, 2561

2. กลุ่มไม้โตปานกลางที่มีรอบตัดฟันยาวและมีมูลค่าของเนื้อไม้ค่อนข้างสูง :
 ไม้กลุ่มนี้มีอัตราการเติบโตช้ากว่ากลุ่มที่ 1 แต่สามารถเติบโตได้เป็นระยะเวลานาน มูลค่าของเนื้อไม้จะเพิ่มมากขึ้นเมื่อต้นไม้มีขนาดใหญ่ขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม มูลค่าของเนื้อไม้ก็ไม่สูงมากนัก เนื่องจากการใช้ประโยชน์ค่อนข้างจำกัด เนื่องมาจากคุณสมบัติของเนื้อไม้ที่เสกบดกแต่งยาก มักใช้ในอุตสาหกรรมไม้แปรรูป การก่อสร้าง และเฟอร์นิเจอร์ ชนิดไม้ในกลุ่มนี้ได้แก่ ประดู่ ยางนา กระจับปี่ และสะตอ เป็นต้น สำหรับการเติบโตและการประเมินมูลค่าจะขอใช้ไม้ประดู่เป็นตัวแทนในการประเมินมูลค่าไม้ในกลุ่มนี้ (ตารางที่ 3-2)

ตารางที่ 3-2 การประเมินมูลค่ากลุ่มไม้โตปานกลางที่มีรอบตัดฟันยาวและมีมูลค่าของเนื้อไม้ค่อนข้างสูง โดยใช้ไม้ประดู่เป็นตัวอย่าง

อายุ (ปี)	เส้นผ่าศูนย์กลาง (ซม.)	ปริมาตร (ม ³ /ต้น)	มูลค่า		
			บาท/ม ³	บาท/ต้น	บาท/ไร่
1	0.00	0.00	-	-	-
2	0.10	0.01	-	-	-
3	1.00	0.01	129	1	23
4	2.80	0.01	463	4	109
5	5.20	0.01	904	12	301
6	7.80	0.02	1,390	27	674
7	10.40	0.03	1,800	51	1,270
8	13.00	0.04	2,355	95	2,373
9	15.40	0.06	2,803	157	3,922
10	17.60	0.08	3,220	243	6,065
11	19.70	0.10	3,606	354	8,855
12	21.60	0.12	3,660	454	11,358
13	23.40	0.15	5,802	884	22,100
14	25.00	0.18	6,245	1,137	28,425
15	26.50	0.21	6,653	1,413	35,331
16	27.90	0.24	7,031	1,706	42,642
17	29.20	0.27	7,380	2,007	50,183
18	30.40	0.30	7,600	2,281	57,015
19	31.50	0.32	8,005	2,614	65,347
20	32.50	0.35	8,286	2,909	72,733

หมายเหตุ : มูลค่าเป็นราคาประเมินจากไม้ท่อน และคำนวณจากจำนวนต้นไม้ 25 ต้น/ไร่

ที่มา : สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ, 2561

3. กลุ่มไม้โตปานกลางที่มีรอบตัดฟันยาวและมีมูลค่าของเนื้อไม้สูง : ไม้กลุ่มนี้มีอัตราการเติบโตใกล้เคียงกับไม้กลุ่มที่สอง แต่มูลค่าของเนื้อไม้สูงกว่าไม้กลุ่มที่สอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้นไม้มีขนาดใหญ่ขึ้น มูลค่าของเนื้อไม้จะเพิ่มสูงขึ้นมาก เนื่องจากไม้มีความสวยงาม แข็งแรง ทนทาน

เป็นที่ต้องการของตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศ ใช้ในอุตสาหกรรมไม้แปรรูป การก่อสร้าง และเฟอร์นิเจอร์คุณภาพชั้นสูง ไม้ในกลุ่มนี้ ได้แก่ ไม้สัก ซึ่งใช้เป็นตัวอย่างในการประเมินมูลค่าของ ไม้กลุ่มนี้ (ตารางที่ 3-3)

ตารางที่ 3-3 การประเมินมูลค่ากลุ่มไม้โตปานกลางที่มีรอบตัดฟันยาวและมูลค่าของเนื้อไม้สูง โดยใช้ ไม้สักเป็นตัวอย่าง

อายุ (ปี)	เส้นผ่าศูนย์กลาง (ซม.)	ปริมาตร (ม ³ /ต้น)	มูลค่า		
			บาท/ม ³	บาท/ต้น	บาท/ไร่
1	2.80	0.02	758	17	422
2	4.70	0.03	1,342	38	946
3	6.30	0.03	1,854	64	1,607
4	7.80	0.04	2,325	94	2,435
5	9.20	0.05	2,765	138	3,459
6	10.60	0.06	3,185	188	4,711
7	11.90	0.07	3,588	249	6,228
8	13.10	0.08	3,976	322	8,050
9	14.40	0.09	4,325	409	10,219
10	15.50	0.10	4,718	511	12,786
11	16.70	0.12	5,074	632	15,800
12	17.80	0.14	5,423	773	19,320
13	18.90	0.16	5,764	936	23,045
14	20.00	0.18	6,099	1,125	28,121
15	21.10	0.20	6,460	1,348	33,698
16	22.10	0.23	6,815	1,603	40,083
17	23.10	0.26	7,164	1,894	47,350
18	24.10	0.29	7,508	2,223	55,577
19	25.10	0.33	7,847	2,594	64,840
20	26.10	0.37	8,182	3,009	75,215

หมายเหตุ : มูลค่าเป็นราคาประเมินจากไม้ท่อน และคำนวณจากจำนวนต้นไม้ 25 ต้น/ไร่

ที่มา : สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ, 2561

4. กลุ่มไม้โตช้าที่มีรอบตัดฟันยาวและมูลค่าเนื้อไม้สูงมาก : ไม้กลุ่มนี้มีอัตรา การเติบโตช้ามาก คนจึงไม่ค่อยนิยมปลูกกันมากนัก แม้ว่ามูลค่าของเนื้อไม้จะสูงมากก็ตาม ลักษณะ เนื้อไม้มีความสวยงาม มูลค่าเนื้อไม้จะเพิ่มขึ้นสูงอย่างมากเมื่อไม้มีขนาดใหญ่ขึ้น สามารถนำไปใช้ใน อุตสาหกรรมก่อสร้าง และเฟอร์นิเจอร์ชั้นสูง รวมทั้งเหมาะสำหรับการปลูกเพื่ออนุรักษ์ เนื่องจาก

มีอายุยืนนาน ตัวอย่างไม้กลุ่มนี้ ได้แก่ พะยูง ชิงชัน จันทน์หอม และมะค่าโมง เป็นต้น ในที่นี้ได้ใช้ ไม้พะยูงเป็นตัวแทนในการประเมินมูลค่าของไม้กลุ่มนี้ (ตารางที่ 3-4)

ตารางที่ 3-4 การประเมินมูลค่ากลุ่มไม้โตปานกลางที่มีรอบตัดฟันยาวและมูลค่าของเนื้อไม้สูง โดยใช้ ไม้พะยูงเป็นตัวอย่าง

อายุ (ปี)	เส้นผ่าศูนย์กลาง (ซม.)	ปริมาตร (ม ³ /ต้น)	มูลค่า		
			บาท/ม ³	บาท/ต้น	บาท/ไร่
1	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-
3	1.00	0.00	1,760	0.40	10
4	3.90	0.00	2,070	9.80	245
5	6.30	0.01	2,380	33	828
6	8.20	0.03	2,690	71	1,774
7	9.70	0.04	3,000	123	3,084
8	11.10	0.06	4,275	246	6,140
9	12.30	0.07	5,550	416	10,392
10	13.40	0.09	6,825	636	15,891
11	14.40	0.11	8,100	907	22,664
12	15.30	0.13	9,375	1,229	30,723
13	16.10	0.15	10,650	1,603	40,071
14	16.90	0.17	11,925	2,028	50,701
15	17.60	0.19	13,200	2,504	62,605
16	18.30	0.21	14,475	3,031	75,772
17	18.90	0.23	15,750	3,607	90,185
18	19.50	0.25	17,025	4,233	105,831
19	20.10	0.27	18,300	4,908	122,692
20	20.60	0.29	18,960	5,820	145,490
21	21.10	0.31	18,960	5,820	145,490
22	21.60	0.33	19,290	6,291	157,284
23	22.0	0.35	19,620	6,773	169,330
24	22.50	0.36	19,950	7,265	181,623
25	22.9	0.68	20,280	7,766	194,156
26	23.30	0.40	20,610	8,277	206,924

ตารางที่ 3-4 การประเมินมูลค่ากลุ่มไม้โตปานกลางที่มีรอบตัดฟันยาวและมูลค่าของเนื้อไม้สูง โดยใช้ไม้พะยุงเป็นตัวอย่าง (ต่อ)

อายุ (ปี)	เส้นผ่าศูนย์กลาง (ซม.)	ปริมาตร (ม ³ /ตัน)	มูลค่า		
			บาท/ม ³	บาท/ตัน	บาท/ไร่
27	23.70	0.42	20,940	8,797	219,922
28	24.10	0.44	21,270	9,326	233,146
29	24.40	0.46	21,600	9,864	246,591
30	24.80	0.47	21,930	10,410	260,255

หมายเหตุ : มูลค่าเป็นราคาประเมินจากไม้ท่อน และคำนวณจากจำนวนต้นไม้ 25 ต้น/ไร่

ที่มา : สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ, 2561

แนวทางในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเป็นแนวทางสำคัญที่ได้มีการพูดถึง ทั้งในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับเกษตรกร พร้อม ๆ กับการเพิ่มความยั่งยืนให้กับทรัพยากรและระบบนิเวศของประเทศ อีกทั้งยังเป็นการสร้างสินทรัพย์และความเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อม ๆ กันด้วย ซึ่งเดชาต สุขกำเนิด (2561) ซึ่งได้กล่าวถึงการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจว่า ยังมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นธุรกิจเพื่อสังคมที่ตอบโจทย์อื่น ๆ ของประเทศไปพร้อม ๆ กันด้วย เช่น สร้างการออมเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ หรือการใช้ในการปรับโครงสร้างหนี้เกษตรกร การสร้างงาน สร้างอาชีพที่มีความอิสระและมีความมั่นคง การสร้างหรือต่อยอดเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับผู้ประกอบการรุ่นใหม่ การสร้างหรือต่อยอดการเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านการปลูก การแปรรูป การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้ สำหรับนักเรียน นิสิต เยาวชน เป็นต้น สำหรับแนวทางในการพัฒนาแผนธุรกิจเพื่อสังคมจากการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบหลัก ๆ คือ

1. การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อการออม : การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อการออม สามารถลงทุนและต่อยอดได้เป็น 4 รูปแบบด้วยกัน คือ

1.1 การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อการออมแบบพื้นฐาน : เป็นการปลูกและดูแลต้นไม้ใหญ่ให้เติบโตจนมีคุณภาพเนื้อไม้ และมีมูลค่าที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในรูปแบบนี้มีความเป็นไปได้และให้ผลตอบแทนสูง โดยต้องเตรียมความพร้อมที่เกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับชนิดพันธุ์ไม้และอัตราการเจริญเติบโต (ปลูกเก่ง) ความรู้ทักษะและเทคโนโลยีในการแปรรูปหรือแปรรูปไม้ (ตัดเก่ง) รวมทั้งความรู้และระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับราคาไม้ (ขายเก่ง) แม้ว่าการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจรูปแบบนี้จะให้ผลตอบแทนที่ดี แต่มีข้อจำกัดคือกระแสเงินสดที่จำเป็นจะต้องลงทุนในระยะแรก และต้องรอคอยกระแสเงินสดคืน (Payback Period) ในเวลานาน เกษตรกรจึงมีความจำเป็นต้องมีเงินทุนหมุนเวียนที่เพียงพอในการดำเนินชีวิต และต้องมีการต่อยอดแบบจำลองทางเศรษฐกิจในรูปแบบย่อยอื่น ๆ ต่อไป

1.2 การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อการออมแบบวนเกษตร : เป็นการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่ประยุกต์และต่อยอดมาจากรูปแบบแรก โดยต้องการให้เกษตรกรมีรายได้กลับคืนมาเป็นระยะ เพียงพอกับการดำรงชีวิตในระหว่างการรอให้ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจครบรอบตัดฟันมาใช้ประโยชน์ รูปแบบนี้ทำได้โดยการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจแซมเข้าไปในพืชเกษตร การเพาะเลี้ยงแมลงหรือเลี้ยงสัตว์ในแปลงปลูกป่า การใช้ที่ร่วระหว่างต้นไม้ในแปลงปลูกป่าในการเพาะขยายพันธุ์กล้าไม้ขาย การทำธุรกิจท่องเที่ยวในสวนป่าและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นต้น ซึ่งหัวใจของการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในรูปแบบนี้เกษตรกรจะต้องมีทักษะความรู้เรื่องวนเกษตรหรือเกษตรแบบผสมผสานตลอดจนมีความพร้อมและความสามารถในการจัดการด้านการตลาดและผลผลิตของวนเกษตร

1.3 การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อการออมแบบวนผลิตภัณฑ์ : เป็นการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อเพิ่มรายได้ทั้งในระหว่างที่มีการปลูกจากการลิดกิ่งและการตัดสาขายาวระยะและเมื่อครบรอบตัดฟันตามที่กำหนดแล้ว จากการนำเอาไม้ที่ได้มาแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางธุรกิจให้กับผลิตภัณฑ์จากไม้ ซึ่งนอกจากจะสร้างรายได้ให้เกษตรกรผู้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจโดยตรงแล้วยังเป็นการเพิ่มการจ้างงานในชนบท เกิดการพัฒนาทักษะของผู้ประกอบธุรกิจไม้ และสามารถขยายอุปสงค์การใช้ไม้ให้เพิ่มขึ้นในระยะยาวด้วย เนื่องจากความสะดวกในการใช้งานไม้มีมากขึ้นกว่าเดิม อย่างไรก็ตาม การลงทุนการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจรูปแบบนี้ ผู้ประกอบการจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในเชิงทักษะฝีมือ เครื่องจักร เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่เหมาะสมในการแปรรูปไม้ รวมทั้งการพัฒนาแบบจำลองทางธุรกิจให้เหมาะสมกับกลุ่มและพื้นที่ และมีการสนับสนุนสินเชื่อและการลงทุนสำหรับธุรกิจวนผลิตภัณฑ์อีกด้วย

1.4 การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อการออมแบบวนธนกิจ : เป็นความพยายามในการตอบโจทยโดยใช้กระบวนการจัดการทางการเงิน (Financial Management) เพื่อระดมทุนจากผู้ที่มีความประสงค์ในการ “ลงทุน” ผ่านการปลูกต้นไม้ แต่อาจมีข้อจำกัดที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองขาดทักษะความรู้ หรือไม่มีเวลาเพียงพอในการดำเนินการเอง รูปแบบนี้จึงเป็นการเพิ่มช่องทางให้ผู้สนใจหันมาลงทุนปลูกต้นไม้ได้ โดยแบ่งปันผลประโยชน์กับเกษตรกรผู้ปลูกและผู้ดูแลต้นไม้ สำหรับเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ ก็จะมีส่วนที่จะเข้ามาเติมหรือช่วยเป็นทุนทรัพย์ที่สำคัญในการลงทุน รวมถึงทดแทนรายได้เกษตรกรบางส่วนที่ต้องเสียหรือลดลงไปจากการเปลี่ยนมาปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ จึงมีส่วนให้เกษตรกรหันมาสนใจเปลี่ยนมาเป็นการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจมากขึ้น แต่เมื่อมีการตัดมาใช้ประโยชน์และขายได้แล้ว ก็ต้องแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกและผู้ร่วมลงทุนให้เหมาะสมด้วย อย่างไรก็ตาม การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจตามรูปแบบนี้ ควรต้องมีการตั้งองค์กรกลางทางการเงินเพื่อเป็นกองทุนพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้ขึ้นมาสสนับสนุนด้วย เพื่อช่วยเหลือเกี่ยวกับการลงทุนและแปรรูปสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิตที่เกิดขึ้น รวมถึงตลอดทั้งสร้างระบบการประกันภัยผลผลิต เพื่อลดความเสี่ยงของผู้ปลูกและผู้ลงทุนให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุด การสร้างทักษะความรู้ด้าน “วนธนกิจ” จึงถือเป็นความสำคัญเร่งด่วน ที่จะใช้เป็นแกนหลักในการส่งเสริมและพัฒนาการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในสังคมไทยได้เป็นอย่างดี

2. การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อเป็นหลักประกันทางธุรกิจหรือเพื่อใช้หนี้

เนื่องจากรูปแบบการปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ และเพื่อการใช้หนี้ มีลักษณะของการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงขอแบ่งการอธิบายรูปแบบการดำเนินธุรกิจ 2 รูปแบบนี้แยกจากกันดังนี้

2.1 การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ : การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจรูปแบบนี้ สามารถนำมาใช้สำหรับกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มผู้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในกรณีที่ถูกเป็นเกษตรกรที่มีที่ดินเป็นของตนเอง และมีต้นไม้ที่มีมูลค่าอยู่ในที่ดิน โดยที่วงเงินกู้ขึ้นอยู่กับมูลค่าประเมินของต้นไม้ ซึ่งไม้ทุกชนิดที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจและอยู่ในรายชื่อไม้ที่มีการรับรองการประเมินมูลค่าไม้ ซึ่งอยู่ระหว่างการจัดทำรายการ และผู้กู้มีเครดิตทางการเงินที่น่าเชื่อถือ

การปลูกไม้ที่มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจนี้ ผู้กู้ต้องนำไม้ที่ปลูกมาใช้เป็นหลักประกันค่าประกันเพื่อขอกู้จากสถาบันการเงิน ซึ่งผู้กู้เงินจะใช้ต้นไม้ที่ปลูกค้ำประกันเงินกู้ เมื่อชำระหนี้หมดต้นไม้ก็เป็นของผู้กู้ทั้งหมด แต่ในกรณีที่ผู้กู้ไม่มีเงินมาชำระหนี้ได้หมดก็ใช้การประเมินมูลค่าไม้ ณ เวลาที่ครบกำหนดชำระหนี้ และตัดไม้ออกขายเพื่อชำระหนี้ตามจำนวนที่ค้างไว้ โดยไม้ที่เหลือยังคงเป็นของผู้กู้ต่อไป อย่างไรก็ตาม แนวทางการปลูกต้นไม้มีค่าทางเศรษฐกิจตามรูปแบบนี้ มีปัญหาอันเป็นข้อจำกัดที่สำคัญ คือ การประเมินอายุ/ขนาดไม้ที่เหมาะสมใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ ยังไม่มีความชัดเจนทั้งในเชิงวิชาการและในเชิงปฏิบัติ ขาดข้อมูลและมูลค่าไม้รายชนิดที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน และในกรณีที่ที่ดินติดจำนองอยู่จะไม่สามารถเข้าร่วมได้

จึงควรมีการปรับปรุงเพื่อให้แผนธุรกิจดังกล่าวใช้ได้จริง โดยกำหนดอายุ/ขนาดไม้ที่เหมาะสมเพื่อใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ โดยยึดหลักวิชาการและความเหมาะสมในทางปฏิบัติ นอกจากนี้ต้องเร่งปรับปรุงข้อมูลมูลค่าไม้รายชนิดที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจให้เป็นปัจจุบัน และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ รวมทั้งพัฒนาระบบอื่นที่เข้ารองรับการใช้ต้นไม้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ เพื่อใช้ทดแทนการต้องใช้ที่ดินจำนองร่วมกับต้นไม้ด้วย

2.2 การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อใช้หนี้ : การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในรูปแบบนี้ สามารถนำมาใช้สำหรับกลุ่มเกษตรกรหรือกลุ่มผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ ที่ผู้กู้เป็นเกษตรกรที่มีที่ดินของตนเองและมีต้นไม้อยู่ในที่ดินอยู่แล้ว หรือมีแผนการปลูกต้นไม้เพิ่มที่ชัดเจนแน่นอน โดยวงเงินกู้และการชำระคืนจะขึ้นอยู่กับมูลค่าราคาประเมินของต้นไม้ในอนาคต ซึ่งไม้ทุกชนิดที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจต้องอยู่ในรายชื่อไม้มีค่าที่มีการรับรองการประเมินมูลค่าไม้ และผู้กู้มีเครดิตทางการเงินที่น่าเชื่อถือ

สำหรับแนวทางของแผนธุรกิจเป็นไปในลักษณะที่ผู้กู้ ขอเงินสถาบันการเงินมาปลูกต้นไม้ เมื่อถึงรอบตัดฟันก็จะตัดออกขายเพื่อนำมาชำระหนี้ โดยแผนธุรกิจนี้มีอุปสรรคที่สำคัญคือ กลุ่มเกษตรกรที่มีที่ดินไม่เพียงพอและกลุ่มเกษตรกรที่ยังมีหนี้สินเดิมอยู่มาก ไม่สามารถเข้าร่วมตามแผนธุรกิจนี้ได้ อีกทั้ง การปลูกต้นไม้เพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถใช้หนี้ได้หมด และต้องตระหนักเสมอว่าเกษตรกรจะขาดรายได้ก่อนถึงรอบตัดฟันไม้ ออกขาย หรืออาจกล่าวได้ว่าผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจากการปลูกไม้เศรษฐกิจและมาชำระคืนเงินกู้ อาจน้อยหรือเข้าเกินไปนั่นเอง จึงน่าจะมีการปรับแผนธุรกิจโดยเมื่อขอเงินจากสถาบันการเงินมาทำธุรกิจปลูกต้นไม้ สถาบันการเงินจะให้เงินงวดแรกมาใช้ในการลงทุนในเบื้องต้นก่อน และเมื่อไม่มีอายุครบ 3 ปีจะประเมินมูลค่าไม้และจ่ายเงินให้ครึ่งหนึ่งของมูลค่าประเมินให้เพื่อชำระหนี้เงินกู้ และอีกครึ่งหนึ่งให้กับผู้กู้ ทำเช่นนี้ไปทุก

ระยะ 3 ปีจนกว่าจะถึงรอบตัดฟันไม้ออกมาขาย แล้วนำเงินที่ขายไม้ได้มาชำระหนี้ค่างทั้งหมด โดยเงินในส่วนที่เหลือจากการชำระหนี้จะเป็นรายได้สุทธิของผู้กู้ รวมถึงไม้ที่เหลือในแปลง (ถ้ามี) ซึ่งรูปแบบนี้จะทำให้ผู้กู้มีเงินหมุนเวียนใช้จ่ายหรือตัดลดหนี้ที่มีอยู่เป็นช่วง ๆ ตลอดระยะเวลาในการกู้ยืมเงินมาประกอบธุรกิจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

แผนธุรกิจของการปลูกไม้ใช้หนี้จะมีความเป็นไปได้อย่างมาก หากมีการนำการแปรรูปไม้มาเป็นส่วนหนึ่งหรือเข้ามาเป็นส่วนเชื่อมต่อทำให้ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจที่เกษตรกรปลูกนั้นมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้นอีก โดยอาจมีกลุ่มผู้แปรรูปไม้กลุ่มใหม่ เข้ามารับช่วงในการแปรรูปไม้โดยได้รับสินเชื่อที่เหมาะสมจากสถาบันการเงิน เป็นต้น

3. การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อการค้า : การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจตามรูปแบบนี้ เป็นการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจซึ่งมีการดำเนินการอยู่แล้วในปัจจุบันโดยเอกชนหลายราย ทั้งในรูปแบบของการปลูกเพื่อมาใช้ทำกระดาษ มาใช้เป็นพลังงาน และมาใช้ในการก่อสร้าง หรือเฟอร์นิเจอร์ ดังนั้น จึง อาจใช้รูปแบบการปลูกไม้เศรษฐกิจที่มีอยู่ จึงอาจดำเนินการได้เพิ่มเติม 2 รูปแบบย่อย ได้แก่

3.1 กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ : เป็นกำหนดนโยบายส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ และส่งเสริมให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ เช่น การทำข้อตกลงในการรับซื้อไม้ล่วงหน้ากับเกษตรกร การสนับสนุนปัจจัยการผลิต การให้สินเชื่อดอกเบี้ยถูกแก่เกษตรกร ฯลฯ พร้อมทั้งสร้างสิ่งจูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิตเดิมมาเป็นการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ โดยชี้ให้เห็นถึงความเหมาะสมของพื้นที่ การลดความเสี่ยงจากการปลูกพืชเกษตรในรูปแบบเดิมลงด้วย การออกแบบรูปแบบดอกเบี้ยต้นไม่ราคาถูก การใช้มาตรการเชิงนโยบายด้านราคา ส่งเสริมกลไกการตลาด จัดสรรเงินทุนสิ่งแวดล้อมสนับสนุน การลดหย่อนภาษี การพัฒนาตลาดกลางไม้ การประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และกำหนดเขตเศรษฐกิจพิเศษของไม้แต่ละชนิดในแต่ละภูมิภาค เป็นต้น

3.2 ขยายฐานเศรษฐกิจการใช้ไม้ไปทั่วทุกภูมิภาค : ทำได้โดยส่งเสริมการนำไม้มาใช้ประโยชน์ และพัฒนาให้มีการใช้ประโยชน์จากไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ในรูปแบบต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน มีการฟื้นฟูและพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากไม้ สร้างมูลค่าเพิ่มของไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ พัฒนาการศึกษาและฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้ไม้ สร้างและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการเกี่ยวกับไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้ ใช้ระบบการรับรองไม้เศรษฐกิจแบบยั่งยืน พัฒนาคุณสมบัติของไม้ให้ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค สร้างแรงกระตุ้นและค่านิยมผ่านการใช้ไม้เป็นวัสดุตกแต่งในพื้นที่สำคัญของประเทศ ออกแบบการใช้ไม้เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสำหรับการใช้ชีวิตสมัยใหม่ และจัดตั้งสถาบันการวิจัยไม้เพื่อเป็นองค์กรหลักในการวิจัยและพัฒนาการใช้ไม้ในอนาคต เป็นต้น

การปลูกและการจัดการไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

ตามนโยบายการป่าไม้แห่งชาติ กำหนดนโยบายการสร้างป่าเศรษฐกิจผ่านโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจที่จะเป็นรายได้สำคัญของประเทศในอนาคต โดยกำหนดเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นแหล่งวัตถุดิบไม้ของโลก

เนื่องจากมีความเหมาะสมทางภูมิศาสตร์ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสายพันธุ์ไม้มีค่า ที่มีคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ต้องการของตลาดในระดับนานาชาติอยู่หลายชนิด

ผู้ที่สนใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ จึงต้องสนใจศึกษาและเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานทุกด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะช่วยให้ประสบความสำเร็จสูงขึ้น นอกจากนี้ยังต้องเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์จากไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ การเรียนรู้ตลาด สภาพแวดล้อมทางการตลาด ผู้ซื้อและพฤติกรรมผู้บริโภค ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งอุตสาหกรรมที่ใช้ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ และคู่แข่งในตลาดไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการตลาด ว่าต้นไม้ที่ต้นต้องการปลูกนั้นในอนาคตยังเป็นที่ต้องการของตลาดหรือไม่

1. ข้อมูลพื้นฐานเพื่อหาความเป็นไปได้ทางการตลาด : การรวบรวมข้อมูลพื้นฐานทางการตลาด เพื่อการวิเคราะห์หาความเป็นไปได้ทางการตลาดก่อนการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจนั้น ทำได้โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการปลูกในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ผลิตภัณฑ์ : เป็นเรื่องสำหรับผู้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจและผู้ที่เกี่ยวข้อง ต้องคำนึงถึงและทำความเข้าใจลักษณะและคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากไม้ของตนว่ามีจุดเด่น และความแตกต่างจากผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ที่มีอยู่ในตลาดอย่างไร เช่น ทำไมจึงต้องปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจชนิดนี้ ปลูกเพื่อวัตถุประสงค์ใด ปลูกที่ไหน ปลูกอย่างไร ปลูกเพื่อใคร เป็นต้น

1.2 ตลาด : ผู้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจต้องรู้ถึงข้อมูลพื้นฐานทางการตลาดของไม้เศรษฐกิจที่ปลูก เช่น ขนาดเป้าหมายทางการตลาด การเติบโตของตลาด พัฒนาการทางการตลาด ฯลฯ โดยบ่งบอกถึงความต้องการของลูกค้า การรับรู้ลูกค้า แนวโน้มการซื้อสินค้า การตัดสินใจซื้อ และสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่จะได้มาจากการวิจัยตลาด

2. ลูกค้าและพฤติกรรมผู้บริโภค : การจะหาความเป็นไปได้ทางการตลาด จะต้องมีการวิเคราะห์ลูกค้าและพฤติกรรมผู้บริโภค คือ

2.1 ลูกค้า : การค้นหาลูกค้า การกำหนดลูกค้าเป้าหมาย การวิเคราะห์ตลาด ลูกค้า และ พฤติกรรมผู้บริโภค มีบทบาทสำคัญอย่างมากในการวิเคราะห์หาความเป็นไปได้ทางการตลาด เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการทำการตลาด ก็คือ การศึกษาและการเข้าใจความต้องการของลูกค้า และการทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ผู้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจต้องพยายามเข้าใจถึงความจำเป็นและความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย จึงจะประสบความสำเร็จในการนำไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่ปลูกไว้ออกสู่ตลาด

การที่จะทราบว่าลูกค้าต้องการอะไรไม่ใช่เรื่องง่าย ลูกค้าอาจพูดถึงความต้องการของตนอย่างหนึ่ง แต่พฤติกรรมแสดงออกอีกอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ผู้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจจะต้องพยายามค้นหาสิ่งที่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายต้องการ และทราบถึงการรับรู้พฤติกรรมเลือกซื้อสินค้าของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจว่าจะปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจชนิดใด ปริมาณเท่าไร และต้องได้ไม้ที่มีคุณสมบัติใดเป็นพิเศษหรือไม่ โดยผู้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจอาจตั้งคำถาม เช่น ตลาดซื้ออะไร ทำไมถึงซื้อ ใครเกี่ยวข้องกับ การซื้อ ซื้ออย่างไร ซื้อเมื่อไหร่ และซื้อที่ไหน เป็นต้น แล้วทำการจัดหาไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่มีราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมต่อไป

2.2 พฤติกรรมการซื้อ : ในการตัดสินใจซื้อ อาจประกอบด้วยคนหลายคนเกี่ยวข้อง โดยแต่ละคนมีบทบาทต่าง ๆ กัน อาจเป็นผู้ริเริ่ม คือคนที่เสนอความคิดที่จะซื้อสินค้านั้น ๆ ผู้มีอิทธิพล คือคนที่ให้คำแนะนำในการตัดสินใจ ผู้ตัดสินใจ คือคนที่ตัดสินใจว่าจะซื้อหรือไม่ ซื้ออะไร ซื้ออย่างไร และซื้อที่ไหน ผู้ซื้อ คือผู้ที่ทำการซื้อสินค้าจริง ๆ และผู้ใช้ คือ ผู้ที่ใช้สินค้าหรือบริการนั้น ๆ ดังนั้นการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของตลาด โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และการวิเคราะห์พฤติกรรมการซื้อ จะช่วยให้ทราบถึงโอกาสทางการตลาด และการผลิตไม่มีค่าทางเศรษฐกิจที่เข้าถึงความต้องการของผู้ซื้อได้เป็นอย่างดี การทำความรู้จักกับตลาดธุรกิจไม่มีค่าทางเศรษฐกิจและพฤติกรรมการซื้อของ ธุรกิจไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งคู่แข่ง เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการตลาด และการตัดสินใจผลิตไม่มีค่าทางเศรษฐกิจออกสู่ตลาด

3. การวิเคราะห์คู่แข่ง : การวิเคราะห์ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การวิเคราะห์คู่แข่ง การที่จะทำความเข้าใจตลาด สภาพแวดล้อมภายนอก ลูกค้าและพฤติกรรมการซื้อ ในตลาด ธุรกิจไม่มีค่าทาง เศรษฐกิจเท่านั้นยังไม่เพียงพอ ยังต้องทราบวัตถุประสงค์ของคู่แข่ง จุดแข็ง จุดอ่อนของคู่แข่ง ส่วนแบ่งตลาดของคู่แข่งแต่ละราย และคาดการณ์การตอบโต้จากคู่แข่ง เมื่อนำไม่มีค่าทางเศรษฐกิจเข้าสู่ตลาด คู่แข่งบางรายจะตอบโต้อย่างรุนแรง หรือการให้ข่าวในแง่ร้าย เกี่ยวกับไม่มีค่าทางเศรษฐกิจได้ หลังจากที่ทำกรวิเคราะห์ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ ตลาดไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม ผู้ซื้อ และคู่แข่งแล้ว จึงนำข้อมูลทั้งหมดมาประกอบกันเพื่อตัดสินใจความเป็นไปได้ของการผลิตไม่มีค่าทางเศรษฐกิจเข้าสู่ตลาดต่อไป

4. การเก็บข้อมูลทางการตลาด : การเก็บข้อมูลทางการตลาดเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการวิจัยทางการตลาด การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ การตัดสินใจทางการตลาด จะนำไปสู่การบริหารและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง หรืออย่างน้อยก็มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจเบื้องต้น ไม่ใช่การวิเคราะห์โดยการคาดการณ์จากประสบการณ์หรือสามัญสำนึก ดังนั้น การเก็บข้อมูลทางการตลาดอย่างเป็นระบบถูกต้อง จะช่วยในการตัดสินใจลงมือปลูกไม้เศรษฐกิจได้เป็นอย่างดี ดังเช่นสุภาษิตที่ว่า “รู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง”

5. การหาช่องทางการตลาด : การตัดสินใจในเรื่องช่องทางการตลาด ถือเป็นการตัดสินใจที่สำคัญอย่างหนึ่งสำหรับผู้ปลูกไม้ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง เพราะเมื่อตัดสินใจไม่ถูกต้อง จะไม่สามารถทำการปรับเปลี่ยนได้ทันทีทันใด และการตัดสินใจเรื่องช่องทางการตลาด มักจะมีความสัมพันธ์หรือ มีผลกระทบต่อการตัดสินใจทางการตลาดในด้านอื่น ๆ ด้วย เช่น ผู้ปลูกไม้ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจจะตัดสินใจเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายอย่างไร จะต้องประเมินแล้วว่าจะทำให้การ นำเสนอเข้าสู่กลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่เราต้องการทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น ช่องทางตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า หรือขายผ่านคนกลาง หรือการขายตรงเข้าถึงมือลูกค้าผู้ใช้ ไม้ เป็นต้น ซึ่งการจะตัดสินใจเลือกช่องทางการตลาดแบบใด อาจทำการวิเคราะห์ช่องทางการตลาด ให้รัดกุมก่อน เช่น การวิเคราะห์ความต้องการของลูกค้า, การกำหนดวัตถุประสงค์ในเรื่องช่องทางการตลาด, การค้นหาทางเลือกและประเมินแต่ละทางเลือก, การนับจำนวนของประเภทและจำนวนของช่องทางการตลาดที่เกี่ยวข้องทั้งหมด โดยเป้าหมายสำคัญที่ผู้ปลูกไม้ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจต้องยึดถือ คือการสร้างพันธมิตรและความสัมพันธ์ระยะยาว และต้องประเมินผลการดำเนินงานในช่องทางการตลาดที่ตนเองเกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนแนวโน้มที่ทันสมัยของช่องทางการตลาด ความ

ขัดแย้งในช่องทางการตลาดที่เลือกใช้ ปัจจัยด้านกฎหมายและจรรยาบรรณในการดำเนินการเกี่ยวกับช่องทางการตลาดด้วย

6. การสร้างเครือข่ายทางการตลาด : ผู้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจหลายท่านคิดว่าเราปลูกต้นไม้ให้ตรงตามความต้องการของตลาดเพียงอย่างเดียว หรือปลูกต้นไม้ให้มีคุณสมบัติที่เหนือกว่าคู่แข่ง เพียงเท่านี้ก็จะสามารถขายและสร้างตลาดไม้เศรษฐกิจได้ แต่ในความเป็นจริงแล้วความสำเร็จทางธุรกิจใดๆ ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวบุคคลหรือธุรกิจเพียงธุรกิจเดียว จะต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นพันธมิตรทางการค้ากัน ซึ่งการสร้างพันธมิตรทางการค้านั้น เปรียบเสมือนการมีหลาย ๆ คนที่มีความสามารถเชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังนั้น ถ้าผู้ใดสามารถสร้างเครือข่ายทางการตลาดได้อย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ก็จะเป็นผู้สำเร็จในธุรกิจนั้น ๆ ได้ก่อน ซึ่งมีหลายคนบอกว่าการทำการค้ามิใช่การขายสินค้าให้ได้มาก ๆ แต่เป็นการมีเครือข่ายที่มากกว่าต่างหาก จึงจะประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งทำให้ปัจจุบันการดำเนินธุรกิจต้องสร้างเครือข่ายทางธุรกิจขึ้นมา โดยอาจมองในรูปแบบห่วงโซ่อุปทานทั้งระบบ เพื่อหาการเชื่อมโยงกับลูกค้าหรือผู้ใช้ไม้เพียงอย่างเดียว หากแต่รวมถึงผู้เกี่ยวข้องที่อยู่ในระบบห่วงโซ่คุณค่าทั้งหมดนั้นเอง

7. ข้อมูลข่าวสาร : ใครสามารถมีข้อมูลข่าวสารเร็ว ถูกต้องแม่นยำ ได้ดีกว่า ก็สามารถมีชัยเหนือคู่แข่งกันได้โดยง่าย การจัดหาเครือข่ายทางด้านข้อมูลข่าวสารมาเพื่อใช้ประกอบการดำเนินธุรกิจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เป็นสิ่งที่ทวีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในปัจจุบันและอนาคต การศึกษาหาข้อมูลต่างๆ ที่สำคัญกับผู้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจสามารถเพิ่มความรวดเร็ว ความแม่นยำ และอาจจะลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ จากความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้เป็นอย่างมาก ซึ่งข้อมูลเหล่านี้อาจได้มาจากสถาบันการศึกษาและหรือสถานที่ราชการ ที่มีความเป็นกลางในการให้ข้อมูลในข้อดีข้อเสียทุกด้าน หรืออาจได้มาจากผู้นำการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่ประสบความสำเร็จ หรือข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งต้องทำการค้นหาเปรียบเทียบจากหลาย ๆ แหล่งเพื่อความแม่นยำในการตัดสินใจ

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าการจัดการไม้มีค่าทางเศรษฐกิจตามวัตถุประสงค์ของตลาดมีความจำเป็นต่อกระบวนการตัดสินใจ และความสำเร็จในการดำเนินการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ และเป็นขั้นตอนสำคัญที่ทุกท่านที่จะปลูกไม้เศรษฐกิจจะต้องค้นหาข้อมูลให้ครบทุกด้านเพื่อความสำเร็จในการดำเนินกิจการ การตลาดจึงเป็นสิ่งที่ขาดมิได้ในขั้นตอนการวางแผนดำเนินงาน เพราะเป็นจุดเชื่อมโยงของกระบวนการตัดสินใจ หรือการดำเนินงานใด ๆ ในทุกภาคส่วน ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในการทำธุรกิจการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อเป็นแหล่งรายได้ หรือสร้างโอกาสให้กับผู้สนใจทำเป็นอาชีพ และช่วยให้การตัดสินใจการลงทุนในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจทำอยู่บนพื้นฐานความเป็นจริงทางการตลาดที่มีระบบการจัดการเป็นเครื่องมือกำกับ

ปัจจัยในการพิจารณาเลือกปลูกพันธุ์ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ควรคำนึงถึงความเหมาะสมด้านการตลาด และระยะเวลาในการได้รับผลตอบแทน หากต้องการปลูกเพื่อใช้เนื้อไม้ไม่ต้องคำนึงว่าเนื้อไม้ที่ได้มา จะนำไปใช้ประโยชน์เพื่อสิ่งใด สภาพภูมิอากาศของพื้นที่ที่จะปลูกอยู่ในช่วงความหนาวทางนิเวศวิทยาของชนิดพันธุ์ที่ต้องการนั้นหรือไม่ หากชนิดพันธุ์ที่ต้องการไม่สามารถปลูกได้ จะใช้ชนิดพันธุ์ใดปลูกที่มี

ความเหมาะสมทั้งทางเศรษฐกิจและทางนิเวศวิทยา สภาพดินและคุณภาพดินมีความสมบูรณ์เพียงพอที่จะทำให้ผลผลิตคั่งทุนในเชิงเศรษฐกิจ หากเป็นการปลูกเพื่อใช้เนื้อไม้ ลักษณะทางนิเวศวิทยาของชนิดพันธุ์ที่เป็นไปได้ที่จะปลูกในพื้นที่นั้น จะต้องพิจารณาเป็นเรื่องหลัก เช่น สัก แม้ว่าจะมีราคาแพงและเป็นที่ต้องการของตลาด แต่ไม่เหมาะสมทางนิเวศวิทยาที่จะนำไปปลูกในภาคใต้ของประเทศที่มีช่วงความแห้งแล้งสั้น และสภาพดินไม่เหมาะสม ไม้ตะเคียนทองซึ่งเนื้อไม้มีคุณภาพดี แต่ไม่เหมาะสมที่จะนำไปปลูกในพื้นที่แห้งแล้ง เพราะต้องการความชื้นสูงตลอดทั้งปี อีกทั้งไม้ชนิดนี้มีช่วงการเติบโตยาวนานกว่าจะใช้ประโยชน์ได้ อาจไม่คุ้มทุนในเชิงเศรษฐกิจ หรือไม้พะยูงซึ่งมีราคาสูงมาก แต่ลักษณะทางนิเวศวิทยาเป็นไม้โตช้า อาจจะไม่คุ้มค่าต่อการลงทุนที่ต้องรอการเก็บผลผลิตเป็นเวลานาน ความต้องการของตลาดเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญในการเลือกชนิดไม้เพื่อการปลูกสวนป่าในเชิงเศรษฐกิจ และชนิดไม้ที่นิยมปลูกในเชิงเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า การกำหนดชนิดไม้ใด ๆ ก็ตามให้เป็นไม้เศรษฐกิจสำหรับการส่งเสริม ควรดำเนินการโดยกลุ่มผู้รับซื้อไม้หรือผู้ใช้ไม้เป็นสำคัญ ทั้งนี้จะทำให้ผู้ปลูกมีความมั่นใจว่า ปลูกไม้แล้วจะมีตลาดรองรับอย่างแน่นอน อย่างไรก็ตาม พบว่ามีไม้หลายชนิดได้ถูกนำมาใช้โดยกลุ่มอุตสาหกรรมข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นไม้จากสวนเกษตรกร อาทิ ไม้มะพร้าว ไม้มะม่วง ไม้ทุเรียน ไม้กระถินยักษ์ ฯลฯ หรือจะเป็นชนิดไม้เนื้อแข็งที่รอบตัดฟันยาว ซึ่งนำเข้ามาจากต่างประเทศ อาทิ ไม้ตระกูลยาง ไม้ประดู่ ฯลฯ อย่างไรก็ตาม ชนิดไม้ที่ควรส่งเสริมในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ควรเป็นชนิดที่มีรอบตัดฟันสั้นถึงปานกลาง หรือมีรอบตัดฟันไม่เกินกว่า 20 ปี มีความมั่นคงด้านตลาด และคุ้มค่าต่อการลงทุน ซึ่งในขณะนี้พบว่ามี 4 ชนิด ได้แก่ สัก ยางพารา ยูคาลิปตัส และกระถินเทพา เป็นชนิดไม้ที่ตลาดมีความต้องการแน่นอน สำหรับการแนะนำว่าควรปลูกไม้ชนิดใดในแต่ละท้องถิ่น ควรพิจารณาปัจจัยสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ได้แก่ ความชื้น อุณหภูมิ และคุณสมบัติดิน หรือจากแผนที่เขตสมรรถนะที่ดินไม้เศรษฐกิจซึ่งจัดทำโดยโครงการฯ เขตสมรรถนะที่ดินไม้เศรษฐกิจ ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 8 เขต ซึ่งแต่ละเขตมีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของไม้แต่ละชนิดแตกต่างกัน ซึ่งนอกจากไม้ที่ควรส่งเสริม 4 ชนิดแล้ว แผนที่สมรรถนะที่ดินไม้เศรษฐกิจยังสามารถนำมาใช้ประเมินการเจริญเติบโตของไม้ป่า 5 กลุ่มดังตารางที่ 3-5

ตารางที่ 3-5 เขตสมรรถนะที่ดินที่เหมาะสมในการปลูกพันธุ์ไม้เศรษฐกิจแต่ละชนิด

ชนิดไม้	เขตสมรรถนะที่ดินเพื่อการปลูกไม้เศรษฐกิจ							
	①	②	③	④	⑤	⑥	⑦	⑧
	ชั้นสูง มาก ดิน ดี	ชั้นสูง ดินดี	ชั้น ค่อนข้าง สูง ดินดี	ชั้นปาน กลาง ดินดี	ชั้น ค่อนข้าง ต่ำ ดินดี	ชั้น ค่อนข้าง สูง ดินไม่ ดี	ชั้น ค่อนข้าง ต่ำ ดินไม่ ดี	พื้นที่สูง
สัก	II	III	III	II	I	N	N	N
ยูคาลิปตัส	II	II	III	III	II	I	I	N
กระถินเทพา	III	III	II	II	I	N	N	N
ยางพารา	III	III	II	II	I	I	N	N
ไม้กลุ่มที่ 1	II	III	III	II	II	N	I	N
ไม้กลุ่มที่ 2	III	III	II	II	I	I	I	N
ไม้กลุ่มที่ 3	III	II	I	I	I	I	N	N
ไม้กลุ่มที่ 4	II	II	II	I	II	I	III	N
ไม้กลุ่มที่ 5	N	N	N	N	N	N	N	III

หมายเหตุ : III = เหมาะสมมาก, II = เหมาะสมปานกลาง, I = เหมาะสมน้อย, และ N = ไม่มีความเหมาะสม
ที่มา : กรมป่าไม้, 2561

การเลือกพันธุ์ไม้เพื่อการปลูกตามวัตถุประสงค์ จำเป็นต้องเข้าใจถึงลักษณะทางนิเวศวิทยาของพันธุ์ไม้เหล่านั้น พันธุ์ไม้หลายชนิดได้มีการศึกษาถึงการกระจายความต้องการเกี่ยวกับปัจจัยสิ่งแวดล้อม การปรับตัว ลักษณะทางสัณฐานวิทยา อัตราการเติบโต และชีพลักษณะ รวมไปถึงคุณภาพเนื้อไม้ และการใช้ประโยชน์ ความรู้ทางนิเวศวิทยาเฉพาะชนิดพันธุ์เหล่านี้มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการเลือกชนิดพันธุ์ไม้โดยในประเทศไทยมีไม้เศรษฐกิจสามารถปลูกได้ทุกภาคของประเทศ โดยความเหมาะสมของแต่ละชนิดกับพื้นที่ ดังแสดงในแผนภาพที่ 3-2

แผนภาพที่ 3-2 ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่มีศักยภาพในแต่ละภูมิภาค

ที่มา : กรมป่าไม้, 2561

การขึ้นทะเบียนสวนป่าไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจจะต้องขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่า เพื่อจะได้สามารถรับรองความถูกต้องและแหล่งที่มาของไม้หรือผลิตภัณฑ์จากไม้จากเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ ซึ่งจะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือของสินค้าแก่ผู้ซื้อ ช่วยอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจ การซื้อขาย และการขนส่ง ซึ่งการขึ้นทะเบียนสวนป่าและดำเนินการตัดไม้ตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 สามารถดำเนินการได้ ดังนี้

1. การขึ้นทะเบียนสวนป่า : ผู้สนใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจสามารถยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสวนป่าไม้มีค่าทางเศรษฐกิจผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://nsw.forest.go.th/rfdportal2Home.aspx> หรือยื่นคำขอด้วยตนเองได้ที่สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้ แต่หากไม่สะดวกเนื่องจากพื้นที่ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจอยู่ไกล ก็สามารถยื่นคำขอได้ที่สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่ หรือสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดท้องถิ่น

2. การขึ้นทะเบียนตราสัญลักษณ์ : เป็นการขึ้นทะเบียนตราสัญลักษณ์ประจำสวนป่าเพื่อแสดงว่าเป็นเจ้าของไม่ว่ามาจากสวนป่าแปลงใด อาจถือได้ว่าตรานี้เป็นตราสินค้า (Brand) ของไม้ที่ได้รับการรับรองโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งจะถูกนำไปใช้แสดงตั้งแต่การตัดรวมกองและการนำไม้ของสวนป่าเคลื่อนที่ โดยที่ผู้ประกอบการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจจะต้องจัดทำตราและนำมาขึ้นทะเบียนขออนุญาตกับเจ้าหน้าที่ก่อนจึงจะนำไปใช้ได้

3. การตัดหรือโค่นต้นไม้ : หากเจ้าของแปลงปลูกสร้างสวนป่าไม้มีค่าทางเศรษฐกิจต้องการตัดหรือโค่นต้นไม้ในแปลงปลูกป่า ก็แค่แจ้งเจ้าหน้าที่ให้ออกหนังสือรับรองแก่ผู้ทำสวนป่าก่อนแล้วจึงดำเนินการได้ ซึ่งหากต้องการนำเอาไม้ท่อนที่ตัดได้ไปขาย เจ้าของสวนป่าก็สามารถดำเนินการตามระเบียบการนำไม้เคลื่อนที่ตาม พ.ร.บ.สวนป่าได้ทันที แต่หากประสงค์จะแปรรูปไม้ไปใช้หรือขายก็สามารถขออนุญาตใช้สถานที่นั้นเพื่อแปรรูปไม้ได้ ซึ่งตามกฎหมายไม่ถือว่าเป็นการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ ซึ่งต้องขออนุญาตตั้งโรงงานแปรรูปไม้ที่มีขั้นตอนการอนุญาตที่ยุงยากกว่า

4. การนำไม้เคลื่อนที่ : การนำไม้ท่อนจากสวนป่าขนย้ายเคลื่อนที่ออกไปจากสวนป่า เจ้าของสวนป่าต้องจัดเตรียมหลักฐาน 3 อย่างให้พร้อมก่อนการเคลื่อนย้าย คือ ตีตราสัญลักษณ์ของสวนป่าประทับไว้ที่ไม้ท่อน หนังสือรับรองของเจ้าหน้าที่ที่ออกให้ตอนตัดต้นไม้ และบัญชีแสดงรายการไม้ของสวนป่าที่ขนย้ายตามแบบที่กรมป่าไม้กำหนด ซึ่งหลักฐานทั้งสามประการนี้จะเป็นสิ่งช่วยยืนยันว่าไม้ที่นำเคลื่อนที่นั้น เป็นไม้ที่ปลูกขึ้นในสวนป่าตามตราสัญลักษณ์จริงไม่ใช่ไม้ที่มาจากกรลกลอบตัดในพื้นที่ป่าแห่งอื่น ซึ่งเมื่อถูกเจ้าหน้าที่ตรวจสอบในระหว่างขนส่งไม้ ก็สามารถแสดงหลักฐานให้เจ้าหน้าที่เห็นได้อย่างมั่นใจว่าเป็นไม้ที่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้การขนส่งและซื้อขายไม้มีความคล่องตัวมากขึ้น

แผนภาพที่ 3-3 ขั้นตอนการดำเนินการขึ้นทะเบียนสวนป่าไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ

ที่มา : กรมป่าไม้, 2565

การตัดไม้ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์

รัฐบาลให้ความสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนปลูกไม้ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ จึงได้แก้ไขพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2563 โดยยกเลิกไม้หวงห้ามบนที่ดินกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน จึงทำให้ไม้ทุกชนิดที่ขึ้นอยู่บนที่ดินมีกรรมสิทธิ์ เช่น โฉนดที่ดิน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3) เป็นต้น ไม่เป็นไม้หวงห้ามอีกต่อไป ทำให้การตัด การแปรรูป หรือการนำไม้เคลื่อนที่ เจ้าของต้นไม้สามารถทำได้ทันทีโดยไม่ต้องขออนุญาตเจ้าหน้าที่ก่อนเหมือนในอดีตที่ผ่านมา

อย่างไรก็ดี แม้การตัดต้นไม้มาใช้ประโยชน์จะไม่มี ความยุ่งยากเหมือนในอดีต แต่หากเกษตรกรมีความประสงค์จะปลูกไม้ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อการค้าหรือเพื่อส่งออก ก็สามารถนำที่ดินมาขึ้นทะเบียนเป็นสวนป่า ก็จะดำเนินการตัดฟันและขายไม้ได้สะดวกยิ่งขึ้นไปอีก

การใช้งานธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ด้วย RFD Single Windows

กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยังอำนวยความสะดวกแก่เกษตรกรผู้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ โดยสามารถขอใช้บริการงานของกรมป่าไม้ด้วยระบบ RFD Single Windows เพื่อทำธุรกิจทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ขอใบเบิกทาง ขอหนังสือกำกับ ขอใบรับรองไม้ และใบอนุญาตส่งออก รวมทั้งขอตรวจพิสูจน์ไม้ และขอหนังสือรับรองแจ้งข้อเท็จจริงนำเข้าเลื่อยโซยนต์ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ลดการใช้กระดาษ และสามารถตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินงานได้ในทุกขั้นตอน โดยเข้าไปดำเนินการและดูรายละเอียดได้ที่ <http://110.170.148.118/rfdportaltest/Home.aspx> ดังภาพ

แผนภาพที่ 3-4 การใช้งานธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ด้วย RFD Single Window

ที่มา : กรมป่าไม้, 2565

โดยระบบ RFD Single Window จะเชื่อมโยงเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการเพื่ออำนวยความสะดวกที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ จนกระทั่งถึงกระบวนการส่งออก เพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกและรวดเร็วในการให้บริการของภาครัฐ และส่งเสริมให้ผู้สนใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจให้ความสนใจมากขึ้นด้วย

การรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้

การรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้ (Forest Certification Standard) เป็นเครื่องมือและวิธีการใหม่ที่มีผลโดยตรงต่อวงการป่าไม้ทั่วโลก โดยการใช้การตลาดเป็นข้อกำหนดในการจูงใจให้ปรับปรุงวิธีการจัดการป่าไม้ โดยวิธีการที่ได้รับการยอมรับแพร่หลายและเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เพราะเป็นการชักจูงให้กระทำตามโดยมิใช่บังคับโดยกฎหมายหรือกฎระเบียบต่างๆอย่างที่เคยปฏิบัติมาในอดีต และประการสำคัญวิธีการนี้สามารถช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ (Stake Holders) หันหน้าเข้าหากันเพื่อที่จะเดินไปตามหลักการของการพัฒนาแบบยั่งยืน

การรับรองป่าไม้ได้มีการพัฒนาต่อจากการประชุม UNCED (United Nation Conference on Environment and Development) ที่เมือง Rio de Janeiro, ประเทศบราซิล เมื่อวันที่ 3 – 14 มิถุนายน ปี 1992 ซึ่งมีข้อสรุปร่วมกันที่จะให้ความสนใจ 3 ประการหลัก คือ ความหลากหลายทางชีวภาพ (Biological Diversity) การเปลี่ยนแปลงของชั้นบรรยากาศ (Climate Change) และการต่อสู้กับการขยายตัวของทะเลทราย (Combat Desertification) ต่อมาได้มีการกำหนดหลักการป่าไม้ขึ้นมา (Forest Principles) สำหรับเป็นหลักในการนำไปปฏิบัติทั่วโลก และจากการประชุมการจัดการป่าไม้ของทวีปยุโรปที่กรุงเฮลซิงกิ ประเทศฟินแลนด์ ในปี ค.ศ. 1993 ได้มีการกำหนดเรื่องหลักเกณฑ์การจัดการป่าไม้แบบยั่งยืนขึ้นมา โดยจะต้องมีการดำเนินการอย่างมีมาตรฐาน และในการนำสินค้าออกจากป่าก็ควรจะต้องดำเนินการในลักษณะการจัดการป่าไม้แบบยั่งยืน รวมทั้งมีแนวความคิดเรื่องการติดฉลากรับรองสินค้าจากไม้ (Labeling) และในปี ค.ศ. 2000 ประเทศสมาชิกของ ITTO (International Tropical Timber Organization) ได้มีการตกลงกันว่าให้ประเทศสมาชิกเสนอแนวทางในการดำเนินการกำหนดหลักการจัดการป่าไม้แบบยั่งยืน เพื่อจะได้ใช้ในการปฏิบัติการต่อไป

จากมุมมองความต้องการที่จะจัดการป่าไม้แบบยั่งยืน (Sustainable Forest Management) ได้แพร่หลายไปทั่วโลก ทำให้องค์กรเอกชนต่าง ๆ ที่ไม่สามารถไปบอกกล่าวให้รัฐบาลของประเทศต่าง ๆ ดำเนินการจัดการป่าไม้แบบยั่งยืน ได้รวมตัวกันชักชวนให้ผู้บริโภคเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ไม้และกระดาษที่มาจากป่าไม้ที่มีการจัดการแบบยั่งยืน ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้ผู้ผลิตเริ่มหันมาสนใจต่อทรัพยากรมากขึ้น จึงได้เกิดมิติใหม่ในวงการป่าไม้ของโลก คือ การรับรองทางป่าไม้ (Forest Certification) เพื่อป้องกันรักษาทรัพยากรป่าไม้ทั่วโลก

การรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้มีความสำคัญต่อการเพิ่มช่องทางผลิตภัณฑ์ไม้ให้มีการเข้าถึงตลาดที่มีมูลค่าสูงขึ้น การสร้างความมั่นใจให้กับผู้ซื้อว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย และก่อให้เกิดการปรับปรุงการจัดการป่าไม้ที่ยั่งยืนและสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งการรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้ระดับสากล ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีมี 2 มาตรฐาน คือ

1. มาตรฐานด้านป่าไม้ตามมาตรฐาน FSC (Forest Stewardship Council)

: เป็นมาตรฐานที่เริ่มต้นขึ้นในปี พ.ศ. 2536 ซึ่งเกิดจากองค์กรระดับนานาชาติที่ไม่หวังผลกำไร มีความมุ่งมั่นในการส่งเสริมการจัดการป่าไม้ทั่วโลกอย่างรับผิดชอบ โดยมีเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการจัดการป่าไม้ของโลกอย่างเหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม มีประโยชน์ต่อสังคมและเศรษฐกิจ การรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้ตามมาตรฐาน FSC นี้ มีเป้าหมายเพื่อให้ผู้บริโภคมั่นใจว่าสินค้าที่ติดฉลาก FSC เป็นสินค้าที่มาจากป่าไม้ที่จัดการอย่างรับผิดชอบ อย่างไรก็ตาม FSC ไม่ใช่ผู้ประเมินและทำการ

ตรวจสอบเพื่อออกใบประกาศนียบัตร แต่จะเป็นหน้าที่ขององค์กรตรวจสอบภายนอกที่ได้รับการรับรองจากองค์กรนานาชาติ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าการทำงานขององค์กรตรวจสอบนั้น เป็นไปตามกฎเกณฑ์และมาตรฐานที่ FSC วางไว้

ผู้ที่ให้นำสินค้าไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้เข้าสู่มาตรฐาน FSC ได้ จะต้องทำตามนโยบายของ FSC คือ ห้ามกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในขอบเขตและนอกขอบเขตการรับรอง หรือพื้นที่นอกขอบเขตการรับรอง ใน 10 ประการ ได้แก่ ค่าขายหรือตัดไม้เถื่อนผิดกฎหมาย ละเมิดสิทธิมนุษยชนในการกระทำธุรกิจเกี่ยวกับป่าไม้ ทำลายพื้นที่ที่มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์ในการกระทำธุรกิจเกี่ยวกับป่าไม้ แปลงพื้นที่จากพื้นที่ป่าไม้เป็นพื้นที่ที่ไม่ใช่ป่าไม้อย่างเห็นได้ชัด นำพืชที่ตัดแปลงพันธุกรรมเข้ามาใช้ในธุรกิจป่าไม้ และการละเมิดมาตรฐานแรงงานระดับประเทศ

สำหรับการรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้ตามมาตรฐาน FSC ในประเทศไทย ปัจจุบันอยู่ในระหว่างการปรับมาตรฐานการจัดการป่าไม้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งกำลังดำเนินการร่วมกับคณะทำงาน ภาคประชาสังคม บริษัทเอกชน และผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ อยู่

2. มาตรฐานด้านป่าไม้ตามมาตรฐาน PEFC (Program for the Endorsement of Forest Certification Scheme) : เป็นมาตรฐานที่กำหนดขึ้นโดยองค์กรระดับนานาชาติที่ไม่หวังผลกำไร ที่ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1999 ในประเทศฝรั่งเศส มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนเช่นเดียวกับ FSC โดย PEFC เป็นการรับรองผ่านบุคคลที่ 3 (Third party certification) คือผ่านหน่วยงานภายนอกดูแลตลอดห่วงโซ่ปทานค้าไม้เพื่อส่งเสริมการจัดการป่าไม้ที่มีคุณภาพ และเพื่อให้ผู้บริโภคได้แน่ใจว่าผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่ได้ไปนั้น มีกระบวนการผลิตที่คำนึงถึงมาตรฐานสูงสุดด้านนิเวศวิทยา สังคม และจริยธรรม

ระบบของ PEFC ได้รับการรับรองใน 51 ประเทศ รวมขนาดป่าทั้งหมดที่ผ่านการรับรองคือ 311 ล้านเฮกตาร์ ทำให้เป็นระบบที่มีการรับรองป่าไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่ใหญ่ที่สุดในโลก สินค้าทั่วไปที่มักจะพบเห็นสัญลักษณ์ PEFC คือ กระดาษ ไม้แปรรูป เป็นต้น

สำนักงานการรับรองไม้เศรษฐกิจของไทย (Thailand Forest Certification Council : TFCC) ได้รับการคัดเลือกเป็นสมาชิกของ PEFC ในฐานะหน่วยปกครองการรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้ระดับประเทศ (National Governing Body : NGB) ทั้งนี้ TFCC มีการดำเนินการร่วมกับสำนักมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) กระทรวงอุตสาหกรรม ซึ่งกำลังอยู่ระหว่างการพัฒนาระบบ โดย TFCC ทำหน้าที่กำหนดกติกาในการรับรองการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนของไทยตามมาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจยั่งยืน (มอก. 14061) และมาตรฐานห่วงโซ่การควบคุมผลิตภัณฑ์จากป่าไม้ (มอก. 2861) ส่วนผู้ประเมิน ที่ทำการตรวจสอบเพื่อออกใบรับรองเป็นหน้าที่ขององค์กรตรวจสอบอิสระภายนอก เมื่อผู้ประกอบการได้มาตรฐานตามข้อกำหนด จะได้ใบรับรองมาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจอย่างยั่งยืน (มอก. 14061) และมาตรฐานห่วงโซ่การควบคุมผลิตภัณฑ์จากป่าไม้ (มอก. 2861) จาก TFCC และสามารถนำฉลากหรือเครื่องหมายสัญลักษณ์ของ PEFC ใช้ในผลิตภัณฑ์ได้หลังกระบวนการในการเทียบเคียงของ TFCC เสร็จสมบูรณ์

สำหรับมาตรฐานการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจยั่งยืน (มอก. 14061) ซึ่งประกาศโดยกระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2559 ได้กำหนดข้อกำหนดเฉพาะเอาไว้หลัก ๆ 7 ประการ คือ การปฏิบัติตามข้อกำหนดกฎหมาย การบำรุงรักษาสวนป่าอย่างเหมาะสมเพื่อเป็นแหล่งกักเก็บคาร์บอน การรักษา

ความสมบูรณ์และระบบนิเวศสวนป่า การรักษาสภาพและการสนับสนุนการทำหน้าที่ด้านผลผลิตของสวนป่า (ผลผลิตเนื้อไม้และผลผลิตที่ไม่ใช่เนื้อไม้) การรักษาสภาพ การอนุรักษ์ และการส่งเสริมความหลากหลายทางชีวภาพ ของระบบนิเวศสวนป่า การรักษาสภาพและการส่งเสริมการทำหน้าที่ด้านการป้องกันของการจัดการสวนป่า (เพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ) และการรักษาสภาพการทำหน้าที่ด้านเศรษฐกิจ สังคม ของสวนป่า

ระบบประกันความถูกต้องตามกฎหมายของไม้

นอกจากการรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้ตามมาตรฐาน FSC และ PEFC แล้ว ยังมีระบบรับประกันความถูกต้องตามกฎหมาย (Timber Legality System: TLAS) ซึ่งเกิดจากแผนปฏิบัติการเฟล็กที (FLEGT) ที่ริเริ่มโดยสหภาพยุโรปเพื่อแก้ปัญหาการทำไม้อย่างผิดกฎหมาย ซึ่งมีกลไกการเจรจา ระหว่างรัฐโดยกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหน่วยงานหลักในการเจรจานี้

แผนปฏิบัติการเฟล็กที (Forest Law Enforcement Governance and Trade : FLEGT) คือ การบังคับใช้กฎหมายป่าไม้ ธรรมชาติ และการค้า เป็นมาตรการของสหภาพยุโรปที่ริเริ่มขึ้นเพื่อลดปัญหาการทำไม้และการค้า ผลิตภัณฑ์ที่ผิดกฎหมาย ที่มีการประกาศใช้เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2546 โดยมีหัวใจสำคัญ คือ การห้ามจำหน่ายหรือนำเข้าไม้และผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ผิดกฎหมายเข้าสู่สหภาพยุโรป และกำหนดให้ผู้ค้าผลิตภัณฑ์ไม้ให้สหภาพยุโรป สามารถตรวจสอบที่มาบริษัท คู่ค้า ผู้จัดซื้อจัดจ้าง และลูกค้าย้อนกลับได้

ข้อตกลงการเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจ (Voluntary Partnership Agreement: VPA) เป็นหนึ่งในแผนปฏิบัติการ FLEGT มีเป้าหมายเพื่อป้องกันไม่ให้ไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ที่ผิดกฎหมายเข้าสู่ตลาด เมื่อประเทศใดประเทศหนึ่งแจ้งความประสงค์จะเข้าร่วมการเจรจาข้อตกลงหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจ และสหภาพยุโรปตอบรับการเจรจาแล้ว ประเทศนั้นก็ถือว่า “ประเทศหุ้นส่วน” และมีหน้าที่จัดทำเนื้อหาของข้อตกลงหุ้นส่วนฯ เช่น การทำนियามของไม้ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ขอบเขตของผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายใต้ข้อตกลง เป็นต้น รวมทั้งพัฒนา “ระบบประกันความถูกต้องตามกฎหมายของไม้” (Timber Legality Assurance System: TLAS) ที่ถูกออกแบบมาเพื่อพิสูจน์ ติดตามตรวจสอบ และ ออกใบอนุญาต FLEGT ให้กับไม้ที่ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ระหว่างดำเนินการจัดทำข้อตกลงเป็นหุ้นส่วนด้วยความสมัครใจกับสหภาพยุโรป

ปัจจุบันประเทศไทยมีการส่งออกไม้ไปยังตลาดสหภาพยุโรปมูลค่ากว่า 10,000 ล้านบาทต่อปีหากผู้ส่งออกผลิตภัณฑ์ไม้ในประเทศไทยไม่สามารถแสดงหลักฐานที่มาของไม้ว่าถูกกฎหมาย สินค้าไม้ของไทยอาจจะไม่สามารถเข้าสู่ตลาดของประเทศสมาชิกสหภาพยุโรป นอกจากนี้ยังกระทบต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์ไม้ไปขายในประเทศอื่น ๆ ที่นำเข้าวัตถุดิบจากไทยเพื่อส่งออกประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปอีกด้วย

สรุป

ตามนโยบายการป่าไม้แห่งชาติ กำหนดนโยบายการสร้างป่าเศรษฐกิจผ่านโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจที่จะเป็นรายได้

สำคัญของประเทศในอนาคต โดยกำหนดเป้าหมายให้ประเทศไทยเป็นแหล่งวัตถุดิบไม้ของโลก เนื่องจากมีความเหมาะสมทางภูมิศาสตร์ ความหลากหลายทางชีวภาพ และสายพันธุ์ไม้มีค่า ที่มีคุณสมบัติเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ต้องการของตลาดในระดับนานาชาติอยู่หลายชนิด นอกจากนี้ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจเป็นไม้ที่สามารถนำมาสร้างมูลค่าหรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ รวมทั้งให้ประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่ผู้ปลูก เช่น ไม้ฟืน ไม้ใช้สอย ไม้ก่อสร้าง ไม้เพื่อพืชอาหาร ไม้เพื่อน้ำยาง หรือสารหอมระเหย เป็นต้น นอกจากนี้ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจยังสามารถนำมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ โดยรัฐบาลได้กำหนดให้ไม้ยืนต้นที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ ใช้เป็นทรัพย์สินเพื่อเป็นหลักประกันทางธุรกิจได้ โดยสามารถนำมาค้ำประกันการกู้ยืมเงินหรือขอสินเชื่อได้ การปลูกไม้เศรษฐกิจนั้นสามารถปลูกได้หลากหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับความต้องการในการใช้ประโยชน์จากไม้ และระยะเวลาในการได้รับผลตอบแทน ซึ่งต้องบูรณาการความรู้และทรัพยากรในพื้นที่ โดยขึ้นอยู่กับแนวทางหรือรูปแบบในการปลูกไม้เศรษฐกิจที่เลือกใช้

มูลค่าของไม้มีค่าทางเศรษฐกิจนั้น จะผันแปรไปตามชนิด ขนาด อายุ คุณภาพของเนื้อไม้ และความต้องการของตลาด ซึ่งผู้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจจะต้องพิจารณาถึงวัตถุประสงค์และความต้องการของตนเอง ว่ามีความต้องการในการได้รับผลตอบแทนทางเศรษฐกิจแบบใด โดยทั่วไปแล้วไม้ที่มีการเติบโตเร็ว จะมีมูลค่าของเนื้อไม้ต่ำกว่า ไม้ที่มีการเติบโตปานกลาง และไม้ที่โตช้า

การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเป็นแนวทางสำคัญที่ได้มีการพูดถึง ทั้งในการสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้กับเกษตรกร พร้อม ๆ กับการเพิ่มความยั่งยืนให้กับทรัพยากรและระบบนิเวศของประเทศ อีกทั้งยังเป็นการสร้างสินทรัพย์และความเติบโตทางเศรษฐกิจไปพร้อม ๆ กันด้วย ยังมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นธุรกิจเพื่อสังคมที่ตอบโจทย์อื่น ๆ ของประเทศไปพร้อม ๆ กันด้วย เช่น สร้างการออมเพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ การใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ หรือการใช้ในการปรับโครงสร้างหนี้เกษตรกร การสร้างงาน สร้างอาชีพที่มีความอิสระและมีความมั่นคง การสร้างหรือต่อยอดเศรษฐกิจสร้างสรรค์สำหรับผู้ประกอบการรุ่นใหม่ การสร้างหรือต่อยอดการเรียนรู้ภูมิปัญญาด้านการปลูก การแปรรูป การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ไม้ สำหรับนักเรียน นิสิต เยาวชน เป็นต้น

ดังนั้น ผู้ที่สนใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ จึงต้องสนใจศึกษาและเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานทุกด้านที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะช่วยให้ประสบความสำเร็จสูงขึ้น นอกจากนั้นยังต้องเรียนรู้ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์จากไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ การเรียนรู้ตลาด สภาพแวดล้อมทางการตลาด ผู้ซื้อ และพฤติกรรมของผู้ซื้อไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งอุตสาหกรรมที่ใช้ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ และคู่แข่งในตลาดไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการตลาด ว่าต้นไม้ที่ตนต้องการปลูกนั้นในอนาคตยังเป็นที่ต้องการของตลาดหรือไม่ โครงการวิจัย เรื่องแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทบทวน วรรณกรรม ใช้ระเบียบวิธีในการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาสถานการณ์ ความต้องการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปกำหนดนโยบายต่อไป

บทที่ 4

แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

ประเทศไทยอยู่ในเขตร้อนที่มีฝนตกชุก แสงแดดจ้า ช่วงเวลาการสังเคราะห์แสงในรอบวันของต้นไม้จะยาวนานตลอดปี ทำให้ต้นไม้ที่ปลูกมีอัตราการเติบโตเร็วกว่าภูมิภาคอื่น จึงควรให้ความสนใจและทุ่มเทกับการปลูกป่าอย่างจริงจัง โดยเฉพาะป่าในเชิงเศรษฐกิจหรือเชิงพาณิชย์

การวิเคราะห์สถานการณ์การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน

กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีหน้าที่หลักในการขับเคลื่อนการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจของประเทศ โดยกำหนดไว้ว่า จะดำเนินการส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจให้ได้ร้อยละ 15 ภายในปี พ.ศ. 2579 จึงกำหนดให้มีการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่าเศรษฐกิจทุกรูปแบบในพื้นที่ของรัฐ และพื้นที่นอกเขตป่า (Tree outside Forest) ซึ่งเป็นที่ดินของเอกชน รวมถึงที่ดินที่รัฐอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรือจัดให้ตามกฎหมาย ประเทศไทยมีความต้องการใช้ไม้เศรษฐกิจสำหรับอุตสาหกรรมหลัก ประมาณ 41.40 ล้านตัน คิดเป็นพื้นที่ 35.11 ล้านไร่ ซึ่งชนิดและปริมาณไม้ดังกล่าวประกอบด้วย ไม้ยางพารา 9 ล้านตัน คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 18 ล้านไร่ และไม้เศรษฐกิจอื่น ๆ อีก 32.4 ล้านตัน คิดเป็นพื้นที่ 17.1 ล้านไร่ ในรายละเอียดพบว่ากรมป่าไม้ได้ดำเนินการส่งเสริมให้ประชาชนปลูกไม้เศรษฐกิจระหว่างปี พ.ศ. 2537 - 2565 รวมทั้งหมด 1,651,314.88 ไร่ จำนวนเกษตรกร 152,130 ราย ในขณะที่พื้นที่ป่าที่ได้รับการปลูกฟื้นฟูโดยกรมป่าไม้ระหว่างปี พ.ศ. 2552 - 2561 ดำเนินการรวม 0.79 ล้านไร่ ในส่วนของพื้นที่ปลูกไม้เศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งดำเนินการโดยกรมป่าไม้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ และผู้ประกอบการรายใหญ่ มีพื้นที่รวมแล้วไม่เกิน 5 ล้านไร่ โดยภาพรวมยังขาดพื้นที่อีกประมาณ 26 ล้านไร่ จึงจะครบตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) ได้กำหนดเป้าหมายพื้นที่ป่าไม้ที่ควรมีไว้ในส่วนของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการเติบโตอย่างยั่งยืน โดยกำหนดเป้าหมายพื้นที่ สีเขียวทุกประเภท ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 55 ของพื้นที่ประเทศ โดยแบ่งเป็นสัดส่วนพื้นที่สีเขียว พื้นที่เป็นป่าธรรมชาติร้อยละ 35 พื้นที่ป่าเศรษฐกิจ เพื่อการใช้ประโยชน์ร้อยละ 15 และพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท ร้อยละ 5 สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560 - 2564 ได้กำหนดสัดส่วนพื้นที่ป่าไม้ที่ควรมีเป็นร้อยละ 40 ของ พื้นที่ประเทศ แบ่งเป็นพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ ร้อยละ 25 และพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ ร้อยละ 15 พื้นที่ป่าชายเลนเพิ่มจาก 1.53 ล้านไร่ เป็น 1.58 ล้านไร่ พื้นที่ปลูกและฟื้นฟูป่าต้นน้ำเพิ่มขึ้นด้วยนโยบายป่าไม้แห่งชาติ และแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เรื่องการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ทุกประเภทให้ได้ร้อยละ 55 ภายในปี พ.ศ. 2580 และเจตนารมณ์ของประเทศไทยต่อที่ประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่า ด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 26 (COP 26) ที่จะยกระดับการแก้ไขปัญหาภูมิอากาศอย่างเต็มที่และทุกวิถีทางที่จะทำให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน หรือ Carbon Neutrality ภายในปี ค.ศ. 2050 และเป้าหมายการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ หรือ Net Zero Greenhouse

Gas Emission ภายในปี ค.ศ.2065 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินการสนองตามนโยบายดังกล่าว โดยมุ่งสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เกิดความร่วมมือของประชาชนทุกภาคส่วน และสิ่งที่ทุกคนสามารถร่วมกันส่งเสริมให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความยั่งยืนได้อย่างง่าย ๆ คือ การปลูกต้นไม้ และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ ซึ่งมอบหมายให้กรมป่าไม้เป็นหน่วยงานหลักดำเนินมาตรการที่สำคัญประกอบด้วย 1) การปลูกและฟื้นฟูป่าธรรมชาติ ในพื้นที่ต่าง ๆ เช่น ป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ คทช. (ลุ่มน้ำ 1,2) ป่าชุมชน ป่าอนุรักษ์ และป่าชายเลน เป็นต้น 2) การส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่ ค.ท.ช. (ลุ่มน้ำ 3,4,5) พื้นที่ป่าไม้ถาวร พื้นที่ ส.ป.ก. ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ และพื้นที่เอกชนที่ดินกรรมสิทธิ์ และ3) การเพิ่มพื้นที่สีเขียวในเขตเมืองและชนบท รวมถึงมาตรการป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าและการป้องกันการเผาป่า ซึ่งจะช่วยเพิ่มการดูดกลับก๊าซเรือนกระจกจากศักยภาพที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้ถึง 120 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ในขณะเดียวกันกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการปลูกป่าฟื้นฟูในพื้นที่ป่าอนุรักษ์ และภาคเอกชนได้สนับสนุนการปลูกป่าเพื่อลดคาร์บอนเครดิต เช่น กลุ่ม ปตท. ในการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่าในระยะ 3 ปีแรกควรให้เกษตรกรปลูกพืชไร่ควบคู่กับการปลูกป่าเพื่อให้มีรายได้จากพืชไร่ หลังจากนั้นก็อาจปลูกพืชที่ไม่ต้องการแสงมากในพื้นที่สวนป่าเพื่อเป็นรายได้เสริม เช่น กาแฟ เป็นต้น นอกจากนี้ภาครัฐส่งเสริมการปลูกป่าในรูปแบบวนเกษตร การปลูกต้นไม้ในวันสำคัญร่วมกับทุกภาคส่วน การสร้างแรงจูงใจในด้านลดภาษีให้กับผู้ปลูกป่า การสนับสนุนสินเชื่อให้กับเกษตรกร ทั้งนี้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน จัดทำโครงการปลูกป่าเพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู ป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน และป้องกันไฟป่า เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้งและการเสื่อมสภาพของป่า โดยเฉพาะในพื้นที่เขาสูงชันทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งมีการดำเนินการให้ครอบคลุมในพื้นที่ป่าต้นน้ำ ป่าชายเลน ป่าพรุ และในที่ดินของรัฐประเภทอื่น ๆ เพื่อเป็นการฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้กลับคืนความอุดมสมบูรณ์ ก็จะทำให้เป้าหมายพื้นที่ป่าและพื้นที่สีเขียว 55 เปอร์เซ็นต์บรรลุได้ตามที่วางไว้

ตารางที่ 4-1 ผลการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่เอกชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 – 2565

ปีงบประมาณ พ.ศ.	ผลการส่งเสริมเกษตรกร	
	จำนวน (ราย)	พื้นที่ (ไร่)
2537 - 2545	80,126	1,056,058
2549 -2556	21,391	180,693.64
2552	5,950	35,486
2553	9,560	71,548
2557	3,934	30,151.00
2558	3,661	25,776
2559	7,089	48,260.24
2560	7,319	56,411
2561	4,569	43,674
2562	2,356	33,550
2563	2,165	27,330
2564	2,034	25,242
2565	1,976	17,135
รวมทั้งสิ้น	152,130	1,651,314.88

ที่มา : ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้, 2565

การดำเนินการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจในอดีตที่ผ่านมา นับตั้งแต่รัฐบาลมีนโยบายยกเลิกสัมปทานป่าไม้ในปี พ.ศ. 2532 เกิดการขาดแคลนไม้สำหรับการใช้สอย ต้องนำเข้าไม้จากต่างประเทศ เนื่องจากไม่ได้วางแผนการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจรองรับไว้ล่วงหน้า จนในปี พ.ศ. 2537 รัฐบาลได้อนุมัติจัดทำโครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยรัฐให้เงินสนับสนุนเกษตรกรไร่ละ 3,000 บาท แบ่งจ่ายในระยะเวลา 5 ปี เน้นการปลูกไม้มีค่ารอบตัดฟันยาว มีเกษตรกรสนใจและเข้าร่วมโครงการรวมทั่วประเทศ ประมาณ 1 ล้านไร่ แต่โครงการดังกล่าวต้องยุติโครงการประมาณ ปี พ.ศ. 2542 ด้วยสาเหตุบางประการซึ่งทำให้รัฐเกิดความเสียหาย แต่ผลการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจในครั้งนั้นบางส่วนก็เกิดประโยชน์ทำให้ประเทศมีไม้ใช้สอยในปัจจุบัน จากข้อมูลและผลการศึกษาของกรมป่าไม้และภาคส่วนต่าง ๆ พบว่า ต้นไม้ที่ปลูกในบางพื้นที่ไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควรหรือตายไป ไม้ที่ปลูกคุณภาพไม่ดี ขาดการดูแลรักษา ไม่มีแหล่งรับซื้อ หรือแหล่งรับซื้ออยู่ห่างไกล รวมถึงบางพื้นที่ไม่สามารถตัดไม้ขายได้ เนื่องจากขัดต่อระเบียบกฎหมาย โดยเฉพาะกรณีเจ้าหน้าที่และเกษตรกรนำที่ดินบางประเภทที่อยู่ นอกข้อกำหนดมาเข้าร่วมโครงการ ปัญหาดังกล่าวข้างต้น เกิดจากปัจจัยหลายด้าน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมในระดับพื้นที่ขาดองค์ความรู้ในการแนะนำด้านวิชาการเกี่ยวกับการเลือกพื้นที่ปลูก การเลือกชนิดพันธุ์ไม้ การปลูกและการดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูก เกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการขาดความรู้และประสบการณ์ในการปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม่บำรุงดูแลรักษาต้นไม้ที่ปลูก และรัฐไม่เตรียมความพร้อมตลาดไม้และแหล่งรับซื้อไม้ไว้รองรับการตัดไม้ในอนาคต เป็นต้น ในส่วนของไม้โตเร็วนั้นส่วนใหญ่ปลูก

โดยเอกชนที่เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ เพื่อรองรับฐานการผลิตอุตสาหกรรมไม้บางประเภท อาทิ เยื่อกระดาษ ชีนไม้สับ ไม้อัด เป็นต้น

สืบเนื่องจากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้นโยบายของรัฐบาลความสำคัญด้านการส่งเสริมการปลูกไม้เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ กรมป่าไม้จึงหันมาเน้นการปลูกฟื้นฟูในพื้นที่ป่าที่มีสภาพเสื่อมโทรม แต่ก็ประสบปัญหาอีก เนื่องจากพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติส่วนใหญ่มีราษฎรบุกรุกถือครองเข้าทำประโยชน์เกือบทั้งสิ้น จากการแบ่งส่วนราชการใหม่ของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อ พ.ศ. 2547 ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช รับผิดชอบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่มีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าสมบูรณ์ และกรมป่าไม้รับผิดชอบป่าเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่มีปัญหาเกี่ยวกับราษฎรอยู่อาศัยและทำกินในพื้นที่ป่า ประกอบกับการดำเนินการตามภารกิจ ยึดถือปฏิบัติตามกรอบกฎหมายในขณะนั้น จำนวน 4 ฉบับ คือ พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติเลื่อยโซยนต์ พ.ศ. 2545 เป็นกฎหมายที่กรมป่าไม้(เดิม) ใช้มาในอดีต มีสาระสำคัญเน้นเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การกำกับ ควบคุม พร้อมมีบทลงโทษ นอกจากนี้ยังมีมติคณะรัฐมนตรีบางฉบับ ได้แก่ มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2535 กำหนดให้ระดับภาคเอกชนเข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้เพื่อการปลูกสร้างสวนป่า เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2537 กำหนดการตั้งโรงงานแปรรูปไม้ เพื่อผลิตไม้แปรรูปหรือชิ้นไม้สับจากไม้ที่ปลูกขึ้น ได้แก่ ยุคาลิปตัส สะเดาเทียม สนทะเล สนประดิพัทธ์ กระจินณรงค์ กระจินเทพา กระจินยักษ์ มะพร้าว มะขาม มะไฟบ้าน มะปรางบ้าน จามจรี และไม้ตาล และเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2543 กำหนดให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) เป็นผู้ส่งออกไม้สักเพียงรายเดียว เป็นต้น กฎหมายเหล่านี้ไม่เอื้อประโยชน์ในการส่งเสริมให้ประชาชน ภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกไม้เศรษฐกิจเพิ่มขึ้น และการประกอบธุรกิจไม้ ลิตรอนสิทธิ์ประชาชน ประชาชนและผู้ประกอบการเอกชนเกิดความไม่ไว้วางใจในข้อปฏิบัติของกฎหมาย โดยเฉพาะในขั้นตอนการขอใช้ประโยชน์ที่ดิน การขออนุญาตทำไม้ ตัดไม้ การจำหน่าย และการแปรรูปไม้ ซึ่งมีขั้นตอนซับซ้อนเกิดความไม่สะดวก การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความล่าช้า ทุจริต และเสียหายต่อธุรกิจ ส่งผลให้เกิดการเสียโอกาสในการแข่งขันทางการค้าของประเทศ การปฏิรูปประเทศช่วงรัฐบาลคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) กรมป่าไม้ได้เสนอการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนามาตรฐาน และมติคณะรัฐมนตรีบางฉบับ ให้สอดคล้องกับภารกิจที่ได้รับมอบหมาย ที่ได้รับการแก้ไขแล้ว เมื่อปี พ.ศ. 2562 อาทิ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 เป็นต้น

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ 10 จังหวัดราชบุรี ได้ประมาณการภาวะเศรษฐกิจการเกษตร จังหวัดกาญจนบุรี ปี 2566 โดยคาดว่า ภาคเกษตรอยู่ในช่วงรอยละ 2.2 – 3.2 โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากปริมาณน้ำต้นทุนใน เขื่อนหลักมีเพียงพอสำหรับการเพาะปลูก แนวโน้มเศรษฐกิจไทยปี 2566 และความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรที่คาดว่าจะขยายตัวได้มากขึ้น การดำเนินนโยบายและมาตรการด้านการพัฒนาประสิทธิภาพการผลิต การขยายช่องทาง การตลาด ทำให้เกษตรกรสามารถทำการผลิต และมีช่องทางในการจำหน่ายสินค้าเกษตรมากขึ้น อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยเสี่ยง ได้แก่ ความแปรปรวนของสภาพอากาศและภัยธรรมชาติ ราคาปัจจัยการผลิตที่มีแนวโน้มสูงขึ้น รวมถึง การระบาดของโรคพืช และสัตว์ทั้งในและต่างประเทศที่อาจส่งผลกระทบต่อการผลิตและความต้องการสินค้าเกษตรของไทยสาขา

ป่าไม้ในปี 2566 คาดว่าจะขยายตัวอยู่ในขวงรอยละ 4.4 – 5.4 เนื่องจากคาดว่าจะมีกิจกรรมการปลูก และตัดไม้เศรษฐกิจเพื่อจำหน่าย กิจกรรมการเผาถ่านไม้ รวมทั้งการเก็บหาผลิตภัณฑ์จากป่าเพิ่มขึ้น

การวิเคราะห์แนวโน้มการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในอนาคต

จากการสำรวจเบื้องต้นของสวนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้ (2557) พบว่าพื้นที่ที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจได้ 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นพื้นที่ของรัฐรวม 12.11 ล้านไร่ ประกอบด้วยพื้นที่ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2541 จำนวน 1.06 ล้านไร่ พื้นที่บุกรุกระหว่างปี พ.ศ. 2545 - 2557 จำนวน 6.10 ล้านไร่ และพื้นที่บุกรุกในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 3, 4 และ 5 จำนวน 4.95 ล้านไร่ ส่วนที่สองพื้นที่ของเอกชน ซึ่งปัจจุบันมีการใช้ประโยชน์ต่าง ๆ อยู่แล้ว โดยเฉพาะพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรม และสามารถเปลี่ยนมาส่งเสริมให้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจได้ จากข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดินของประเทศไทยของกรมพัฒนาที่ดิน (2559) ประกอบด้วย นาร้าง 1.03 ล้านไร่ นา 73.34 ล้านไร่ พืชไร่ 41.22 ล้านไร่ พืชหมุนเวียน 4.33 ล้านไร่ และอื่น ๆ อีก 1.92 ล้านไร่

การส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจที่ผ่านมาของกรมป่าไม้ยังไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากประสบกับข้อจำกัดในหลายประการ รัฐบาลปัจจุบันได้มีนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการแก้ไขปัญหาข้อจำกัดในทางกฎหมายให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนโดยเร่งด่วน ในปี พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 8) พ.ศ. 2562 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 16 เมษายน 2562 โดยเฉพาะมาตรา 7 กำหนดโดยพระราชกฤษฎีกา ให้ไม้ทุกชนิดที่ขึ้นในที่ดินกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน ไม่เป็นไม้หวงห้าม ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนสามารถตัดไม้ดังกล่าวได้โดยมิต้องขออนุญาต ประกอบกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ได้ตราพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 ให้ไม้ยืนต้นที่ออกตามกฎหมายกระทรวง สามารถนำมาเป็นหลักประกันทางธุรกิจได้ ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 6 พฤศจิกายน 2561 โดยจะมีการประเมินมูลค่าต้นไม้ที่ปลูก ตามหลักเกณฑ์ที่สถาบันการเงินกำหนดเป็นหลักทรัพย์ของผู้ปลูกที่จะเข้าถึงแหล่งเงินทุน ทั้งนี้ ยังมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบปฏิบัติที่เกี่ยวข้องอีกหลายประการ ยิ่งสร้างความมั่นใจให้แก่ประชาชนที่สนใจลงทุนปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นอาชีพ

ดังนั้น จึงเป็นโอกาสที่ดีที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรที่มีที่ดินอยู่ในพื้นที่ข้างต้นปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ เป็นอีกแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจน และถือเป็นการออมเงินเพราะการปลูกไม้เศรษฐกิจต้องใช้เวลาพอสมควรกว่าจะตัดไปใช้ประโยชน์ได้ กอปรกับมูลค่าของไม้ในอนาคตมีแนวโน้มสูงขึ้น การส่งเสริมให้ประชาชนปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อการค้าอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีการรับรองด้านป่าไม้ (Forest Certification) สนับสนุนการจัดการป่าไม้ เกิดการพัฒนามาตรฐานระดับชาติ (National Standard) ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้ที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) และมีความสมดุลของระบบนิเวศ ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่คุ้มค่า และด้านสังคมเป็นการช่วยเหลือชุมชนให้ได้รับประโยชน์ต่าง ๆ ในระยะยาว จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับอุตสาหกรรมไม้ไทยและในตลาดโลก อันจะทำให้ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้เป็นสินค้าที่สำคัญในการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (Green GDP) ในอนาคตได้

การวิเคราะห์ความจำเป็นในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

เพื่อให้บรรลุซึ่งเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ที่จะก้าวข้ามจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง กอปรกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - พ.ศ. 2570) ในมิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในหมวดหมู่ที่ 10 กำหนดให้ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ ให้ความสำคัญกับการนำขยะและของเสียมาหมุนเวียนใช้ประโยชน์ รวมถึงเพิ่มการใช้พลังงานสะอาด เพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและหมวดหมู่ที่ 11 กำหนดให้ไทยสามารถลดความเสี่ยงและผลกระทบจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมุ่งเน้นปรับการใช้ที่ดินให้เหมาะสม จัดทำระบบจัดการน้ำที่สอดคล้องกับภูมิประเทศและภูมิอากาศ พัฒนาการแจ้งเตือนภัยให้แม่นยำและทันเวลา

แผนภาพที่ 4-1 มิติและหมวดหมู่การพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13

ที่มา: สมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย, 2565

ซึ่งต่อมากรมป่าไม้ได้จัดทำแผนปฏิบัติการปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้ พ.ศ. 2560 – 2579 ในการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ของเอกชน ซึ่งเป็นพื้นที่นอกเขตพื้นที่ป่าไม้ ตามยุทธศาสตร์กรมป่าไม้ด้านที่ 3 ส่งเสริมธุรกิจป่าไม้และป่าเศรษฐกิจจากป่าปลูก และการส่งเสริมชุมชนในเมือง/ชุมชนชนบทเป็นพื้นที่สีเขียว กำหนดเป้าประสงค์เพิ่มป่าเศรษฐกิจ จำนวน 8.68 ล้านไร่ พื้นที่เป้าหมายดังกล่าวเป็นพื้นที่ดินกรรมสิทธิ์ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร หากพิจารณาแผนปฏิบัติการดังกล่าว ในช่วงที่ 1 พ.ศ. 2560 – 2564 กรมป่าไม้กำหนดเป้าหมายการปลูกไม้เศรษฐกิจ 853,600 ไร่ แต่การส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจจะระหว่าง พ.ศ. 2560 – 2563 ดำเนินการได้จำนวน 170,965 ไร่ เท่านั้น ดังตารางที่ 4-2 และตารางที่ 4-3

ตารางที่ 4-2 พื้นที่เป้าหมายการเพิ่มป่าเศรษฐกิจ พ.ศ. 2560 - 2579

ประเภทของพื้นที่	เนื้อที่ (ล้านไร่)
พื้นที่เป้าหมายปลูกไม้เศรษฐกิจ	26.0
1. พื้นที่ในเขตป่า (พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่เสื่อมโทรม	9.7
1.1 พื้นที่บุกรุกปลูกยางพารา	3.1
1.2 พื้นที่บุกรุกปลูกปาล์ม	0.4
1.3 พื้นที่ป่าสงวนฯ เสื่อมสภาพ (ลุ่มน้ำ 3,4,5)	5.2
1.4 พื้นที่ในความรับผิดชอบของอนุกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.)	1.0
2. พื้นที่นอกเขตป่า	13.6
2.1 พื้นที่นาไม่เหมาะสม (ร้อยละ 10 ของพื้นที่ 30 ล้านไร่)	3.0
2.2 พื้นที่ในความรับผิดชอบของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร (ส.ป.ก.) (ไม่เกินร้อยละ 20 ของพื้นที่ 30 ล้านไร่)	5.0
2.3 พื้นที่ดินกรรมสิทธิ์อื่น ๆ	5.6
3. พื้นที่สีเขียวในเมือง	2.7

ที่มา: กรมป่าไม้, 2566

ตารางที่ 4-3 แผนปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้ พ.ศ. 2560 – 2579

แผนการส่งเสริม	เป้าหมาย (ไร่)					รวม 20 ปี
	ช่วงที่ 1		ช่วงที่ 2	ช่วงที่ 3	ช่วงที่ 4	
	2560	2561-64	2565-69	2570-74	2575-79	
1. ส่งเสริมการปลูกไม้โตเร็ว						
1.1 เพื่อการอุตสาหกรรม	13,600	400,000	500,000	1,413,000	1,413,400	3,740,000
1.2 เพื่อเป็นพลังงานทดแทน						
2. ส่งเสริมการปลูกไม้ รอบตัดฟันยาว	20,000	200,000	250,000	1,000,000	1,000,000	2,470,000
3. ส่งเสริมการปลูกไม้ เศรษฐกิจในพื้นที่ปลูกไม้ ยางพาราและพื้นที่ เกษตรกรรม	20,000	200,000	250,000	1,000,000	1,000,000	2,470,000
รวมทั้งสิ้น	53,600	800,000	1,000,000	3,413,000	3,413,400	8,680,000

ที่มา: สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้, 2566

จากการประมาณความต้องการใช้ไม้ของประเทศของสมาคมธุรกิจไม้โตเร็ว เครือข่ายการรับรองไม้เศรษฐกิจและคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2559) คาดการณ์ความต้องการใช้ไม้เพื่อกลุ่มอุตสาหกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2559 - 2579 จำนวน 58, 79.5, 100 และ 156 ล้านตัน ตามลำดับ แนวโน้มความต้องการใช้ไม้เพื่อเป็นวัตถุดิบในการผลิตสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเกือบจะทุกกลุ่มอุตสาหกรรม โดยเฉพาะกลุ่มไม้พลังงาน (Commercial Energy) ที่หลายประเทศทั่วโลกกำลังร่วมกันผลักดันเข้ามาทดแทนพลังงานฟอสซิลที่ใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ และยังรวมถึงการผลิตไฟฟ้าชีวมวล ดังตารางที่ 4-4

ตารางที่ 4-4 ความต้องการไม้ในอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2548 – 2579

กลุ่มอุตสาหกรรมและการใช้ไม้	ปริมาณความต้องการใช้ประโยชน์ไม้ต่อปี (ล้านตัน)			
	2559	2564	2569	2579
1. เยื่อและกระดาษ (Pulp : Paper and Dissolving)	7	7	9	10
2. ชี้นไม้สับ (Wood Chips : for Export)	6	10	15	20
3. แผ่นไม้ประกอบ (Wood Composites)	6	10	18	32
4. ไม้แปรรูป (Sawn lumber : for furniture and construction)	7	8	9	11
5. เพาะเห็ดและปุ๋ยหมัก (Mushroom and Fertilizer)	0.50	0.75	1	2
6. ไม้เสาเข็ม (Pole / Pile / Scaffold)	0.50	0.75	1	2
7. ไม้พลังงานสำหรับบริโภคในครัวเรือน (Household Energy)	15	15	15	15
8. ไม้พลังงาน (Commercial Energy : chip, pallet, charcoal)	16	28	32	64
รวมทั้งสิ้น	58.00	79.50	100.00	156.00

ที่มา : สมาคมธุรกิจไม้โตเร็ว เครือข่ายการรับรองไม้เศรษฐกิจไทย คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2559

ความต้องการไม้ของตลาดโลก คาดการณ์ว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน จากปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การเพิ่มของประชากรโลก จากประมาณ 3.7 พันล้านคน ในปี พ.ศ. 2513 เป็น 7.6 พันล้านคน ในปี พ.ศ. 2560 การเติบโตทางด้านเศรษฐกิจจากผลิตภัณฑ์มวลรวมของโลกที่เพิ่มสูงขึ้น การเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะประเทศในภูมิภาคเอเชีย นโยบายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้การผลิตไม้จากป่าธรรมชาติลดลง รวมถึงนโยบายทางด้านพลังงานที่ให้ความสำคัญการใช้พลังงานชีวมวล รวมทั้งการใช้ไม้เป็นวัตถุดิบ

การวิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาของทรัพยากรป่าไม้ สถานการณ์การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน แนวโน้มการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในอนาคต และได้นำหลักการและแนวคิดต่าง ๆ มาใช้ประกอบการวิเคราะห์ ประกอบด้วยการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและความท้าทายขององค์กร (SWOT Analysis) ด้านการส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของกรมป่าไม้ รวมถึงปัจจัยหลักที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ พื้นที่เป้าหมายการส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งขอบเขตการศึกษา ได้ใช้ข้อมูลของจังหวัดกาญจนบุรีเป็นฐานต้นแบบการส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ดังนี้

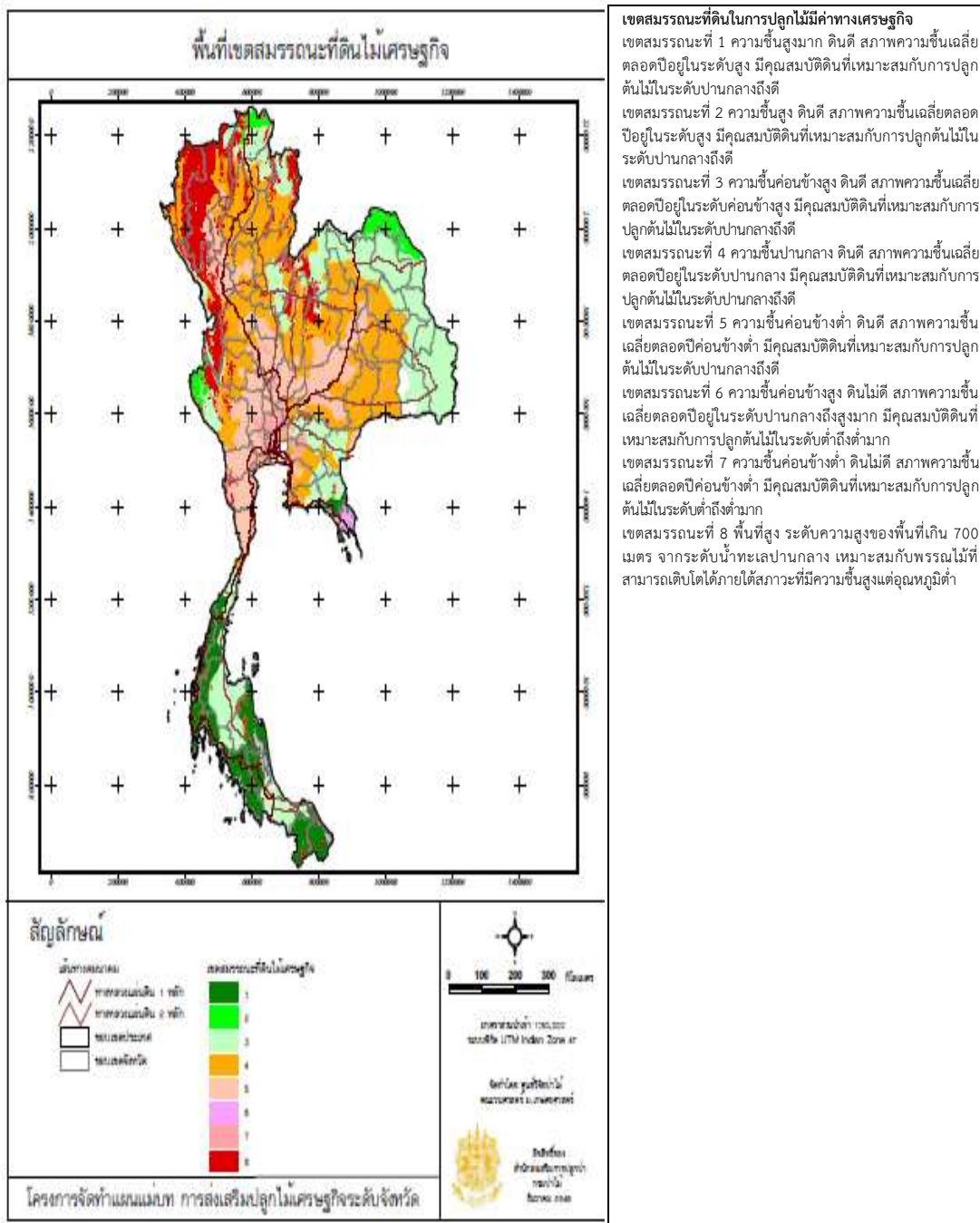
1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ : จากการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกขององค์กร (SWOT Analysis) ด้านการส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของกรมป่าไม้ที่ผ่านมา พบว่ากรมป่าไม้มีจุดแข็ง (Strength) หลายประการ อาทิ กรมป่าไม้มีพื้นฐานการดำเนินงานด้านการส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ มีบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน มีองค์ความรู้ทางวิชาการที่หลากหลาย และมีหน่วยปฏิบัติการระดับพื้นที่ทั่วประเทศ เป็นต้น ประกอบกับมีปัจจัยด้านโอกาส (Opportunity) ที่สำคัญ อาทิ ความต้องการใช้ไม้ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง กระแสการให้ความสำคัญทรัพยากรป่าไม้ที่ส่งผลต่อความสมดุลของระบบนิเวศและการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก เป็นต้น ปัจจัยดังกล่าวมีความสำคัญในการผลักดันให้ประชาชนเกิดความสนใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ รวมถึงเอกชนและผู้ประกอบการทราบทิศทางการทำธุรกิจเกี่ยวกับไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น

2. การวิเคราะห์สมรรถนะที่ดินในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ : จากผลการศึกษาโครงการจัดทำแผนแม่บทการปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยคณะวนศาสตร์ (2548) ได้กำหนดรูปแบบและวิธีการในการจำแนกสมรรถนะที่ดินตามความเหมาะสมสำหรับการเติบโตของไม้เศรษฐกิจ ที่อาศัยปัจจัยพื้นฐานทางสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย ดัชนีความชื้น (H - index) ที่คำนวณได้จากปริมาณน้ำฝนกับอุณหภูมิเฉลี่ยรายเดือน อุณหภูมิ ค่าปฏิกิริยาดิน (Soil Reaction : pH) การระบายน้ำ (Drainage) และอาศัยความอุดมสมบูรณ์ของสารอาหารในดิน (Soil Fertility) มาประกอบการพิจารณาพบว่าที่ดินจังหวัดกาญจนบุรีส่วนใหญ่จำแนกอยู่ในเขตสมรรถนะที่ 4 มีความชื้นปานกลาง ดินดี สภาพความชื้นเฉลี่ยต่อปีอยู่ในระดับปานกลาง คุณสมบัติของดินมีความเหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับปานกลางถึงดี และเขตสมรรถนะที่ 5 ความชื้นค่อนข้างต่ำ ดินดี สภาพความชื้นเฉลี่ยตลอดปีค่อนข้างต่ำ แต่มีคุณสมบัติของดินที่เหมาะสมกับการปลูกต้นไม้ในระดับปานกลางถึงดี

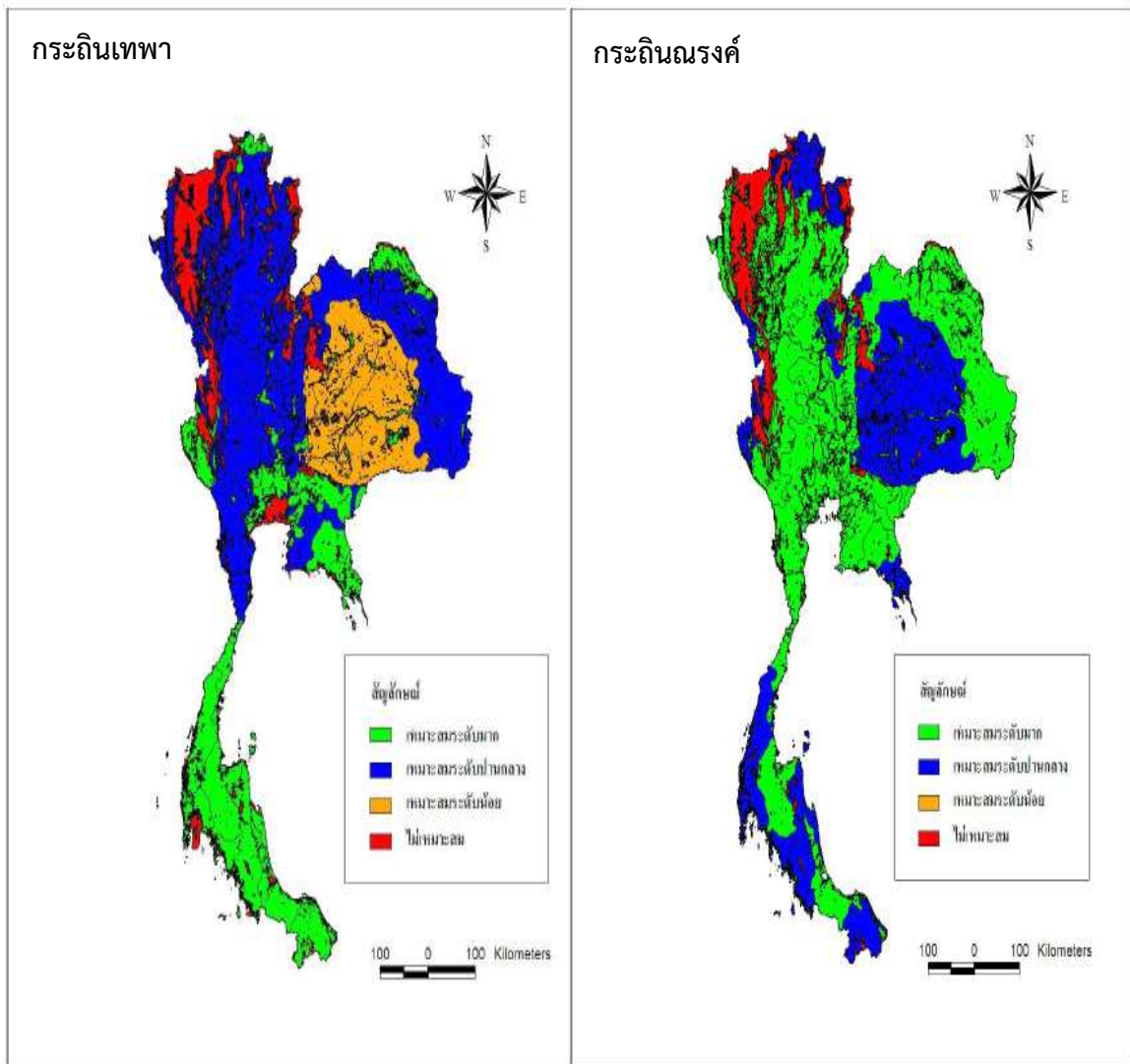
ซึ่งในการปลูกไม้เศรษฐกิจนอกจากจะเลือกปลูกพรรณไม้ที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์แล้ว มีความจำเป็นต้องคัดเลือกชนิด สายพันธุ์ (family) สายต้น (clone) หรือลักษณะทางพันธุกรรมให้เหมาะสมกับพื้นที่ปลูก (Site Matching) ด้วย จากการศึกษาข้างต้นยังพบว่าที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี มีความเหมาะสมต่อการปลูกไม้โตเร็ว เช่น ยูคาลิปตัส กระจินเทพา กระจินณรงค์ กระจินยักษ์ และไม้รอบตัดพินยาว เช่น ไม้สัก กลุ่มไม้พะยุง ประดู่ป่าและมะค่าโมงและกลุ่มไม้ยางนา และตะเคียนทอง ในระดับปานกลางถึงระดับมาก

โดยภาพรวมของจังหวัดกาญจนบุรี พื้นที่ส่วนใหญ่มีสมรรถนะที่ดินเหมาะสมกับการปลูกไม้เศรษฐกิจทั้งประเภทไม้โตเร็ว และไม้รอบตัดฟันยาวหลายชนิด เป็นทางเลือกให้ประชาชนที่สนใจได้พิจารณาชนิดไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเองมากขึ้น นอกจากนี้ การที่สามารถปลูกไม้ได้หลายชนิดจะเป็นการเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพ ทั้งด้านชนิดและระบบนิเวศภายในพื้นที่จังหวัดอีกทางหนึ่ง

แผนภาพที่ 4-2 พื้นที่เขตสมรรถนะที่ดินที่จำแนกโดยปัจจัยสภาพพื้นที่ของประเทศไทย
ปี พ.ศ. 2560 – 2561

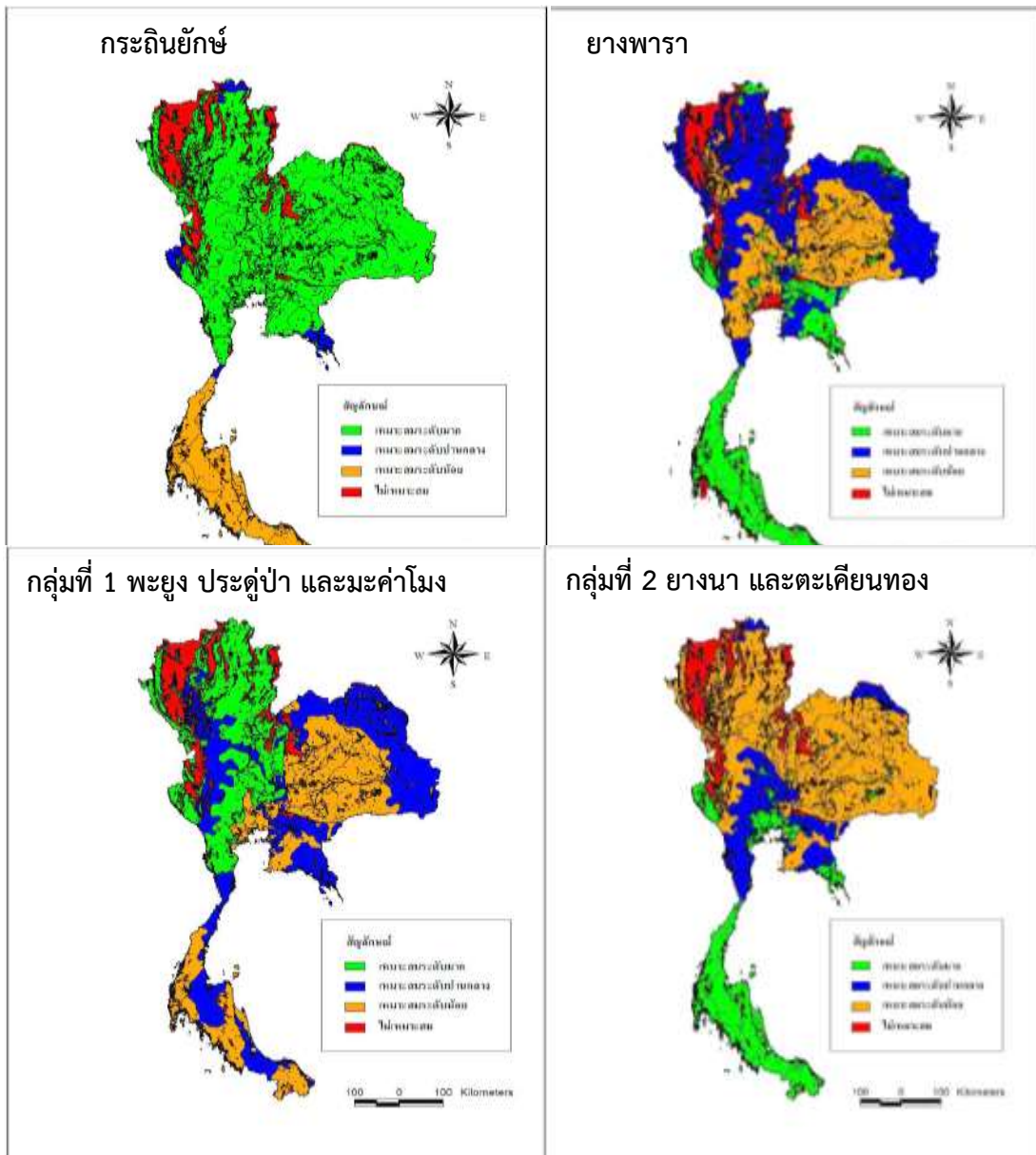

แผนภาพที่ 4-3 การจำแนกเขตสมรรถนะที่ดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกพรรณไม้สัก ยูคาลิปตัส กระจิน เทพากระดินณรงค์ กระจินยักษ์ ยางพารา กลุ่มที่ 1 พะยูง ประดู่ป่า และมะค่าโมง และกลุ่มที่ 2 ยางนา และตะเคียนทอง

ที่มา : คณวนศาสตร์, 2554

แผนภาพที่ 4-3 การจำแนกเขตสมรรถนะที่ดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกพรรณไม้สัก ยูคาลิปตัส กระจิน เทพากรดินณรงค์ กระจินยักษ์ ยางพารา กลุ่มที่ 1 พะยูง ประดู่ป่า และมะค่าโมง และกลุ่มที่ 2 ยางนา และตะเคียนทอง (ต่อ)

ที่มา : คณะวนศาสตร์, 2554

3. พื้นที่เป้าหมายการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ : การกำหนดพื้นที่เป้าหมาย ดำเนินการศึกษวิเคราะห์พื้นที่ (Spatial Analysis) โดยจำแนกพื้นที่ออกเป็น 2 ประเภท กล่าวคือ ประเภทแรก เป็นพื้นที่ไม่มีข้อจำกัดตามกฎหมาย หรือระเบียบเป็นข้อห้ามในการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ ได้แก่ พื้นที่กรรมสิทธิ์ นิคมสหกรณ์ นิคมสร้างตนเอง พื้นที่ที่รัฐมอบให้เกษตรกรทำกินตามกฎหมายที่

เกี่ยวข้องอีกประเภท เป็นพื้นที่ป่าเสื่อมสภาพหรือต้องได้รับการฟื้นฟูให้เป็นป่าหรือสวนไม้เศรษฐกิจ หรือพื้นที่เกษตรกรรม เช่น เขตป่าสงวนแห่งชาติโซน E (เศรษฐกิจ) หรือโซน A (เกษตรกรรม) หรือพื้นที่อื่นที่รัฐเห็นว่าต้องเร่งดำเนินการปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นการฟื้นฟูระบบนิเวศโดยด่วน

ข้อมูลของส่วนจัดการที่ดินป่าไม้ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) (2563) ระบุว่า จังหวัดกาญจนบุรีมีพื้นที่โดยประมาณ 12,115,428.98 ไร่ จากการแปลภาพถ่ายแปลสภาพป่า ช่วงปี พ.ศ. 2561 - 2562 ปรากฏว่ามีพื้นที่คงสภาพป่าจำนวน 7,501,233.33 ไร่ โดยจำแนกประเภทพื้นที่ได้ดังนี้

3.1	พื้นที่ป่าอนุรักษ์ป่า (กรมอุทยานฯ)	6,239,457.36	ไร่
3.2	ป่าสงวนแห่งชาติ (กรมป่าไม้)	1,103,617.34	ไร่
3.3	พื้นที่อื่นของรัฐ (สปก.ที่ราชพัสดุฯ นิคมสหกรณ์ ป่าไม้ถาวร และกรมที่ดิน)	4,115,850.36	ไร่
3.4	พื้นที่เอกชน	656,427.25	ไร่

สำหรับพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามข้อ 3.2 จำนวน 15 ป่า เป็นพื้นที่สำหรับโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) ซึ่งมีร่องรอยการใช้ประโยชน์ก่อนมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 และอยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4 และ 5 จำนวน 192,754 ไร่ และเป็นพื้นที่ที่มีการใช้ประโยชน์หลังมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว อยู่ระหว่าง ปี พ.ศ. 2545 - 2557 ซึ่งอยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ 3, 4 และ 5 อีกจำนวน 69,367 ไร่ มีเงื่อนไขให้ประชาชนปลูกป่าเพื่อเศรษฐกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่

ดังนั้น ควรกำหนดพื้นที่เป้าหมายการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ดังนี้

1. พื้นที่ตามโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) โดยเฉพาะพื้นที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 3, 4 และ 5
2. ที่ดินของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) ซึ่งมีเงื่อนไขส่งเสริมให้ประชาชนผู้ได้รับสิทธิใช้ประโยชน์ที่ดินปลูกไม้เศรษฐกิจ 20 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่
3. พื้นที่เอกชนที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน สอดรับกับนโยบายของรัฐในการยกเลิกไม้หวงห้ามในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทั่วไปเกิดความมั่นใจเมื่อปลูกและสามารถตัดไม้ขายได้โดยมิต้องขออนุญาต ในพื้นที่นี้มีอีกส่วนหนึ่งที่ไม่เหมาะสมต่อการทำเกษตรกรรม ส่วนใหญ่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ สภาพอากาศแห้งแล้ง ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาสูง ผลผลิตที่ได้รับต่ำ และในบางปีราคาพืชเกษตรผันผวน ทำให้เกษตรกรเกิดภาวะหนี้สิน ควรแนะนำส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อลดความเสี่ยงในการปลูกพืชเกษตร และเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรอีกทางหนึ่ง รายละเอียดผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจตามภาคผนวก

4. พื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีที่เหมาะสมต่อการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ : เมื่อพิจารณาฐานข้อมูลด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ระหว่างปี พ.ศ. 2535 - 2565 มีประชาชนผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจส่วนหนึ่ง ได้ขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าตามพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2558 จำนวน 1,988 ราย เนื้อที่ประมาณ 72,486 ไร่ (สำนัก

เศรษฐกิจการป่าไม้, 2565) ซึ่งมีผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจอีกจำนวนหนึ่งยังไม่มีความสะดวกดำเนินการขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้เป็นภาคสมัครใจ

จากการสำรวจพบว่าในพื้นที่ของจังหวัดกาญจนบุรีมีหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ และภาคเอกชน ที่สามารถเป็นพื้นฐานส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ได้แก่

4.1 หน่วยงานของรัฐ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยมีสวนส่งเสริมการปลูกป่า และศูนย์ป่าไม้จังหวัดเป็นหน่วยปฏิบัติรับผิดชอบ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ได้ดำเนินการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจระหว่างปี พ.ศ. 2559 - 2565 รวมทั้งสิ้น 341 ราย เนื้อที่ 4,837 ไร่ (สวนส่งเสริมการปลูกป่า สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี), 2565)

4.2 หน่วยงานของรัฐวิสาหกิจ เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่ทำให้การสนับสนุนและส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ในพื้นที่ประกอบด้วย องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (ออป.) ซึ่งเป็นทั้งหน่วยงานที่ดำเนินการปลูกและขายไม้เศรษฐกิจ รวมถึงการส่งเสริมเกษตรกรในพื้นที่ จึงเป็นหน่วยงานที่เป็นแม่แบบในการให้ความรู้ที่สำคัญในการปลูกไม้เศรษฐกิจ รวมทั้งการให้คำปรึกษาจากประสบการณ์จริงได้เป็นอย่างดี ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ดำเนินการปลูกไม้เศรษฐกิจพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 55,141.25 ไร่ และช่วงปี พ.ศ. 2561 - 2565 ส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจ จำนวน 230 ราย เนื้อที่ 4,300 ไร่ (องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้, 2565) อีกหน่วยงานหนึ่งได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) เป็นหน่วยงานมีความรู้ความเข้าใจในการปลูกไม้เศรษฐกิจแล้ว ยังเป็นแหล่งเงินทุนที่สำคัญของผู้สนใจปลูกไม้เศรษฐกิจอีกช่องทางหนึ่ง

4.3 หน่วยงานของภาคธุรกิจเอกชน ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมีหน่วยงานของภาคธุรกิจเอกชน ที่ดำเนินการปลูกไม้เศรษฐกิจอย่างน้อย 3 บริษัท คือ บริษัท ปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) (SCG) บริษัทเมโทรไฟเบอร์ และบริษัทสยามฟอเรสทรี จำกัด ซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่ให้ความสำคัญในการสร้างสมความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมการปลูกสร้างสวนป่าไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของผู้สนใจที่จะปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นอาชีพ

นอกจากการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจแล้ว ในปี พ.ศ. 2559 กรมป่าไม้กำหนดแผนงานส่งเสริมและสนับสนุนผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจให้เกิดการรวมกลุ่ม อันประกอบด้วยผู้ปลูก ผู้สนใจไม้เศรษฐกิจ ผู้ประกอบการธุรกิจไม้ จัดตั้งเป็นเครือข่ายผู้ปลูกสวนป่า ในระดับจังหวัดทุกจังหวัด เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงทางธุรกิจไม้ การต่อยอดในการแปรรูปไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้ เกิดอำนาจการต่อรองราคาในตลาดไม้ และสามารถบริหารจัดการผลผลิตที่ได้จากสมาชิกรองรับความต้องการของตลาดไม้ที่ผันแปร มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายผู้ปลูกสวนป่า ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างสมประสบการณ์ด้านต่าง ๆ รวมถึงการร่วมกันพิจารณาวางแผน แก้ไขปัญหาในการปลูกไม้เศรษฐกิจ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี นอกจากจัดตั้งเครือข่ายผู้ปลูกสวนป่าแล้ว กรมป่าไม้ยังได้จัดตั้งสหกรณ์สวนป่าภาคเอกชนจังหวัดกาญจนบุรี ตั้งอยู่ที่ตำบลด่านมะขามเตี้ย อำเภอด่านมะขามเตี้ย มีสมาชิกสหกรณ์จำนวน 68 ราย

5. ตลาดไม้และแหล่งรับซื้อไม้ : ด้านตลาดไม้และแหล่งรับซื้อไม้ เป็นปัจจัยหลักที่สำคัญในการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นไม้โตเร็วที่สามารถขายไม้ได้ ตั้งแต่อายุ 2 - 6 ปี หรือไม้รอบตัดฟันยาวที่ผู้ปลูกต้องรอคอยผลผลิตประมาณ 15 - 20 ปีขึ้นไป การมีตลาดไม้

และแหล่งรับซื้อไม้ในระดับพื้นที่ จะทำให้ผู้ปลูกทราบความเคลื่อนไหวราคาขายไม้ การขนส่งไม้ไปขายภายในพื้นที่ไม่เสียค่าใช้จ่ายมาก เกิดความมั่นใจในการลงทุน จากการสำรวจตลาดไม้และแหล่งรับซื้อไม้ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) มีจำนวน 120 แห่ง กระจายอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี มีความต้องการไม้ทั้งหมดประมาณ 16,295,423 ต้น/ปี (ส่วนส่งเสริมการปลูกป่า, 2564) ผู้ปลูกสามารถใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจก่อนการปลูกและการขายไม้ได้

แนวทางส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ ตามนโยบายแก้ปัญหาเศรษฐกิจฐานรากของรัฐบาลที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ หรือสิทธิครอบครองที่ดินอันชอบด้วยกฎหมาย ไม้เป็นไม้หวงห้าม เหมือนการปลูกพืชทั่วไป การตัด ขยาย ขนย้าย แปรรูป ไม้ต้องขออนุญาตหรือจะให้เจ้าหน้าที่รับรองไม้เพื่อการค้าการส่งออกก็ได้ โดยการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่า โดยกระทรวงพาณิชย์ได้ออกกฎกระทรวงให้ทรัพย์สินอื่นเป็นหลักประกัน เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2561 และประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 5 พฤศจิกายน 2561 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 6 พฤศจิกายน 2561 เป็นต้นไป ให้ประชาชนสามารถใช้ไม้ยืนต้นเป็นหลักทรัพย์สินค้ำประกันการกู้ยืมเงินหรือขอสินเชื่อกับสถาบันการเงิน อีกประการเป็นการเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้กับประเทศขยายพื้นที่สีเขียวให้กับธรรมชาติและช่วยลดภาวะโลกร้อนด้วย

ต้นไม้ 58 ชนิด ใช้ค้ำประกันกับสถาบันการเงิน ได้แก่ ไม้สัก พะยูง ชิงชัน กระชิก กระพี้เขาควาย สาธร แดง ประดู่ป่า ประดู่บ้าน มะค่าโมง มะค่าแต้ เคี่ยม เคี่ยมคณอง เต็ง รัง พะยอม ตะเคียนทอง ตะเคียนหิน ตะเคียนชันตาแมว ไม้สกุลยาง สะเดา สะเดาเทียม ตะกู ยมหิน ยมหอม นางพญาเสือโคร่ง นนทรี สัตตบรรณ ตีนเป็ดทะเล พฤษภ ปืบตะแบกนา เสาอินทนิลน้ำ ตะแบกเลือด นากบุด ไม้สกุลจําปี แคนา กัลปพฤกษ์ ราชพฤกษ์ สุพรรณิการ์ เหลืองปรีดียาธร มะหาด มะขามป้อมหว้า จามจุรี พลับพลา กันเกรา กระทั่งใบใหญ่ หลุมพอ กฤษณา ไม้หอม เทพทาโร ฝาง ไม้ทุกชนิด ไม้สกุลมะม่วง ไม้สกุลทุเรียน และมะขาม ตามในบัญชีแนบท้ายพระราชบัญญัติสวนป่า ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2558 ซึ่งปัจจุบันธนาคารที่ให้สินเชื่อโดยใช้ต้นไม้เป็นหลักประกัน ได้แก่ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และธนาคารกรุงไทย

ตารางที่ 4-5 ความต้องการไม้ในจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี นครปฐม และสุพรรณบุรี

จังหวัด	ประเภทอุตสาหกรรม	ความต้องการไม้ (ตัน)
จังหวัดกาญจนบุรี	ไม้แปรรูป เฟอร์นิเจอร์	57,610
	เยื่อและกระดาษ	663,633
จังหวัดราชบุรี	ไม้แปรรูป เฟอร์นิเจอร์ ผลิตภัณฑ์	15,516,928
	แผ่นไม้ประกอบ	30,258
จังหวัดนครปฐม	ไม้แปรรูป เฟอร์นิเจอร์	4,680
	เยื่อและกระดาษ	10,000
	เสาเข็ม	4,500
จังหวัดสุพรรณบุรี	ไม้แปรรูป เฟอร์นิเจอร์ ผลิตภัณฑ์	3,271
	เสาเข็ม	3,343
	ชิ้นไม้สับ	1,200
รวม		16,295,423

หมายเหตุ: ชนิดพันธุ์ไม้ ได้แก่ กระถินเทพา ประดู่ป่า ไม้รวก ยาง ยางพารา ยูคาลิปตัส สัก
สนประดิพัทธ์ เป็นต้น รวมถึงไม้นำเข้าจากต่างประเทศ

ที่มา: ส่วนส่งเสริมการปลูกป่า สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี), 2564

การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.20) มีอายุระหว่าง 36-44 ปี (ร้อยละ 41.60) มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 39.20) ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 25.60) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท (ร้อยละ 38.80) ดังตารางที่ 4-6

ตารางที่ 4-6 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของประชากรที่ศึกษา

ลักษณะข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	122	48.80
หญิง	128	51.20
2. อายุ		
น้อยกว่า 35 ปี	37	14.80
ระหว่าง 36-44 ปี	104	41.60
ระหว่าง 45- 54 ปี	79	31.60
อายุ 55 ปี ขึ้นไป	30	12.00
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	53	21.20
มัธยมศึกษา	98	39.20
ปริญญาตรี	76	30.40
สูงกว่าปริญญาตรี	23	9.20
4. อาชีพ		
เกษตรกร	58	23.20
รับจ้าง	52	20.80
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	64	25.60
ข้าราชการและลูกจ้างส่วนราชการ	35	14.00
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	29	11.60
อื่น ๆ	12	4.80
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	38	15.20
10,001-20,000 บาท	97	38.80
20,001-30,000 บาท	70	28.00
30,001-40,000 บาท	28	11.20
สูงกว่า 40,000 บาท	17	6.80

การวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในระดับต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 4-7 ร้อยละของความรู้ความเข้าใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จำแนกตามปัจจัย

ประเภทของความรู้เกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	ระดับความรู้ความเข้าใจ (ร้อยละ)				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ความรู้เรื่องการตลาด	8.00	12.00	12.00	20.00	48.00
2. ความรู้เกี่ยวกับผลตอบแทนที่ได้รับ	10.00	11.20	8.80	24.00	46.00
3. ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการปลูก	10.40	47.20	26.40	8.80	7.20
4. ความรู้เกี่ยวกับการปลูกและจัดการ	12.00	44.00	20.00	15.20	8.80
5. ความรู้เกี่ยวกับการพิจารณาเลือกพันธุ์ไม้	12.80	46.80	14.80	12.40	13.20
6. ความรู้เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสวนป่า	10.80	16.40	41.20	8.40	23.20
7. ความรู้เกี่ยวกับการตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์	9.20	42.00	12.40	28.00	8.40
8. ความรู้เกี่ยวกับการลงทะเบียนปลูก	7.60	21.60	39.20	20.00	11.60
9. ความรู้เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้	6.80	9.60	22.80	39.20	21.60
10. ความรู้เกี่ยวกับการประกันความถูกต้องตามกฎหมายป่าไม้	6.40	11.60	22.40	44.0	15.60

จากตารางที่ 4-7 จะพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีอยู่น้อยที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ คือ ความรู้เรื่องการตลาด (ร้อยละ 48.00) ความรู้เกี่ยวกับผลตอบแทนที่ได้รับ (ร้อยละ 46.00) ความรู้เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสวนป่า (ร้อยละ 23.20) ความรู้เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้ (21.60) ความรู้เกี่ยวกับการประกันความถูกต้องตามกฎหมายป่าไม้ (ร้อยละ 15.60) ความรู้เกี่ยวกับการพิจารณาเลือกพันธุ์ไม้ (ร้อยละ 13.20) ความรู้เกี่ยวกับการลงทะเบียนปลูก (ร้อยละ 11.60) ความรู้เกี่ยวกับการปลูกและจัดการ (ร้อยละ 8.80) ความรู้เกี่ยวกับการตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ (ร้อยละ 8.40) และความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการปลูก (ร้อยละ 7.20)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

จากการศึกษาพบว่า มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี แสดงได้ดังตารางที่ 4-8

ตารางที่ 4-8 ร้อยละของความสนใจจำแนกตามปัจจัยที่มีผลต่อความสนใจการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	ระดับความสนใจ (ร้อยละ)				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การประชาสัมพันธ์จากภาครัฐ	68.00	14.80	9.20	4.40	3.60
2. ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร	64.80	16.00	8.00	7.20	4.00
3. การสนับสนุนจากสมาชิกในครัวเรือน	48.00	22.00	11.20	10.80	8.00
4. ข้อมูลสารสนเทศที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์	58.80	20.00	9.20	6.00	6.00
5. ความคุ้มค่าและผลตอบแทนที่ได้	78.80	10.00	4.00	3.20	4.00
6. การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ	56.00	18.80	12.80	6.40	6.00
7. การมีเครือข่ายหรือสถาบันที่สนับสนุนและส่งเสริม	66.00	18.00	4.00	8.00	4.00
8. ความยุ่งยากของกฎ ระเบียบ และกฎหมาย	70.80	14.80	4.00	5.20	5.20
9. สรุปความสนใจโดยรวม	64.00	16.80	6.40	8.00	4.80

ที่มา: แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ,2566

จากตารางที่ 4-8 จะพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าในแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี มีระดับความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจสรุปความสนใจโดยรวมระดับมากที่สุด (ร้อยละ 64.00) โดยระดับของความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจขึ้นกับปัจจัยสำคัญต่าง ๆ เรียงตามลำดับมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดดังนี้ คือ ความคุ้มค่าและผลตอบแทนที่ได้ (ร้อยละ 78.80) ความยุ่งยากของกฎ ระเบียบ และกฎหมาย (ร้อยละ 70.80) การประชาสัมพันธ์จากภาครัฐ (ร้อยละ 68.00) การมีเครือข่ายหรือสถาบันที่สนับสนุนและส่งเสริม (ร้อยละ 66.00) ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร (ร้อยละ 64.80) ข้อมูลสารสนเทศที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ (ร้อยละ 58.80) การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ (ร้อยละ 56.00) และการสนับสนุนจากสมาชิกในครัวเรือน (ร้อยละ 48.00)

การวิเคราะห์ปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จากผลการประมวลแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-end Questionnaire) และการสัมภาษณ์ข้าราชการและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ได้ให้ข้อเสนอแนะถึงแนวทางสำคัญ อันจะทำให้แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัดกาญจนบุรีประสบความสำเร็จได้ มีดังต่อไปนี้ คือ

1. นโยบายด้านการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจมีความต่อเนื่องทั้งด้านการปลูก การตัดไม้ การแปรรูปไม้ และการจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ การปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นการลงทุนระยะยาวใช้เวลาหลายปีกว่าผู้ปลูกจะได้รับผลผลิต หากขาดความต่อเนื่องอาจส่งผลกระทบต่อผู้ปลูกด้านความเสี่ยงและผู้ประกอบการที่ขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต

2. การปรับปรุงแก้ไขระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจและธุรกิจไม้ ปรับลดขั้นตอนในทางปฏิบัติเกิดความสะดวก ไม่ซ้ำซ้อน หรือใช้เวลานานจนเกิดความเสียหายทางธุรกิจ ได้แก่ การขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดิน การทำไม้ ตัดไม้ แปรรูปไม้ การนำเคลื่อนที่ไม้ การจำหน่ายไม้เพื่อการส่งออก

3. การนำเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการบริการแก่ประชาชน รวมถึงการบริการทางวิชาการ ลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างเท่าเทียม

4. การสร้างแรงจูงใจของภาครัฐ ด้านการตลาด แหล่งทุน การลดหย่อนภาษีผู้ปลูก การลดอัตราภาษีการส่งออกไม้

5. การส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน ร่วมกันดำเนินการแปรรูปไม้ จัดทำผลิตภัณฑ์ไม้ หรือผลิตภัณฑ์อื่นที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบในการผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าไม้ที่ปลูก

นอกจากนั้น ยังควรมีปัจจัยที่น่าจะทำให้เกิดความสำเร็จในการบริหารจัดการเพิ่มเติม คือ งบประมาณ และแรงจูงใจอื่น ๆ ในด้านการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น การสนับสนุนด้านการเงินจากภาครัฐ การให้สินเชื่อราคาถูกจากธนาคาร การสนับสนุนปัจจัยที่เป็นต้นทุนจากภาครัฐ (เช่น กล้าไม้ ปุ๋ย ฯลฯ) สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เอื้อต่อการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ การตรวจเยี่ยม และแนะนำจากผู้บริหาร (Onsite Visitation) ทักษะความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง และการสนับสนุนจากหน่วยปฏิบัติ

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

จากการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรม SPSS For WINDOWS เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis) สามารถอธิบายในแต่ละสมมติฐานได้ดังนี้

1. สมมติฐานที่ 1 เกษตรกรผู้ปลูกป่าที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล (ด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้) แตกต่างก็น่าจะมีความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน

จากการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ข้างต้น พบว่ามีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยแสดงได้ดังตารางที่ 4-9 และ 4-10

ตารางที่ 4-9 ร้อยละของความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจจำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	ร้อยละของความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ			รวมทั้งสิ้น
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. เกษตรกรรมและอื่น ๆ	6.99	23.25	11.45	8.76
2. ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ	5.07	11.05	20.61	7.33
3. ธุรกิจเอกชน	87.94	65.70	67.94	83.91
รวม	80.71	7.65	11.64	100.00

$$\chi^2 = 32.521 \quad d.f = 4 \quad \text{Sig} = 0.014$$

จากตารางที่ 4-9 จะพบว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกันจะให้ความสนใจในแนวทางการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากสูงถึงร้อยละ 87.94 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพธุรกิจเอกชนที่มีความสนใจในแนวทางการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีในระดับมาก แต่มีเพียงร้อยละ 5.07 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจเท่านั้นที่มีความสนใจในแนวทางการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีระดับเดียวกัน โดยมีความแตกต่างกันถึงร้อยละ 82.87

ซึ่งผลจากการทดสอบด้วย χ^2 -test พบว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถามมีความสัมพันธ์กับความสนใจในแนวทางการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่ประกอบอาชีพแตกต่างกัน จะให้ความสนใจในแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันตามไปด้วย

ตารางที่ 4-10 ร้อยละของความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจจำแนกตามระดับการศึกษา
สูงสุด

ระดับการศึกษาสูงสุด	ร้อยละของความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ			รวมทั้งสิ้น
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
ประถมศึกษา	18.45	6.40	4.20	15.87
มัธยมศึกษา	4.57	11.05	11.83	5.91
ปริญญาตรีขึ้นไป	76.98	82.55	83.97	78.22
รวม	80.71	7.65	11.64	100.00

$$\chi^2 = 27.30 \quad d.f = 4 \quad Sig = 0.023$$

จากตารางที่ 4-10 พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังจะเห็นได้จากสูงถึงร้อยละ 76.98 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสูงสุดตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป ที่ให้ความสนใจในแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีในระดับมาก แต่มีเพียงร้อยละ 4.57 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสูงสุดระดับมัธยมศึกษา ที่ให้ความสนใจในแนวทางการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีมากในระดับเดียวกัน โดยมีความแตกต่างกันถึงร้อยละ 72.41

ซึ่งผลจากการทดสอบด้วย χ^2 -test พบว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า ระดับการศึกษาสูงสุดของผู้ตอบแบบสอบถามมีความสัมพันธ์กับความสนใจในแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 หมายความว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาสูงสุดแตกต่างกัน จะให้ความสนใจในแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีแตกต่างกันตามไปด้วย

2. สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (การประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร การสนับสนุนของสมาชิกในครัวเรือน ข้อมูลสารสนเทศที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ ความคุ้มค่าและผลตอบแทนที่ได้รับ การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ การมีเครือข่ายหรือสถาบันที่สนับสนุนและส่งเสริม และความยุ่งยากของกฎ ระเบียบ และกฎหมาย) ที่แตกต่างกันน่าจะส่งผลต่อความสนใจการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจแตกต่างกัน

จากการศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ พบว่ามีตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4-11 ร้อยละของความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจจำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	ร้อยละของความสนใจ (ร้อยละ)			รวมทั้งสิ้น
	มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. การประชาสัมพันธ์จากภาครัฐ	82.80	9.20	8.00	100
2. ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร	80.80	8.00	11.20	100
3. การสนับสนุนจากสมาชิกในครัวเรือน	70.00	11.20	18.80	100
4. ข้อมูลสารสนเทศที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์	78.80	9.20	12.00	100
5. ความคุ้มค่าและผลตอบแทนที่ได้รับ	88.80	4.00	7.20	100
6. การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ	74.80	12.80	12.40	100
7. การมีเครือข่ายหรือสถาบันที่สนับสนุนและส่งเสริม	84.00	4.00	12.00	100
8. ความยุ่งยากของกฎ ระเบียบ และกฎหมาย	85.60	4.00	10.40	100
9. สรุปภาพรวมของความสนใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ	80.80	6.40	12.80	100
รวม	80.71	7.65	11.64	100.00

$$\chi^2 = 29.160 \quad d.f = 16 \quad Sig = 0.035$$

จากตารางที่ 4-11 พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ความเข้มข้นของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน จะส่งผลต่อความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ดังจะเห็นได้จากสูงถึงร้อยละ 88.80 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เห็นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้านความคุ้มค่าและผลตอบแทนที่ได้รับส่งผลต่อความสนใจในแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ แต่มีเพียงร้อยละ 70.00 ของผู้ตอบแบบสอบถามที่เห็นว่ากับปัจจัยเกี่ยวกับการสนับสนุนของสมาชิกในครัวเรือนส่งผลต่อความสนใจในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในระดับเดียวกัน โดยมีความแตกต่างกันถึงร้อยละ 18.80

ซึ่งผลจากการทดสอบด้วย χ^2 -test พบว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า ประชาชนมีความเห็นถึงความเข้มข้นของปัจจัยในการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.05 หมายความว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีมุมมองในมิติของปัจจัยในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจว่าความเข้มข้นในการกำหนดปัจจัยที่ใช้ในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน จะส่งผลให้มีความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันตามไปด้วย

สรุป

สถานการณ์การปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ประเทศไทยมีความต้องการใช้ไม้เศรษฐกิจสำหรับอุตสาหกรรมหลัก ประมาณ 41.40 ล้านตัน คิดเป็นพื้นที่ 35.11 ล้านไร่ ซึ่งชนิดและปริมาณไม้ดังกล่าวประกอบด้วย ไม้ยางพารา 9 ล้านตัน คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 18 ล้านไร่ และไม้เศรษฐกิจ

อื่น ๆ อีก 32.4 ล้านตัน คิดเป็นพื้นที่ 17.1 ล้านไร่ จากการสำรวจเบื้องต้นของสวนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้ (2557) พบว่าพื้นที่ที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจได้ 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นพื้นที่ของรัฐรวม 12.11 ล้านไร่ และส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ของ กำหนดเป้าประสงค์เพิ่มป่าเศรษฐกิจ จำนวน 8.68 ล้านไร่ พื้นที่เป้าหมายดังกล่าวเป็นพื้นที่ดินกรรมสิทธิ์ และพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตร

ซึ่งในการปลูกไม้เศรษฐกิจนอกจากจะเลือกปลูกพรรณไม้ที่เหมาะสมกับการใช้ประโยชน์แล้ว มีความจำเป็นต้องคัดเลือกชนิด สายพันธุ์ (family) สายต้น (clone) หรือลักษณะทางพันธุกรรม ให้เหมาะสมกับพื้นที่ปลูก (Site Matching) ด้วย จากการศึกษาข้างต้นยังพบว่าที่ดินจังหวัดกาญจนบุรี มีความเหมาะสมต่อการปลูกไม้โตเร็ว เช่น ยูคาลิปตัส กระถินเทพา กระถินณรงค์ กระถินยักษ์ และไม้รอบตัดฟันยาว เช่น ไม้สัก กลุ่มไม้พะยุง ประดู่ป่าและมะค่าโมงและกลุ่มไม้ยางนา และตะเคียนทอง ในระดับปานกลางถึงระดับมาก ควรกำหนดพื้นที่เป้าหมายการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ดังนี้

1. พื้นที่ตามโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.) โดยเฉพาะพื้นที่อยู่ในชั้นคุณภาพลุ่มน้ำที่ 3, 4 และ 5

2. ที่ดินของสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (สปก.) ซึ่งมีเงื่อนไขส่งเสริมให้ประชาชนผู้ได้รับสิทธิใช้ประโยชน์ที่ดินปลูกไม้เศรษฐกิจ 20 เปอร์เซ็นต์ของพื้นที่

3. พื้นที่เอกชนที่มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน สอดรับกับนโยบายของรัฐในการยกเลิกไม้หวงห้ามในพื้นที่ดังกล่าว

จากการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.20) มีอายุระหว่าง 36-44 ปี (ร้อยละ 41.60) มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 39.20) ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 25.60) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,001-20,000 บาท (ร้อยละ 38.80) ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าองค์ความรู้เกี่ยวกับการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีอยู่น้อยที่สุดเรียงตามลำดับดังนี้ คือ ความรู้เรื่องการตลาด (ร้อยละ 48.00) ความรู้เกี่ยวกับผลตอบแทนที่ได้รับ (ร้อยละ 46.00) ความรู้เกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสวนป่า (ร้อยละ 23.20) ความรู้เกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้ (21.60) ความรู้เกี่ยวกับการประกันความถูกต้องตามกฎหมายป่าไม้ (ร้อยละ 15.60) ความรู้เกี่ยวกับการพิจารณาเลือกพันธุ์ไม้ (ร้อยละ 13.20) ความรู้เกี่ยวกับการลงทะเบียนปลูก (ร้อยละ 11.60) ความรู้เกี่ยวกับการปลูกและจัดการ (ร้อยละ 8.80) ความรู้เกี่ยวกับการตัดไม้ในที่ดินกรรมสิทธิ์ (ร้อยละ 8.40) และความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการปลูก (ร้อยละ 7.20)

บทที่ 5

สรุปและเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาใน 3 ประการ คือ

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความต้องการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ความจำเป็นในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในอนาคต และแนวโน้มการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืนของไทยในอนาคต
3. เพื่อเสนอให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ในการกำหนดเป็นนโยบาย แผนงาน และโครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ให้ประเทศไทยเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ในอนาคต

ในการศึกษาครั้งนี้ จะรวบรวมข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิที่เป็นเอกสาร ตำรา ผลการวิจัย และข้อมูลทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิใน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรกเป็นข้าราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ประกอบการ จำนวน 50 คน และกลุ่มที่สองเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 250 คน รวมทั้งสิ้น 300 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างในกลุ่มแรก และใช้แบบสอบถามในกลุ่มที่สอง จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาดำเนินการวิเคราะห์และแปลผล เพื่อตอบประเด็นปัญหาการวิจัยอย่างเป็นระบบ

สรุป

อดีตที่ผ่านมาจังหวัดกาญจนบุรีมีทรัพยากรป่าไม้อยู่อย่างหนาแน่น การใช้ไม้ของประชาชนและธุรกิจเอกชนจึงไม่ได้เป็นปัญหาในระยะดังกล่าว ตลอดทั้งมีธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับไม้ และผลิตภัณฑ์จากไม้อยู่เป็นจำนวนมาก เช่น โรงเลื่อย โรงค้าไม้ โรงงานผลิตกระดาษจากไม้ ฯลฯ แต่ในระยะหลังจำนวนพื้นที่ป่าไม้และทรัพยากรป่าไม้ลดลงอย่างรวดเร็ว จนเกิดความขาดแคลนไม้ที่จะนำมาใช้ประโยชน์ กอปรทั้งรัฐบาลมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด ภาครัฐจึงหันมาส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจขึ้น ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญได้แก่ ความคุ้มค่าและผลตอบแทนที่ได้รับจากการปลูก การประชาสัมพันธ์จากภาครัฐ ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรเกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ข้อมูลสารสนเทศที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ความยุ่งยากของกฎ ระเบียบ และกฎหมาย การมีเครือข่ายหรือสถาบันที่สนับสนุนและส่งเสริม และการสนับสนุน

จากสมาชิกในครัวเรือน เป็นต้น ยิ่งเกษตรกรมีสารสนเทศในด้านนี้มากและเป็นระบบเท่าใด การตัดสินใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น โดยเฉพาะในปัจจุบันที่เกี่ยวกับความคุ้มค่าและผลตอบแทนที่ได้รับ หากรัฐชี้ให้เกษตรกรเห็นพ้องด้วยการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ จะนำไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ทั้งของตัวของเกษตรกร ครอบครัวของเกษตรกร และประเทศชาติด้วยแล้ว ก็จะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการจูงใจให้เกษตรกรตัดสินใจหันมาปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้นตามไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อมูลและการดำเนินงานในเชิงลึก ผู้ศึกษาขอเสนอแนะข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นในประเด็นหลัก ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ : การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในรูปแบบของกรณีศึกษา (Case Study) ซึ่งผลของการศึกษาสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้เฉพาะความแม่นยำภายใน (Internal Validity) กล่าวคือ อธิบายได้เฉพาะในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีและหรือพื้นที่จังหวัดที่มีลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ใกล้เคียงกันเท่านั้น ยากที่จะทำให้เกิดความแม่นยำภายนอก (External Validity) ที่จะนำไปใช้อธิบายถึงพื้นที่ของประเทศไทยทั้งหมดได้ ผลในการศึกษาในครั้งนี้จึงพึงระมัดระวังในการนำไปใช้ประโยชน์และการอ้างอิงด้วย

2. ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร : การวิจัยครั้งนี้พบว่า ในภาพรวมแล้วหากจะให้การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทยประสบความสำเร็จ ในลักษณะของ “เศรษฐกิจสีเขียว” (Green Economy) อันจะสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในอนาคต ควรที่จะกำหนดแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ตามแนวทางดังต่อไปนี้

2.1 การทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ : ที่ผ่านมามีการดำเนินการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) แล้วก็ตาม แต่ยังคงขาดการแปลงจากยุทธศาสตร์ไปเป็นแผนงาน โครงการ และผลักดันไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ จึงควรพิจารณาดำเนินการ ดังต่อไปนี้

2.1.1 การผลักดันไม้มีค่าทางเศรษฐกิจสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด : กระบวนการนำเข้าสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด เพื่อใช้เป็นกรอบการผลักดันการปลูกไม้เศรษฐกิจภายในจังหวัด เป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญเป็นลำดับแรก โดยเฉพาะการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับไม้เศรษฐกิจ ให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานของรัฐ เอกชนและประชาชน เกิดความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันที่จะทำให้เกิดการส่งเสริมประชาชนปลูกไม้เศรษฐกิจ การประกอบการธุรกิจไม้ต่าง ๆ และธุรกิจที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบในการผลิต เพื่อการอุปโภคภายในประเทศหรือการส่งออกจำหน่ายยังต่างประเทศ ส่งผลการเติบโตทางเศรษฐกิจตั้งแต่ระดับฐานรากจนถึงระดับประเทศ และกำหนดให้เป็นยุทธศาสตร์หลักการพัฒนาจังหวัด กิจกรรมหรือภารกิจใดที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น หน่วยงานพื้นที่สามารถนำไปจัดทำแผนงานสนับสนุนการปลูกไม้เศรษฐกิจเสนอต้นสังกัด เพื่อพิจารณาได้ง่ายขึ้นและทันต่อสถานการณ์ กระบวนการดังกล่าวอาจเป็นเวทีรับฟัง

ความคิดเห็น การประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึงมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งใช้ระยะเวลาดำเนินการพอสมควร และในการผลักดันไม้เศรษฐกิจสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อาจเกิดปัญหาบางประการ เช่น ช่องทางการเข้าถึงข้อมูลระหว่างหน่วยงานและภาคเอกชนการวางแผนการลงทุนประกอบธุรกิจไม้ การสื่อสารให้ประชาชนเตรียมความพร้อมในการพิจารณาปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นอาชีพ

2.1.2 กำหนดเขตปลูกไม้เศรษฐกิจ : น่าจะเป็นเป็นปัจจัยของความสำเร็จอีกประการหนึ่งที่จะสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนผู้สนใจปลูกไม้เศรษฐกิจ และผู้ประกอบการธุรกิจไม้ ตัดสินใจในการลงทุน ลดความเสี่ยงทั้งผู้ปลูก และผู้ซื้อ การพิจารณากำหนดพื้นที่หรือเขตปลูกไม้เศรษฐกิจจะสร้างความชัดเจนว่าพื้นที่หรือท้องที่ใด มีความเหมาะสมต่อการปลูกไม้เศรษฐกิจประเภทหรือชนิดใด จึงมีความจำเป็นต้องศึกษารายละเอียดสมรรถนะที่ดินที่เหมาะสมสำหรับปลูกพรรณไม้แต่ละชนิด โดยไม้ที่ปลูกจะสามารถเจริญเติบโตได้ดีให้ผลผลิตสูงและมีคุณภาพไม้ดี ในกรณีบางพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำมาก อาจพิจารณาการปลูกไม้พลังงานหรือไม้โตเร็วบางชนิด การกำหนดเขตปลูกไม้เศรษฐกิจแต่ละชนิด ต้องพิจารณาความต้องการของตลาดไม้รวมถึงแหล่งรับซื้อประกอบด้วย นอกจากนี้การกำหนดเขตปลูกไม้เศรษฐกิจ อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการรวมกลุ่มเกษตรกรและการสร้างนิคมอุตสาหกรรม การรวมกลุ่มเพื่อลดต้นทุนการขนส่ง ส่งเสริมการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมไม้ในระดับพื้นที่

2.1.3 พิจารณาการจัดทำโครงการสนับสนุนการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ : การจัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจที่ผ่านมานั้น นอกจากยึดถือกรอบแนวนโยบายของรัฐบาล และวัตถุประสงค์ของการปลูกแล้ว ยังต้องพิจารณารายละเอียดวิธีการขับเคลื่อนและรูปแบบการส่งเสริมให้สอดคล้องกับเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในบริบทที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

2.1.3.1 เงื่อนไขของพื้นที่เป้าหมาย : พื้นที่ตามโครงการจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล (คทช.) หากเป็นพื้นที่ส่งเสริมอยู่ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3, 4 และ 5 ก่อนมติคณะรัฐมนตรี 30 มิถุนายน 2541 ไม่มีเงื่อนไขการใช้ประโยชน์ที่ดิน สามารถดำเนินการส่งเสริมได้ทุกรูปแบบ แต่ถ้าหากพื้นที่นั้นอยู่หลังมติคณะรัฐมนตรี ดังกล่าว รัฐอนุญาตให้อยู่อาศัยและทำกินแบบแปลงรวม โดยออกแบบการใช้พื้นที่ร่วมกันระหว่างชุมชนและหน่วยงานของรัฐ ชุมชนต้องดูแลรักษาและใช้ประโยชน์พื้นที่ในลักษณะที่เกื้อกูลต่อการอนุรักษ์ และมีเงื่อนไขให้ปลูกป่าเพื่อเศรษฐกิจไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของพื้นที่

2.1.3.2 ที่ดินของเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็ประเภทที่ดินใดก็ตาม หากเป็นพื้นที่เกษตรกรรมหรือปลูกไม้ยางพารา การส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจอาจมีความจำเป็นต้องส่งเสริมการปลูกในลักษณะวนเกษตร โดยปลูกไม้เศรษฐกิจร่วมกับพืชเกษตร การปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่ปลูกไม้ยางพารา ต้องคำนึงถึงการเติบโตของไม้ที่ปลูกและผลผลิตจากไม้ยางพาราประกอบกัน

2.1.3.3 การออกแบบรูปแบบ/โครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจทั้งประเภทไม้โตช้าหรือไม้รอบตัดฟันยาว ควรคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างเต็มศักยภาพ โดยเฉพาะในช่วง 1-3 ปีแรก ต้นไม้ที่ปลูกยังมีขนาดเล็ก หากวางแผนการกำหนดระยะปลูกที่เหมาะสม จะสามารถปลูกพืชเกษตรอื่นควบคู่ได้ เป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรในระหว่างที่รอผลผลิตจากไม้ ดังนั้น จึงต้องพิจารณาปรับรูปแบบการส่งเสริมให้เหมาะสมกับพื้นที่และความต้องการของเกษตรกรในแต่ละราย

2.2 สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม : เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน เพื่อส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจให้เติบโตตามหลักธรรมาภิบาล โดยสาระสำคัญของข้อเสนอดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 สร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายไม้เศรษฐกิจ : การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจโดยหน่วยงานของรัฐที่ผ่านมา ขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ กลไกการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร จะไม่สามารถประสบผลสำเร็จได้เลยหากไม่ได้มีการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชน ภาคประชาสังคม รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการเงิน การคลัง หรือในบริบทอื่นที่เกี่ยวข้อง ในส่วนของภาคเอกชนจะมีบทบาทในการปลูกไม้เศรษฐกิจ โดยเฉพาะไม้โตเร็ว ที่ดำเนินการในลักษณะส่งเสริมการปลูกไม้แบบมีพันธะสัญญา (Contact Farming) หรือการดำเนินการปลูกในอุตสาหกรรมแบบครบวงจร

ดังนั้น จึงต้องมีการสนับสนุนการเสริมสร้างความร่วมมือและการรวมกลุ่มของผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ และองค์กรอื่น ๆ อาทิ สมาคม ชมรม เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สหกรณ์ ผู้ประกอบการ เกิดความเชื่อมโยงทางธุรกิจไม่อย่างแท้จริง สร้างเกษตรกรผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจต้นแบบพร้อมพัฒนาเป็น Smart Farmer ที่สามารถนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปปรับใช้ในการจัดการสวนไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร และผู้ประกอบการต้นแบบ ขยายความร่วมมือองค์กรภาคประชาสังคม และธุรกิจเป็นหุ้นส่วนการทำงาน เพื่อพัฒนาไม้เศรษฐกิจอย่างมีส่วนร่วม ตลอดจนผลักดันการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจสู่การพัฒนาอาชีพเกษตรกรและผู้ประกอบการรายสาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกษตรกรและผู้ประกอบการ มีศักยภาพและความพร้อมทั้งความรู้และทักษะในการวางแผนการปลูกและผลิตไม้เศรษฐกิจ ตลอดจนการพัฒนาการเข้าถึง การแบ่งปันความรู้ประสบการณ์ การเข้าถึงเทคโนโลยี และนวัตกรรม รวมถึงแหล่งเงินทุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำให้แก่เกษตรกรและผู้ประกอบการ

2.2.2 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ : เพื่อส่งเสริมไม้เศรษฐกิจตามหลักธรรมาภิบาล โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในการจัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลไม้เศรษฐกิจอย่างเป็นระบบให้ครบทุกมิติ ในลักษณะ Big Data ได้แก่ ผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ กำลังผลิตไม้ เครือข่ายผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ แหล่งรับซื้อไม้ อุตสาหกรรมไม้ เป็นต้น เป็นฐานข้อมูลทั้งระดับพื้นที่และระดับประเทศที่เป็นปัจจุบัน พร้อมจัดทำช่องทางการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เป็นระบบซับซ้อน ง่ายต่อการค้นหา มีการจัดรูปแบบองค์กรบริหารจัดการไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร พัฒนาขีดความสามารถเจ้าหน้าที่ส่งเสริมเพื่อรองรับภารกิจ อันจะทำให้มีระบบกลไกและเครื่องมือในการสนับสนุนการบริหารจัดการที่มีเอกภาพบนพื้นฐานนโยบายที่ชัดเจน และระบบบริหารจัดการที่มีธรรมาภิบาลเป็นที่ยอมรับทั้งในระดับชาติและระดับสากล

2.2.3 เสริมสร้างและพัฒนาการวิจัย : โดยเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมด้านไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ด้านการคัดเลือกพื้นที่ การคัดเลือกพันธุ์ไม้ ระบบการปลูก ระบบการจัดการและเก็บผลผลิต การพัฒนาและแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ การผลิตที่ไม่มีของเสียจากการผลิต (Zero-Waste) ระบบการขนส่งไม้ การเข้าถึงระบบตลาดและกลุ่มผู้บริโภค รวมถึงการเพิ่มผลิตภาพทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

2.3 กำหนดตัวชี้วัดในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจให้ชัดเจน :

การจะทำให้แนวทางส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้นั้น จำเป็นต้องกำหนดตัวชี้วัดที่ดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ตัวอย่างเช่น พื้นที่ป่าในเขตพื้นที่ส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในจังหวัดกาญจนบุรี เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมตามที่คาดหมายไว้ทั้งปริมาณ คุณภาพ และระยะเวลา (Duration) จึงควรกำหนดแผนการปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานไว้ 3 ระยะ ดังนี้

2.3.1 แผนระยะสั้น (Short Term Plan) : เป็นแผนปฏิบัติการเร่งรัดที่ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2566 ได้แก่การจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไม้เศรษฐกิจสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด กลไกความร่วมมือภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และการพัฒนาประสิทธิภาพระบบการบริหารงานส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ

2.3.2 แผนระยะกลาง (Intermediate Term Plan) ได้แก่การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมาย ร่วมกับหลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด การกำหนดเขตปลูกไม้เศรษฐกิจ การออกแบบและจัดทำโครงการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ รวมถึงการพัฒนามาตรการทางการตลาดและการเงิน ซึ่งควรดำเนินการให้แล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2566 เป็นการเตรียมความพร้อมในมิติต่าง ๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนและเอกชนที่สนใจ

2.3.3 แผนระยะยาว (Long Term Plan) เป็นการทำงานตามแผนงาน/โครงการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจที่กำหนดไว้ ควบคู่กับการจัดทำเครือข่ายผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ และติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยแล้วเสร็จภายในปี พ.ศ. 2570 โดยมีรายละเอียดการขับเคลื่อนการดำเนินงานดังตารางที่ 5-1

ตารางที่ 5-1 แนวทางการขับเคลื่อนการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2566 - 2570

ประเภท ของแผน	แผนปฏิบัติการ	ตัวชี้วัดผลผลิต	ปี พ.ศ.		
			66	66-67	68-70
SHORT TERM PLAN	1. จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไม้เศรษฐกิจสู่ยุทธศาสตร์ การพัฒนาจังหวัดและกลไกความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง	1. มีการจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนไม้เศรษฐกิจสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ไม่น้อยกว่า 3 คณะ	✓		
	2. พัฒนาประสิทธิภาพระบบการบริหารงานส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ	2. จำนวนนักส่งเสริมไม้เศรษฐกิจไม่น้อยกว่า 50 คน	✓		
INTERMEDIATE TERM PLAN	3. การพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร	3. -การเสนอกฎหมายใหม่ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจไม่น้อย กว่า 2 ฉบับ -หลักเกณฑ์และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับไม้เศรษฐกิจสำหรับเกษตรกรและผู้ประกอบการ ได้รับการพัฒนา/ปรับปรุงภายใต้กรอบการดำเนินงานที่กำหนดร่วมกันจากทุกภาคส่วนที่ เกี่ยวข้อง		✓	
	4. จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดด้านการส่งเสริม ไม้เศรษฐกิจ	4. ร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดด้านการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ		✓	
	5. กำหนดเขตปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีและ จัดเตรียมพื้นที่รองรับการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ	5. - แผนที่เขตพื้นที่ส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจของจังหวัดกาญจนบุรี - พื้นที่ป่าในเขตพื้นที่ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจจังหวัดกาญจนบุรีเพิ่มขึ้น ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80		✓	
	6. ออกแบบและจัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจ	6. มีรูปแบบ/โครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจแต่ละพื้นที่		✓	
	7. พัฒนามาตรการทางการตลาดและการเงิน	7. มีตลาดรับซื้อไม้ในจังหวัดกาญจนบุรีไม่น้อยกว่า 50 แห่ง		✓	
8. จัดตั้งกลไกสร้างความรู้ความเข้าใจในการดำเนินการส่งเสริมไม้ เศรษฐกิจแก่ประชาชน ภาคเอกชน	8. - มีระบบออนไลน์การให้บริการข้อมูลไม้เศรษฐกิจแบบ One stop service - มีแผนการประชาสัมพันธ์เชิงรุกเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการ ดำเนินการ ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ		✓		
LONG TERM PLAN	9. ดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจ	9. พื้นที่ของเกษตรกรรายย่อยที่อยู่ในเขตพื้นที่ได้รับการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80			✓
	10. จัดทำเครือข่ายและเสริมสร้างความเข้มแข็งเครือข่ายผู้ปลูก ไม้เศรษฐกิจ	10. มีเครือข่ายผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจ ที่มีเกษตรกรรายย่อยและผู้ประกอบการ ที่เกี่ยวข้องกับไม้เศรษฐกิจ ไม่น้อยกว่า 500 คน			✓
	11. ติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบโดยการมี ส่วนร่วมกับภาคส่วนอื่น	11. มีระบบติดตามประเมินผลการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนอื่น			✓

2.4 สร้างภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ : ลักษณะของผู้นำที่สำคัญที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ควรมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

2.4.1 สามารถคิดวิเคราะห์และคาดการณ์อย่างเป็นระบบ การเกาะติดสถานการณ์ไม้เศรษฐกิจ ทั้งในระดับพื้นที่ ระดับประเทศ รวมถึงต่างประเทศ เล็งเห็นการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตั้งแต่การปลูก การประกอบกรอุตสาหกรรมไม้ และการส่งออก พร้อมกำหนดแนวทางตอบสนอง

2.4.2 มีคุณลักษณะในการสร้างความสัมพันธ์กับภาคส่วนต่าง ๆ ด้านความร่วมมือ สื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่รับผิดชอบ ประชาชน เอกชน สร้างความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญ รวมถึงรายละเอียดเกี่ยวกับไม้เศรษฐกิจ ในการปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อเป็นฐานทรัพยากรธรรมชาติและได้รับประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจที่คุ้มค่า

2.4.3 มีความรอบรู้ ความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ ของไม้เศรษฐกิจอย่างครบวงจรในการดำเนินงานปลูกไม้เศรษฐกิจ รวมถึงการแก้ไขปัญหาอุปสรรค และการถ่ายทอดงานแก่ผู้ร่วมงานหรือทีมงาน

โดยสรุปภาวะผู้นำที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจนั้น ต้องมุ่งเน้นผลของการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ สื่อสารสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างทีมงาน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการร่วมมือกันดำเนินการส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจหรือแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น มีภาวะผู้นำแบบนักบริหาร (Exclutiver)

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป : ควรพิจารณานำผลการศึกษาข้างต้นไปขยายผลในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในทุกภูมิภาคของประเทศ แล้วดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลมาเปรียบเทียบแล้วทำวิจัยประเมินผลโครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในภาพรวม เพื่อประเมินกระบวนการวางแผนโครงการ การบริหารโครงการ และการจัดการบริบทของโครงการ ว่าเมื่อโครงการสำเร็จลงตามกำหนดเวลาแล้ว เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้หรือไม่ ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งใดบ้าง เพื่อให้การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ตลอดไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัดกาญจนบุรี ผู้ศึกษาคาดว่าจะเกิดประโยชน์อีกแนวทางหนึ่ง เมื่อนำเอาแนวทางจากการศึกษาดังกล่าวไปขยายผลในภูมิภาคอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และขยายผลไปทั่วประเทศ ในที่สุด ซึ่งจะสามารถใช้เป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจของประเทศ ประชาชนมีรายได้จากไม้ที่ปลูก จะเกิดการต่อยอดทางธุรกิจไม่อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะช่วยยกระดับเศรษฐกิจของจังหวัดและประเทศ หากกรมป่าไม้สามารถพิจารณานำไปปรับใช้กับจังหวัดอื่นในลักษณะเดียวกัน หากมีปัญหาอุปสรรคหรือข้อจำกัดบางประการ ก็สามารถแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาในรายละเอียดให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งจะทำให้การเพิ่มป่าเศรษฐกิจบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทำให้ประเทศบรรลุสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืนตามที่กำหนดไว้ได้ในที่สุด

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

อำนาจ ชีระวนิช. การจัดการยุคใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มาเธอร์ บอส แพคเกจจิ้ง, 2553.

วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัย เอกสารวิจัย

คณะวนศาสตร์. “โครงการการศึกษาลักษณะของพรรณไม้ ปริมาณการดูดซึบก๊าซเรือนกระจก และขนาดพื้นที่ที่เหมาะสม สำหรับโครงการกลไกการพัฒนาที่สะอาดภาคป่าไม้”. รายงานฉบับสมบูรณ์, ศูนย์วิจัยการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2554.

คณะวนศาสตร์. “ยุทธศาสตร์และแผนงานการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561 - 2579)”. รายงานฉบับสมบูรณ์, คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2560.

ชัยยงค์ บัวบาน. “ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการดำเนินงานโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ จังหวัดนครราชสีมา”. โครงการศึกษาพิเศษ, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2542.

ณัฐฐินิชา มีสูงเนิน และไกรเลิศ ทวีกุล. “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกอ้อยของเกษตรกรอำเภอเขาสนนกวาง จังหวัดขอนแก่น”. ผลงานวิจัย, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและเกษตรเชิงระบบ, คณะเกษตรศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2562.

เทเวศร์ บรรณพงศ์กร. “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับโครงการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในจังหวัดลพบุรี”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.

เบญจพร วิบูลย์พันธุ์. “สิ่งจูงใจทางเศรษฐกิจของเกษตรกรจากโครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกสร้างสวนป่าไม้สัก: กรณีศึกษาอำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.

ยงยุทธ แฉล้มวงษ์. “ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีผลต่อการปลูกและการใช้ไม้ของเกษตรกร”. รายงานผลการวิจัยสาขาสิ่งแวดล้อม เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ และมนุษยศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532.

สมชาติ ด้วงประเสริฐ สมเกียรติ จันทร์ไพแสง และดุสิต เวชกิจ. “กรณีศึกษาปัจจัยความสำเร็จของโครงการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจในจังหวัดลพบุรี”. ผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2555.

สมศรี ชาญชฎานนท์. “ความคิดเห็นของผู้บริหารกรมป่าไม้ที่มีต่อนโยบายป่าไม้แห่งชาติ”.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2544.

อภิชัย จันทศรี. “การตัดสินใจปลูกนุ่นของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.

อภิเดช เรืองชัย. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ของเกษตรกรในอำเภอ
มัญจาคีรี จังหวัดขอนแก่น”. โครงการทวิปริญญาทางรัฐประศาสนศาสตร์และ
บริหารธุรกิจ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2563.

อภิรักษ์ ทหรานนท์. “การตลาดและการวิเคราะห์ทางการเงินของเกษตรกรผู้ร่วมโครงการส่งเสริมปลูกไม้
เศรษฐกิจในจังหวัดระยอง”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.

บรรยาย

เกษม วัฒนชัย, บรรยายเรื่อง “การขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในเครือข่ายการศึกษา”.
ณ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 17 มิถุนายน 2548.
เดชรัตน์ สุขกำเนิด, บรรยายเรื่อง “พัฒนาคนด้วยกลเกม”. ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 18 กรกฎาคม 2561.

กฎหมาย

“กฎกระทรวงการขออนุญาตและการอนุญาตทำไม้หวงห้าม พ.ศ. 2560”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม
134 ตอนที่ 97 ก, 20 กันยายน 2560, หน้า 4 – 5.

“ประกาศกระทรวงพาณิชย์เรื่องกำหนดให้ไม้เป็นสินค้าที่ต้องขออนุญาตในการส่งออกไปนอก
ราชอาณาจักร พ.ศ. 2555”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 129 ตอนพิเศษ 73 ง, 30
เมษายน 2555, หน้า 30.

“พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 92 ตอนที่
54, 5 มีนาคม 2518 ฉบับพิเศษ, หน้า 11 – 12, 14 – 15, 29.

“พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม
106 ตอนที่ 149, 8 กันยายน 2532 ฉบับพิเศษ, หน้า 18.

“พระราชบัญญัติการยางแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 132 ตอนที่ 63 ก,
14 กรกฎาคม 2558, หน้า 2 – 3, 9 – 10.

“พระราชบัญญัติกิจการให้เอกชนร่วมลงทุนในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2556”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม
130 ตอนที่ 31 ก, 1 เมษายน 2556, หน้า 13 – 15, 21.

“พระราชบัญญัติกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร พ.ศ. 2542”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่
39 ก, 18 พฤษภาคม 2542, หน้า 1 - 2.

“พระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 58 ตอนที่ 1417, 15 ตุลาคม 2584,
หน้า 1424.

- “พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2494”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 68 ตอนที่ 46, 17 กรกฎาคม 2594, หน้า 1030.
- “พระราชบัญญัติป่าไม้ (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2518”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 92 ตอนที่ 5, 9 มกราคม 2518 ฉบับพิเศษ, หน้า 12 - 14.
- “พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 81 ตอนที่ 38, 28 เมษายน 2507, หน้า 270 - 271.
- “พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2528”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 102 ตอนที่ 124, 11 กันยายน 2528 ฉบับพิเศษ, หน้า 4.
- “พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2559”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 133 ตอนที่ 46 ก, 24 พฤษภาคม 2559, หน้า 17.
- “พระราชบัญญัติเลื่อยโซ่ยนต์ พ.ศ. 2545”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 119 ตอนที่ 95 ก, 27 กันยายน 2545, หน้า 5 - 6.
- “พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 109 ตอนที่ 20, 13 มีนาคม 2535, หน้า 1 - 6.
- “พระราชบัญญัติสวนป่า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558”, ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 132 ตอนที่ 44 ก, 26 พฤษภาคม 2558, หน้า 4.
- “มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 8 กันยายน 2535”, เรื่อง การอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในพื้นที่ป่าไม้ , 8 กันยายน 2535.
- “มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2537”, เรื่อง การตั้งโรงงานแปรรูปไม้ (โรงเลื่อย) เพื่อผลิตไม้แปรรูป หรือชิ้นไม้สับจากไม้ที่ปลูกขึ้นโดยเฉพาะ , 25 มกราคม 2537.
- “มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2543”, เรื่อง การขออนุญาตส่งไม้สักสวนป่าออกจำหน่ายต่างประเทศ และการขอยกเว้นพิกัดอัตราอากรขาออก. , 11 มกราคม 2543.

เอกสารไม่ตีพิมพ์

- กิตติพล เพิ่มพูล, สุรินทร์ อ้นพรม และวิพัทธ์ จินตนา. “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจปลูกพืชอายุยาวร่วมกับข้าวโพดเลี้ยงสัตว์บนพื้นที่ลาดชัน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านทุ่งชัน ตำบลอวน อำเภอป่า จังหัดน่าน”. ในเรื่องเต็มการประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 53 : สาขาวิทยาศาสตร์, สาขาพันธุวิศวกรรม, สาขาสถาปัตยกรรมศาสตร์และวิศวกรรมศาสตร์, สาขาอุตสาหกรรมเกษตร, สาขาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2558. หน้า 1217-1224
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,สำนักงานกฤษฎีกา. “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)”. เอกสารประกอบการประชุม 2566.

- คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. “แผนแม่บทการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจระดับประเทศ”. เอกสารเผยแพร่ 2548.
- ธุรกิจไม้โตเร็ว, สมาคม, เครือข่ายการรับรองไม้เศรษฐกิจไทยคณะวนศาสตร์. “ความต้องการไม้ในอุตสาหกรรม ปี พ.ศ. 2548 – 2579” เอกสารเผยแพร่ 2559.
- นโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, สำนักงาน, กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. “รายงานผลการดำเนินงานประจำปี พ.ศ. 2555”. เอกสารเผยแพร่ 2555.
- ป่าไม้, กรม. “พื้นที่เป้าหมายการเพิ่มป่าเศรษฐกิจ พ.ศ. 2560 – 2579”. เอกสารประกอบการประชุม 2560.
- พัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ (องค์การมหาชน), สำนักงาน, “เศรษฐกิจชีวภาพเพื่ออนาคตที่ยั่งยืน (Biodiversity based economy for future)”. เอกสารเผยแพร่ 2561.
- รับรองป่าไม้, สำนัก, กรมป่าไม้. “คู่มือการจัดการสวนป่าไม้เศรษฐกิจอย่างยั่งยืน”. เอกสารเผยแพร่ 2561.
- เศรษฐกิจการป่าไม้, สำนัก, กรมป่าไม้. “จำนวนผู้ปลูกไม้เศรษฐกิจที่ขึ้นทะเบียนที่ดินเป็นสวนป่าในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี”. เอกสารประกอบการประชุม 2565.
- ส่งเสริมการปลูกป่า, สำนัก, กรมป่าไม้. “ไม่มีค่าทางเศรษฐกิจ”, เอกสารเผยแพร่องค์ความรู้ในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ 2559.
- ส่งเสริมการปลูกป่า, สำนัก, กรมป่าไม้. “แผนปฏิรูปทรัพยากรป่าไม้ พ.ศ. 2560 – 2579”. เอกสารประกอบการประชุม 2560.
- ส่งเสริมการปลูกป่า, สำนัก, กรมป่าไม้. “องค์ความรู้ในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ” เอกสารเผยแพร่ 2562.
- ส่วนจัดการที่ดินป่าไม้ สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) กรมป่าไม้. “พื้นที่เป้าหมายการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจ”. เอกสารประกอบการประชุม 2563.
- ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้. “การสำรวจพื้นที่ที่สามารถส่งเสริมให้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ”. เอกสารเผยแพร่ 2557.
- ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้. “การส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจในพื้นที่เอกชน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 – 2563”. เอกสารเผยแพร่ 2563.
- ส่วนส่งเสริมการปลูกป่า สำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) กรมป่าไม้. “การส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจระหว่างปี พ.ศ. 2559 – 2563 ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี”. เอกสารเผยแพร่ 2564.
- องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้. “การส่งเสริมเกษตรกรปลูกไม้เศรษฐกิจระหว่างปี พ.ศ. 2561 – 2564 ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี”. เอกสารเผยแพร่ 2564.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- พัฒนาที่ดิน,กรม. “สรุปประเภทการใช้ที่ดินประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558/2559”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.ddd.go.th/web_OLP/result/luse_result58-59.htm, 2564.
- พัฒนาที่ดิน,กรม. “ประเทศไทยและอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการแปรสภาพเป็นทะเลทราย”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.ddd.go.th/web_UNCCD/Thai/index.htm, 2566.
- พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.),สำนักงาน. “BCG เป็นมาอย่างไร” . (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.bcg.in.th/, 2566.
- ป่าไม้,กรม. “โครงสร้างหน่วยงาน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : ww.forest.go.th/about/structure/, 2564.
- ป่าไม้,กรม. “พื้นที่ป่าไม้ ปี พ.ศ. 2563”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.facebook.com/FSA.RFD/, 2566.
- อิศรพงษ์ แสงตะวัน. “ผู้นำทางการศึกษา : องค์การเสมือนจริง”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.bcg.in.th/, 2566. (Virtual Organization) (eduleadership2009.blogspot.com), 2566.
- ไอที 24 ชั่วโมง By ปานระพี. “SDGn 17 เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดย UN เพื่อให้โลกดีขึ้น”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : www.it24hrs.com/2018/sdgs-sustainable-development-goals-un/, 2018.

ภาษาอังกฤษ

- Drucker, Peter F. The Practice of Management. New York : Harper& Row, Publishers, 1954.
- Glover E.K., H.B. Ahmed and M.K. Glover. Analysis of Socio-Economic Conditions Influencing Adoption of Agroforestry Practices. International Journal of Agriculture and Forestry 3(4) 2013. p 178- 184.
- Ouchi, William G. Theory Z : How American Business Can Meet the Japanese Challenge. Mass : Addison-Wesley, 1981.
- Secretariat of Convention on Biological Diversity. Convention on Biological Diversity : Text and Annexes. UNEP, Switzerland, 1994.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.
ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจ

ที่	ชนิดไม้ที่ปลูก	ระยะเวลา (ปี)	ระยะปลูก (เมตร)	ผลผลิต (ต่อไร่)	ต้นทุน (บาท/ไร่)	รายได้ (บาท/ไร่)	กำไรสุทธิ (บาท/ไร่)	กำไรเฉลี่ยต่อปี (บาท/ไร่)	หมายเหตุ
1	ไม้สัก	8	2x4	11.00 ลบ.ม.	13,300.00	37,510.00	24,210.00		
		15	2x4	15.50 ลบ.ม.	5,800.00	189,426.00	183,626.00		
		22	2x4	16.00 ลบ.ม.	5,000.00	317,312.00	312,312.00		
		30	2x4	28.75 ลบ.ม.	5,000.00	749,254.00	744,254.00		
รวม				71.25 ลบ.ม.	29,100.00	1,293,502.00	1,264,402.00	4,214,673.00	
2	ยูคาลิปตัส	4	1x1.5x6/2x4 (แถวคู่)	10.00 ต้น	4,280.00	12,000.00	7,720.00	2,573.00	รอบตัดฟัน 3 ปี
	แตกหน่อครั้งที่ 1	7		8.00 ต้น	2,432.00	9,600.00	7,168.00	2,389.00	
	แตกหน่อครั้งที่ 2	10		8.00 ต้น	1,832.00	9,600.00	7,768.00	2,589.00	
รวม				26.00 ต้น	8,544.00	20,400.00	11,856.00	2,517.00	
3	กระถินเทพา	5	2x3	13.40 ต้น	9,871.53	16,080.00	6,208.47	1,241.69	
4	กระถินยักษ์	5	1x3	39.00 ต้น	19,848.80	36,400.00	16,551.50	3,310.30	ไม้เพื่อพลังงาน
5	ยูคาลิปตัส ยูไฟติลลา	2.5	0.5x3	29.00 ต้น	7,710.00	14,822.74	7,112.74	2,845.10	ไม้เพื่อพลังงาน
6	กระถินณรงค์ ลูกผสม	4	0.5x3	25.55 ต้น	8,670.00	12,755.00	4,105.00	1,026.25	ไม้เพื่อพลังงาน
พืชเกษตรเชิงเดี่ยว									
1	มันสำปะหลัง	1	-	3,520.66 กก.	6,527.62	7,927.72	1,400.00	1,400.00	ข้อมูลปี 2543-2558
2	ข้าวนาปี	1	-	335.66 กก.	4,276.95	4,088.77	-564.52	-564.52	ข้อมูลปี 2543-2558
3	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	1	-	652.00 กก.	4,389.63	4,820.31	430.68	430.68	ข้อมูลปี 2543-2558
ปลูกแบบวนเกษตร									
	ยูคาลิปตัส+ พืชเกษตร								
	ยูคาลิปตัส	4	1x1.5x6 (แถวคู่)	10.00 ต้น	4,280.00	12,000.00	+7,720.00	2,573.00	
	มันสำปะหลัง	ปีที่ 1		2,202.00 กก.	+3,576.20	+4,954.00	+1,378.00	1,378.00	
		ปีที่ 2		2,202.00 กก.	+4,080.00	+4,954.00	+874.00	874.00	
		ปีที่ 3		2,202.00 กก.	+4,080.00	+4,954.00	+874.00	874.00	
รวม				-	16,016.00	26,862.00	10,846.00	3,615.00	
	หรือข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ปีที่ 1		407.00 กก.	+2,368.00	+3,012.00	+644.00	644.00	

ที่มา: ส่วนปลูกป่าภาคเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรมป่าไม้, 2560

ภาคผนวก ข.
แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน
: กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้ใช้สัมภาษณ์กับบุคลากร 2 กลุ่ม รวม 50 คน คือ

1. เจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ของสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (บ้านโป่ง) จำนวน 25 คน
 2. ผู้ประกอบการที่เข้ามามีส่วนในการจัดซื้อจัดจ้างและแปรรูปไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มในเขตท้องที่จังหวัดกาญจนบุรีและจังหวัดใกล้เคียง จำนวน 25 คน
- โดยผู้ศึกษาวิจัยจะรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง แล้วใช้การสุ่มตัวอย่างแบบจำเพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อสอบถามตามแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended) และเก็บรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการวิจัยต่อไป

ข้อคำถาม ให้ผู้สอบถามประสานไปยังกลุ่มตัวอย่าง และแบ่งกลุ่มตัวอย่างให้ชัดเจน แล้วสอบถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้

1. ท่านมีความเกี่ยวข้องในฐานะใดกับการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ?
 - 1.1 เจ้าหน้าที่
 - 1.2 ผู้ประกอบการ
2. ในฐานะที่ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ท่านมีความเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจที่มีต่อระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ
 - 2.1 พันธุ์ไม้ที่ปลูก รูปแบบการปลูก และการจัดการ
 - 2.2 การขึ้นทะเบียนสวนป่า การลงทะเบียนปลูก และการตัดไม้
 - 2.3 การรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้ และการประกันความถูกต้องตามกฎหมายป่าไม้
3. มีปัจจัยสำคัญใดบ้างที่ทำให้ประชาชนหันมาสนใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นรายได้ของครอบครัว เช่น การประชาสัมพันธ์ของภาครัฐ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูก สารสนเทศที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ ค่าตอบแทนที่ได้จากการปลูก เครือข่ายหรือสถาบันที่เข้มแข็ง กฎระเบียบที่เอื้อต่อการปลูก ฯลฯ
4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ (ถ้ามี)

ภาคผนวก ค.
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน
: กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

คำชี้แจง : แบบสอบถามเพื่อการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาโทของบัณฑิตวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ของบัณฑิตวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65 ซึ่งกำหนดให้นักศึกษาทุกคนต้องจัดทำงานวิจัยส่วนบุคคลในประเด็นที่กำหนดไว้ โดยผลของการศึกษาวิจัยเกิดประโยชน์ เป็นที่น่าเชื่อถือ และนำไปใช้ประโยชน์ในระดับนโยบายได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเป็นแนวทางการพัฒนาในอนาคตได้

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากทุกท่านที่เป็นประชากรตัวอย่าง ได้โปรดกรอกแบบสอบถามให้ตรงกับประเด็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง เพื่อความถูกต้องแม่นยำของผลการวิจัย อันจะนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ โดยแบบสอบถามเพื่อการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความผลต่อความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของภาครัฐ

ขอให้ท่านโปรดอ่านคำชี้แจงก่อนการตอบแบบสอบถามอย่างละเอียด และตอบแบบสอบถามทุกข้อตามข้อเท็จจริง ผู้วิจัยขอรับรองว่าคำตอบของท่านจะเป็นความลับ ไม่มีผลกระทบต่ตัวท่านแต่อย่างใด แต่จะนำไปนำเสนอเพื่อประยุกต์ใช้ในระดับนโยบายต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายณรินทร์ ประทวนชัย)

ผู้วิจัย

นักศึกษา วปอ. รุ่นที่ 65

ขอขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้
 เพื่อผู้วิจัยจะได้นำเสนอแนวทางในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของไทยต่อไป

เลขที่แบบสอบถาม

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน
: กรณีศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาเลือกทำเครื่องหมาย ลงใน หรือเติมคำให้ตรงตามความเป็นจริง

ข้อความ	สำหรับนักวิจัย
1. เพศ ☐ 1. ชาย ☐ 2. หญิง	V1 ☐
2. อายุ.....ปี	V2 ☐ ☐
3. ระดับการศึกษาของท่าน ☐ 1. ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ 2. ปริญญาตรี ☐ 3. ปริญญาโท ☐ 4. ปริญญาเอก ☐ 5. อื่นๆ (ระบุ).....	V3 ☐
4. อาชีพปัจจุบันของท่าน ☐ 1. เกษตรกร ☐ 2. รับจ้าง ☐ 3. ค้าขาย/นักธุรกิจ ☐ 4. ข้าราชการ ☐ 5. พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ 6. อื่น ๆ (ระบุ).....	V4 ☐
5. รายได้ของท่านเฉลี่ยต่อเดือน ☐ 1.ต่ำกว่า 10,000 บาท ☐ 2. 10,000-20,000 บาท ☐ 3. 20,001-20,000 บาท ☐ 4. 20,001-30,000 บาท ☐ 5. สูงกว่า 40,000 บาท	V5 ☐

ตอนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่างให้ตรงกับความเป็นจริง

ข้อคำถาม						สำหรับนักวิจัย
คำถาม	คำตอบ					
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
6. ความรู้เรื่องการตลาดเกี่ยวกับไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของท่านในปัจจุบัน						V6 ☐
7. ความรู้เกี่ยวกับผลตอบแทนจากการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของท่านในปัจจุบัน						V7 ☐
8. ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของท่านในปัจจุบัน						V8 ☐
9. ความรู้เกี่ยวกับการปลูกและจัดการไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของท่านในปัจจุบัน						V9 ☐
10. ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยในการพิจารณาเลือกปลูกพันธุ์ไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของท่านในปัจจุบัน						V10 ☐
11. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนสวนป่าไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของท่านในปัจจุบัน						V11 ☐
12. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในที่ดินกรรมสิทธิ์ของท่านในปัจจุบัน						V12 ☐
13. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตในการลงทะเบียนปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของท่าน						V14 ☐
14. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานด้านป่าไม้ที่จะนำมาใช้ในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ						V15 ☐
15. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการประกันความถูกต้องตามกฎหมายป่าไม้						V16 ☐
16. โดยสรุปแล้วท่านคิดว่าท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในระดับใด						

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีความผลต่อความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่เกี่ยวกับระดับของความสำคัญต่อความสนใจปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ

ข้อคำถาม					สำหรับนักวิจัย	
คำถาม	คำตอบ					
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
17. การประชาสัมพันธ์จากภาครัฐเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ						☐ V17
18. ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปลูกและจัดการไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ						☐ V18
19. การสนับสนุนของสมาชิกในครัวเรือนของท่านในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ						☐ V19
20. ข้อมูลและสารสนเทศที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ						☐ V20
21. ความคุ้มค่าจากผลตอบแทนที่ได้จากการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ						☐ V21
22. การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ						☐ V22
23. มีเครือข่ายหรือสถาบันที่สนับสนุนและส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ						☐ V23
24. มีกระบวนการฝึกอบรมและพัฒนาให้ความรู้ความเข้าใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ						☐ V24 ☐ V25
25. ความยุ่งยากเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และกฎหมาย ในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ						

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของภาครัฐ

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	นายนรินทร์ ประทวนชัย
วัน เดือน ปี เกิด	3 มกราคม พ.ศ. 2510
การศึกษา	ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วนศาสตร์) สาขาการจัดการลุ่มน้ำ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปริญญาโท ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ประวัติการทำงาน	13 กย. 33 เจ้าพนักงานป่าไม้ 3 สำนักงานป่าไม้เขตอุบลราชธานี กรมป่าไม้ 2 มิย. 36 นักวิชาการป่าไม้ 4 สำนักงานป่าไม้จังหวัดระยอง กรมป่าไม้ 18 มีค. 40 นักวิชาการป่าไม้ 5 สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ 7 เมย. 43 นักวิชาการป่าไม้ 6ว สำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ กรมป่าไม้ 1 ตค. 48 นักวิชาการป่าไม้ 7ว สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 15 (เชียงใหม่) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 1 สค. 55 นักวิชาการป่าไม้ชำนาญการพิเศษ สำนักบริหารพื้นที่อนุรักษ์ที่ 14 (ตาก) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช 5 กพ. 62 ผู้อำนวยการสำนักทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครราชสีมา สำนักปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 15 พย. 63 ผู้อำนวยการสำนักจัดการที่ดินป่าไม้ กรมป่าไม้ 23 กพ. 65 รองอธิบดี กรมป่าไม้ 20 พค. 65 รองอธิบดี กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช
ตำแหน่งปัจจุบัน	รองอธิบดี กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา การเศรษฐกิจ

เรื่อง แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน
ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

ผู้วิจัย นายนรินทร์ ประทวนชัย หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ตำแหน่ง รองอธิบดี กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มุ่งมั่นให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ตามเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติ โดยผ่านหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างความสามารถในการล้มแล้วลุกไว เป้าหมายในการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) และพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจ สีเขียว (Green Economy) ตามตัวแบบ BCG (BCG Model) โดยมีเป้าหมายหลักของการพัฒนา 5 ประการ คือ การปรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ การมุ่งสู่สังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม การเปลี่ยนแปลงผ่านการผลิตและบริโภคไปสู่ความยั่งยืน และการเสริมสร้างความสามารถของประเทศในการรับมือกับความเสี่ยงและการเปลี่ยนแปลงภายใต้บริบทโลกใหม่

สำหรับแนวทางในการผลักดันให้การขับเคลื่อนแผนเป็นไปตามเป้าหมายนั้น คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) กำหนดหมุดแนวทางการพัฒนาไว้ทั้งหมด 13 หมุดหมาย ซึ่งในมิติด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 2 หมุดหมาย คือ หมุดหมายแรก ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ สามารถลดความเสี่ยงจากภัยธรรมชาติและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และหมุดหมายที่สอง ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต และไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน

การส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ (Economic Tree Species) นับได้ว่าเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ที่มุ่งเน้นในการส่งเสริม ผลักดัน สนับสนุน และเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้นำไม้เศรษฐกิจมาใช้เป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานชีวภาพที่เรียกว่า “เศรษฐกิจสีเขียว” (Green Economy) เพื่อสร้างโอกาสให้เกษตรกร ผู้ประกอบการ ภาคธุรกิจ และเอกชน หันมาให้ความสนใจปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อสร้างรายได้ ขจัดปัญหาความยากไร้ของเกษตรกรผู้ยากจน อีกทั้งยังช่วยสร้างความมั่นคงในอาชีพให้กับเกษตรกรผู้ยากจน เพิ่มทางเลือก

ในการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ผลผลิตที่ได้มีคุณภาพดีเป็นที่ยอมรับของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกฐานะรายได้ของประชากรของประเทศไทยให้หลุดพ้นจากระดับรายได้ปานกลางสู่รายได้สูง นอกจากนี้ ยังช่วยเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจของประเทศให้ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งยังเชื่อมโยงกับมิติด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม การลดภาวะโลกร้อน (Global Warming) และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของโลก โดยใช้บทบาทของภาคป่าไม้ในการดูดซับก๊าซเรือนกระจก รวมทั้งการอนุรักษ์ดินและน้ำ (Soil and Water Conservation) ภายใต้การบริหารจัดการสวนป่าเศรษฐกิจอย่างมีมาตรฐานและได้รับการยอมรับในระดับชาติและระดับสากล

เพื่อให้บรรลุซึ่งเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561 – พ.ศ.2580) ในอันที่จะก้าวข้ามจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูงในปี พ.ศ.2580 กอปรกับการบรรลุมิติด้านความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการส่งเสริมปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ของชาติ โดยกำหนดจังหวัดกาญจนบุรีเป็นพื้นที่นำร่อง (Pilot Area) เนื่องจากเป็นพื้นที่ซึ่งสำนักจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ 10 (ราชบุรี) กรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการส่งเสริมเกษตรกรให้มีการปลูกป่าเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ ซึ่งหากประสบความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ ก็จะมีการขยายผลไปยังพื้นที่ซึ่งมีลักษณะเดียวกันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ความต้องการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ความจำเป็นในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในอนาคต และแนวโน้มการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเพื่อส่งเสริมความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืนของไทยในอนาคต
3. เพื่อเสนอให้ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ในการกำหนดเป็นนโยบาย แผนงาน และโครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ให้ประเทศไทยเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืนในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

จะดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการปลูกและใช้ประโยชน์จากไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ที่เป็นโครงการส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของกรมป่าไม้เท่านั้น

2. ขอบเขตด้านประชากร

จะดำเนินการศึกษาเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมให้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีและรอบอำเภอบริเวณที่เกษตรกรขายไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้มีค่าทางเศรษฐกิจให้เท่านั้น

3. ขอบเขตด้านเวลา

จะดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2566 รวม 8 เดือนเท่านั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพควบคู่กันไป โดยการวิจัยในเชิงคุณภาพ จะใช้ทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิมาประกอบกัน สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณนั้น จะใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิมาวเคราะห์เชิงสถิติ แล้วแปลผลข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยและจัดทำรายงานผลนำเสนอเป็นรูปเล่มต่อไป โดยรายละเอียดของวิธีการดำเนินการ ดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ เก็บรวบรวมจากเอกสาร ตำรา ข้อมูลเชิงวิชาการ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน ผู้ประกอบการทางธุรกิจที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน และใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมให้ปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ จำนวน 250 คน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

จะใช้โปรแกรม SPSS for WINDOWS ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิเคราะห์ออกมาในรูปของสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) และสถิติอนุมาน (Inferential Statistics)

3. การนำเสนอข้อมูล

ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาแปลผล และเรียบเรียงเขียนเป็นรายงานผลการศึกษา โดยปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างใกล้ชิด เพื่อให้เป็นรายงานผลการวิจัยที่สมบูรณ์ครบถ้วนตามหลักวิชาการต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่านับเป็นโอกาสที่ดีที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรที่มีที่ดินปลูกไม้เศรษฐกิจเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ของประเทศ เป็นอีกแนวทางในการแก้ไขปัญหาความยากจน และถือเป็นการออมเงินเพราะการปลูกไม้เศรษฐกิจต้องใช้เวลาพอสมควรกว่าจะตัดไปใช้ประโยชน์ได้ กอปรกับมูลค่าของไม้ในอนาคตมีแนวโน้มสูงขึ้น การส่งเสริมให้ประชาชนปลูกไม้

เศรษฐกิจเพื่อการค้าอย่างถูกต้องตามกฎหมายและมีการรับรองด้านป่าไม้ (Forest Certification) สนับสนุนการจัดการป่าไม้ เกิดการพัฒนามาตรฐานระดับชาติ (National Standard) ที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม มีการใช้ทรัพยากรป่าไม้ที่คงไว้ซึ่งความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity) และมีความสมดุลของระบบนิเวศ ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่คุ้มค่า และด้านสังคมเป็นการช่วยเหลือชุมชนให้ได้รับประโยชน์ต่าง ๆ ในระยะยาว จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับอุตสาหกรรมไม้ไทยและในตลาดโลก อันจะทำให้ไม้และผลิตภัณฑ์จากไม้เป็นสินค้าที่สำคัญในการส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (Green GDP) ในอนาคตได้

ผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี มีระดับความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในภาพรวมระดับมากที่สุด โดยระดับของความสนใจในการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจขึ้นกับปัจจัยสำคัญต่าง ๆ เรียงตามลำดับมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดดังนี้ คือ ความคุ้มค่าและผลตอบแทนที่ได้ ความยุ่งยากของกฎระเบียบ และกฎหมาย การประชาสัมพันธ์จากภาครัฐ การมีเครือข่ายหรือสถาบันที่สนับสนุนและส่งเสริม ความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร ข้อมูลสารสนเทศที่น่าเชื่อถือและเป็นประโยชน์ การส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ และการสนับสนุนจากสมาชิกในครัวเรือน

ผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เห็นว่าประการแรกควรกำหนดนโยบายด้านการส่งเสริมการปลูกไม้เศรษฐกิจมีความต่อเนื่องทั้งด้านการปลูก การตัดไม้ การแปรรูปไม้ และการจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ การปลูกไม้เศรษฐกิจเป็นการลงทุนระยะยาวใช้เวลาหลายปีกว่าผู้ปลูกจะได้รับผลผลิต หากขาดความต่อเนื่องอาจส่งผลกระทบต่อผู้ปลูกด้านความเสี่ยงและผู้ประกอบการที่ขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต

ประการที่สองการปรับปรุงแก้ไขระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เอื้อประโยชน์ต่อการส่งเสริมไม้เศรษฐกิจและธุรกิจไม้ ปรับลดขั้นตอนในทางปฏิบัติเกิดความสะดวก ไม่ซ้ำซ้อน หรือใช้เวลานาน จนเกิดความเสียหายทางธุรกิจ ได้แก่ การขออนุญาตใช้ประโยชน์ที่ดิน การทำไม้ ตัดไม้แปรรูปไม้ การนำเคลื่อนที่ไม้ การจำหน่ายไม้เพื่อการส่งออก

ประการที่สาม มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์เพื่อใช้ในการบริการแก่ประชาชน รวมถึงการบริการทางวิชาการ ลดการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการได้อย่างเท่าเทียม

ประการที่สี่ การสร้างแรงจูงใจของภาครัฐ ด้านการตลาด แหล่งทุน การลดหย่อนภาษีผู้ปลูก การลดอัตราภาษีการส่งออกไม้

ประการที่ห้า การส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชน ร่วมกันดำเนินการแปรรูปไม้ จัดทำผลิตภัณฑ์ไม้หรือผลิตภัณฑ์อื่นที่ใช้ไม้เป็นวัตถุดิบในการผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าไม้ที่ปลูก

นอกจากนั้น ยังควรมีปัจจัยที่น่าจะทำให้เกิดความสำเร็จในการบริหารจัดการเพิ่มเติม คือ งบประมาณและแรงจูงใจอื่น ๆ ในด้านการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ เช่น การสนับสนุนด้านการเงินจากภาครัฐ การให้สินเชื่อราคาถูกลงจากธนาคาร การสนับสนุนปัจจัยที่เป็นต้นทุนจากภาครัฐ (เช่น กล้าไม้ ปุ๋ย ฯลฯ) สภาวการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เอื้อต่อการปลูกไม้

มีค่าทางเศรษฐกิจ การตรวจเยี่ยมและแนะนำจากผู้บริหาร (Onsite Visitation) ทักษะความรู้ในการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง และการสนับสนุนจากหน่วยปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้อมูลและการดำเนินงานในเชิงลึก ผู้ศึกษาขอเสนอแนะข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้เกิดความชัดเจนยิ่งขึ้นใน 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ : การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในรูปแบบของกรณีศึกษา (Case Study) ซึ่งผลของการศึกษาสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้เฉพาะความแม่นยำภายใน (Internal Validity) กล่าวคือ อธิบายได้เฉพาะในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรีและหรือพื้นที่จังหวัดที่มีลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ใกล้เคียงกันเท่านั้น ยากที่จะทำให้เกิดความแม่นยำภายนอก (External Validity) ที่จะนำไปใช้อธิบายถึงพื้นที่ของประเทศไทยทั้งหมดได้ ผลในการศึกษาในครั้งนี้จึงพึงระมัดระวังในการนำไปใช้ประโยชน์และการอ้างอิงด้วย

2. ข้อเสนอแนะเชิงการบริหาร : การวิจัยครั้งนี้พบว่า ในภาพรวมแล้วหากจะให้การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทยประสบความสำเร็จ ในลักษณะของ “เศรษฐกิจสีเขียว” (Green Economy) อันจะสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นอย่างยั่งยืนในอนาคต ควรที่จะกำหนดแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ตามแนวทางดังต่อไปนี้

2.1 การทบทวนและปรับปรุงยุทธศาสตร์ส่งเสริมไม้เศรษฐกิจของกรมป่าไม้ : ที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีการจัดทำยุทธศาสตร์และแผนงานการปลูกไม้เศรษฐกิจแบบครบวงจร (พ.ศ. 2561-2579) แล้วก็ตาม แต่ยังคงขาดการแปลงจากยุทธศาสตร์ไปเป็นแผนงาน โครงการ และผลักดันไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นระบบ จึงควรพิจารณาดำเนินการ คือ ผลักดันไม้มีค่าทางเศรษฐกิจสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด กำหนดเขตปลูกไม้เศรษฐกิจ และพิจารณาการจัดทำโครงการสนับสนุนการส่งเสริมปลูกไม้เศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ

2.2 สร้างกระบวนการมีส่วนร่วม : เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ และเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน เพื่อส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล โดยสร้างความเข้มแข็งภาคีเครือข่ายไม้เศรษฐกิจ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และเสริมสร้างและพัฒนารายวิจัย

2.3 กำหนดตัวชี้วัดในการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจให้ชัดเจน : การจะทำให้แนวทางส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ประสบความสำเร็จตามเป้าประสงค์และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ได้นั้น จำเป็นต้องกำหนดตัวชี้วัดที่ดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน ตัวอย่างเช่น พื้นที่ป่าในเขตพื้นที่ส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในจังหวัดกาญจนบุรี เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และเพื่อให้เกิดเป็นรูปธรรมตามที่คาดหมายไว้ทั้งปริมาณ คุณภาพ และระยะเวลา

(Duration) จึงควรกำหนดแผนการปฏิบัติการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานไว้ 3 ระยะ ทั้งแผนระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาว

2.4 สร้างภาวะผู้นำเพื่อการขับเคลื่อนข้อเสนอ : ลักษณะของผู้นำที่สำคัญที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ ควรมีลักษณะที่สำคัญคือ สามารถคิดวิเคราะห์และคาดการณ์อย่างเป็นระบบ มีคุณลักษณะในการสร้างความสัมพันธ์กับภาคส่วนต่าง ๆ ด้านความร่วมมือ สื่อสารให้ผู้เกี่ยวข้อง มีความรอบรู้ ความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ ของไม้เศรษฐกิจอย่างครบวงจรในการดำเนินงานปลูกไม้เศรษฐกิจ รวมถึงการแก้ไขปัญหาอุปสรรคและการถ่ายทอดงานแก่ผู้ร่วมงานหรือทีมงาน โดยสรุปภาวะผู้นำที่จะสนับสนุนการขับเคลื่อนการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจนั้น ต้องมุ่งเน้นผลของการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ สื่อสารสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างทีมงาน และภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการร่วมมือกันดำเนินการส่งเสริมไม้มีค่าทางเศรษฐกิจ หรือแก้ไขปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น มีภาวะผู้นำแบบนักบริหาร

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป : ควรพิจารณานำผลการศึกษาข้างต้นไปขยายผลในพื้นที่ที่มีความเหมาะสมในทุกภูมิภาคของประเทศ แล้วดำเนินเก็บรวบรวมข้อมูลมาเปรียบเทียบแล้วทำวิจัยประเมินผลโครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจในภาพรวม เพื่อประเมินกระบวนการวางแผนโครงการ การบริหารโครงการ และการจัดการบริบทของโครงการ ว่าเมื่อโครงการสำเร็จลงตามกำหนดเวลาแล้ว เกิดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้หรือไม่ ต้องปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งใดบ้าง เพื่อให้การส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของประเทศไทย เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืน ตลอดไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าทางเศรษฐกิจของจังหวัดกาญจนบุรี ผู้ศึกษาคาดว่าจะเกิดประโยชน์อีกแนวทางหนึ่ง เมื่อนำเอาแนวทางจากการศึกษาดังกล่าวไปขยายผลในภูมิภาคอื่น ๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน และขยายผลไปทั่วประเทศ ในที่สุด ซึ่งจะสามารถใช้เป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มพื้นที่ป่าเศรษฐกิจของประเทศ ประชาชนมีรายได้จากไม้ที่ปลูก จะเกิดการต่อยอดทางธุรกิจไม้อย่างกว้างขวาง ซึ่งจะช่วยยกระดับเศรษฐกิจของจังหวัดและประเทศ หากกรมป่าไม้สามารถพิจารณานำไปปรับใช้กับจังหวัดอื่นในลักษณะเดียวกัน หากมีปัญหาอุปสรรคหรือข้อจำกัดบางประการ ก็สามารถแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาในรายละเอียดให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่นั้น ๆ ซึ่งจะทำให้การเพิ่มป่าเศรษฐกิจบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทำให้ประเทศบรรลุสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง อย่างยั่งยืนตามที่กำหนดไว้ได้ในที่สุด